

Dit tijdschrift wordt als objectieve documentatie uitgegeven.

De artikels geven de opvatting van de schrijvers weer, onafhankelijk van de mening der Bank.

INHOUD : De Belgische nijverheid van 1939 tot 1945 — Economische wetgeving — Statistieken

DE BELGISCHE NIJVERHEID VAN 1939 TOT 1945

ELECTRICITEIT EN GAS

A. — Jaar 1939 en de eerste vier maanden van 1940

In 1939 bedroeg het gezamenlijk opgesteld vermogen voor de opwekking van elektrische energie in België 2.636.000 kW. Deze capaciteit was als volgt onder de drie categorieën voortbrengers verdeeld : gemeentelijke regiebedrijven, 217.000 kW; particuliere productie- en distributiebedrijven (ondernemingen voor openbare distributie), 1.251.000 kW; industriële producenten en verenigingen van centrales (industriële centrales), 1.168.000 kW. De voornaamste producenten van laatstgenoemde categorie gebruikten hun stroom-surplus om te voorzien in een gedeelte der behoeften van de bevolking.

Het is niet zonder nut de relatieve beteekenis van de diverse energiebronnen voor de voortbrenging van electriciteit in herinnering te brengen : 86 pCt. der productie werd geleverd door centrales aangedreven door stoomturbines waarbij steenkool gebruikt wordt, 13 pCt. door centrales aangedreven door gasmotoren waarbij recuperatiegassen gebruikt worden en amper iets meer dan 1 pCt. door waterkrachtcentrales.

Na een vrij gevoeligen teruggang van de electriciteitsproductie in 1938, ten gevolge van de verslapping van 's lands industriële bedrijvigheid, nam de voortbrenging in den loop van 1939 dermate toe, dat in dit jaar het hoogste cijfer vóór het laatste wereldconflict bereikt werd, nl. 5.592 miljoen kWh.

Voor de industriële centrales, wier bedrijvigheid het meest conjunctuurgevoelig is, konden hun stroomleveringen verhoogd worden : 2.959,3 miljoen kWh tegen

2.698,1 miljoen in 1938. De industriële herneming van 1939 was evenwel niet de eenige verklaring voor de toeneming van het stroomverbruik : het inleggen van elektrische locomotieven voor de omnibusdiensten op de lijn Brussel-Antwerpen tijdens het laatste kwartaal, was hiervan mede oorzaak.

Een meer gedetailleerd onderzoek van de stroomhoeveelheden, geleverd door de centrales van iederen grooten bedrijfstak, is niet zonder belang, vermits deze gegevens een indirect en benaderend criterium vormen voor het vaststellen van de bedrijvigheid in ieder dezer sectoren. De aanzienlijkste productiestijging werd geboekt bij de centrales van de bedrijfsgroep « metallurgische nijverheid » (ijzer en andere metalen) : 1.177,8 miljoen kWh tegen 980,4 miljoen in 1938. Zulks houdt verband met de evolutie van den toestand in dezen bedrijfstak tijdens het jaar 1939; dit cijfer bleef evenwel beneden dit van 1937, nl. 1.212,5 miljoen kWh. In de groep « steengroeven, constructiewerkplaatsen, textielindustrie, papierbedrijven » overschreed de stroomproductie van 1939 (214,2 miljoen kWh tegen 183,8 miljoen in 1938) zelfs het peil van 1937. In de drie sectoren « spiegelglas, glas en chemische producten », « suikerbedrijven en distilleerderijen », « steenkolenmijnen, mijngroeven en cokesovens », hield de sedert 1936 geboekte vooruitgang ononderbroken aan. De bedrijvigheid der centrales opgesteld in de cementindustrie kende daarentegen in den loop der jaren 1938 en 1939 een teruggang, zoodat de productie in 1939, 12,6 pCt. lager was dan in 1937.

Aldus overschreed de gezamenlijke voortbrenging der industriële centrales tijdens het jaar 1939 niet

enkel het peil van 1938, maar tevens dit van 1937, welk jaar nochtans door een gunstige conjunctuurspits gekenmerkt was.

Dezelfde vaststelling kan niet worden gedaan t.a.v. het verbruik van stroom geleverd door de ondernemingen voor openbare distributie. Dit geldt zoowel voor de distributiecentrales als voor de gemeentelijke regiebedrijven : het verbruik overschreed het peil van 1938; doch het bleef ietwat beneden de in 1937 genoemde cijfers.

Over het geheel blijken de centrales hun bedrijvigheid tijdens de eerste vier maanden van 1940 op zijn minst gehandhaafd te hebben; een vergelijking der productiecijfers voor de eerste vier maanden van 1939 en 1940 valt inderdaad ten voordeele van laatstgenoemd jaar uit :

(*duizenden kWh*)

	Distributie- ondernemingen	Industrieel ondernemingen	Gemeentel- ijke regie- bedrijven	Totaal
Eerste vier maanden van :				
1939.....	824.657	940.209	93.181	1.858.047
1940.....	860.903	1.061.676	93.667	2.016.246

De electricificatie maakte verderen voortgang. Deze was nochtans uiteraard beperkt, wegens de groote dichtheid van het net : op weinig na was de gansche bevolking reeds voorzien of lagen de niet aangesloten woningen in de onmiddellijke nabijheid der lijnen.

* * *

De Belgische gasbehoeften worden door de volgende producentengroepen gedekt :

1° de gascokesfabrieken, ten getale van drie, die gas voor het distributienet voortbrengen, nl. de cokesovens van Brabant, van de Stad Brussel en van de Stad Gent;

2° de cokesovens van fabrieken, nl. van synthetische producten, van steenkolenmijnen, van metallurgische ondernemingen en van de glasindustrie;

3° de gasfabrieken, die hoe langer hoe minder talrijk worden (nagenoeg een vijftiental).

Drie ondernemingen verzekeren het vervoer van gas op verren afstand met het oog op den verkoop in het groot aan belangrijke ondernemingen of aan distributiebedrijven. Het zijn :

a) *Distrigaz*, die het gas vervoert over de volgende hoofdleidingen : één dubbele leiding Brussel-Antwerpen waarop het gas der cokesfabrieken van Marly en van Brabant samengebracht wordt; een leiding doorheen de streek Charleroi-Zinnik die door de cokesovens van de « Aciéries et Minières de la Sambre » te Monceau-sur-Sambre voorzien wordt, evenals door twee cokesfabrieken uit het Centrum (« Houillères d'Anderlues », « Usines G. Boël »

te La Louvière); deze twee netten worden verbonden door een leiding van Brussel naar Zinnik; een derde leiding, gevoed door de « Carbonisation Centrale » te Tertre en doorheen de streek van Bergen eveneens met Zinnik verbonden, voorziet in de behoeften van de streek van Doornik en loopt verder door tot Meenen waar ze de netten van Zandvoorde en Zeebrugge vervoegt; een laatste hoofdleiding vertrekt uit Monceau-sur-Sambre en voorziet Noord-Frankrijk;

b) *La Compagnie régionale de Transport d'Énergie* die het gas voortgebracht door de cokesfabriek van Zeebrugge aankoopt en overschakelt op de netten die in de behoeften van de streek van Brugge, Kortrijk en Roubaix voorzien;

c) *La Société pour l'Achat, la Vente et la Distribution du Gaz « Sargaz »* die het gas van vier cokesfabrieken uit het nijverheidsbekken van Luik (Ougrée-Marihaye, Cockerill, Espérance-Longdoz en Chimeux) vervoert langs drie leidingen die genoemd bekken met Hoei, Visé en Verviers verbinden.

Bepaalde distributiemaatschappijen (« Gazélec », Antwerpsche Gasmaatschappij, « La Provinciale », enz.) zorgen eveneens voor het gasvervoer tusschen diverse voortbrengers en de verdeelingscentra.

Over de voortbrenging en de verdeling van gas zijn er twee reeksen statistische gegevens voorhanden die in de tabellen aan het einde van dit hoofdstuk werden opgenomen : het Ministerie van Openbare Werken verzamelde een eerste reeks gegevens die een beeld geven van de *verdeling* van gas vervaardigd uit de gewone steenkooldestillatie; deze statistiek omvat dus niet de andere gassen die een aanzienlijk aandeel in de verdeelde hoeveelheid hebben; rekening werd evenmin gehouden met het in de cokesfabrieken vervaardigd steenkoolgas dat aangewend wordt voor de eigen behoeften der industriële bedrijven waarmee de cokesfabrieken juridisch een enkele onderneming vormen. De tweede tabel geeft een benaderende aanduiding van de voortgebrachte hoeveelheid gas, van het totaal verbruik en van het verbruik van gedistribueerd gas; er zij opgemerkt dat de hoeveelheden gas — andere dan steenkoolgas — voortgebracht door de cokesfabrieken (watergas, armgas, gas verkregen door het procédé Strache, hoogovengas) noch in de productiecijfers noch in de totaalcijfers van het verbruik begrepen zijn; daarentegen zijn de cijfergegevens betreffende het verbruik van verdeeld gas volledig. De voetnota onderaan genoemde tabel verstrekt trouwens de noodige toelichting.

Gelet op de leemten in het beschikbaar statistisch materiaal, zullen we ons tot een bondigen en afzonderlijken commentaar beperken enerzijds over het verloop van het verbruik van gedistribueerd gas in België, en anderzijds van het verbruik in de bedrijven waaraan de cokesfabrieken gehecht zijn, daar dit als representatief beschouwd wordt voor het gasverbruik der grootindustrie.

Het gasvolume verdeeld door de gemeentelijke regiebedrijven en door de distributiemaatschappijen onder-

ging geen belangrijke wijzigingen; het verbruik lag op hetzelfde niveau als in 1938, hetzij 564,05 miljoen m³. De ononderbroken teruggang van de openbare gasverlichting, evenals de vermindering van verliezen op het net, werden opgevangen door een vrij belangrijken aangroei van het huishoudelijk-, ambachts-, nijverheids- en overheidsverbruik.

Meer conjunctuurgevoelig is de beweging van het verbruik in die bedrijven die rechtstreeks door de cokesfabrieken voorzien worden: nadat bedoeld verbruik in 1938 tot 350,9 miljoen m³ teruggelopen was, bereikte het in 1939, 447,3 miljoen m³, zonder nochtans het peil van 1937 (hetzij 656,6 miljoen m³) te evenaren.

In den loop der eerste vier maanden van 1940 schijnt het verbruik nog in geringe mate te zijn toenomen: 192,8 miljoen m³ werden tijdens genoemde maanden door de regiebedrijven of de distributie-maatschappijen verdeeld, terwijl de afzet van gas der cokesfabrieken aan de industrieën die er juridisch afhankelijk van zijn alleen reeds 72 miljoen m³ bedroeg.

* * *

B. — Bezettingsperiode

Als basisindustrie is de stroomproductie van buitengewone beteekenis voor de oorlogseconomie. De bezettende overheid trof dan ook alle maatregelen om de voorwaarden te scheppen voor de regelmatige werking van dezen bedrijfstak.

De installaties voor stroomopwekking evenals de netten hadden niet al te erg onder de vijandelijkheden geleden. Voor de brandstofvoorziening der centrales werden prioriteiten toegekend en op de arbeidskrachten, die geacht werden tot een openbaren dienst te behooren, werden, behoudens in eenige bijzondere gevallen, geen deportatiemaatregelen toegepast.

Tijdens de jaren 1941, 1942 en 1943 bleef de gezamenlijke energieproductie dan ook op een nagenoeg normaal peil gehandhaafd, zoo rekening gehouden wordt met de daling van de behoeften zoowel als van het productievermogen, ten gevolge van het verlies der Oostelijke kantons. In den loop van deze drie jaren werd zelfs een lichte toeneming van den stroomafzet waargenomen: in 1943 bedroeg hij 5.059 miljoen kWh. De bedrijvigheid der drie categorieën stroomproducenten kende overigens een verschillend verloop: naarmate de economische activiteit inkromp, daalde de productie der industriële centrales: 2.270 miljoen kWh in 1941 (tegen 2.959 miljoen in 1939) en 2.129 miljoen in 1942; in weerwil van een zekere industriële herleving in 1943 — waarbij inzonderheid de metallurgische nijverheid betrokken was — lag ze toen niet hooger dan 2.229 miljoen kWh; trouwens, in absolute cijfers werd de grootste daling geboekt door de centrales der metallurgische fabrieken, wier leveringen terugliepen van 1.177,8 miljoen

kWh in 1939 tot 586,9 miljoen in 1942 en 696,5 miljoen in 1943.

Het regres bij deze categorie van producenten werd gecompenseerd door een toeneming van den stroomafzet der distributieondernemingen: met 2.669 miljoen kWh in 1942 en 2.610 miljoen kWh in 1943 lag hij aanmerkelijk boven het vóór-oorlogsch peil (2.380 miljoen kWh in 1939).

De steeds grootere moeilijkheden bij de brandstofvoorziening der centrales ten gevolge van de inzinking der steenkoolproductie en de ontwrichting der verkeersmiddelen moesten echter, met ingang van den winter 1943-1944 en inzonderheid in den loop der laatste bezettingsmaanden, onvermijdelijk tot een scherpe inkrimping der bedrijvigheid van de stroomproducenten leiden. Wel is waar konden, dank zij de localisatie van een gedeelte der centrales op de winplaatsen van steenkool, alsmede de onderlinge koppeling der netten, de gevolgen van de toenemende vervoerstagnatie eenigermate worden bestreden, doch ondanks het groote belang dat de Duitschers aan de stroomproductie hechtten, zagen ze zich genoopt de steenkoolcontingenten voor de centrales te verminderen; daarenboven was de toegekende brandstof niet altijd geschikt voor aanwending in de installaties voor stroomopwekking. Ten slotte werden door de steeds talrijker sabotagehandelingen in de lente en den zomer van 1944 de koppelingen der centrales bemoeilijkt en de stroomdistributie gehinderd.

Tijdens de eerste acht maanden van 1944 werden niet meer dan 2.645,7 miljoen kWh stroom verdeeld; het maandgemiddelde voor deze periode — 330.710.000 kWh — lag ver beneden het overeenkomstige gemiddelde van het vorige jaar, dat 421.600.000 kWh bedroeg.

De moeilijkheden, waarmee alle producentengroepen zonder onderscheid af te rekenen hadden, waren voor de industriële centrales des te ernstiger, daar in de groote nijverheidssectoren de bedrijvigheid geleidelijk aan verzwakte; onderstaande indexcijfers, berekend op basis van de gegevens voor 1939, zijn zeer teeknend:

	Productie der distributie-ondernemingen	Productie der industriële centrales	Totaal
1939.....	100	100	100
1943.....	107,5	75,3	90,5
Eerste acht maanden van 1944.....	92,5	51,9	71,0

Deze gespannen toestand bracht er de bevoegde overheid toe strenge maatregelen te treffen ten einde het stroomverbruik te beperken. Bij een kaderbesluit dd. 31 Juli 1942 (1), waarvan de bepalingen aangevuld en versterkt werden door een

(1) Belgisch Staatsblad van 15 Augustus 1942.

reeks latere regelingen (1), werden reeds beperkingen ingevoerd, o.m. wat de inrichting van nieuwe aansluitingen of de verbetering van reeds bestaande betreft en waarbij aan de verdeelers verboden werd de aan iederen consument beschikbaar gestelde stroomsterkte te verhoogen. Deze maatregelen — die trouwens vaak overtreden werden — hadden weinig of geen uitwerking. Een tweede kaderbesluit werd dan ook op 31 Januari 1944 (2) afgekondigd, waarbij het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken gemachtigd werd om in geval van steenkoolschaarschte in de centrales, een regeling uit te vaardigen voor een uitgebreide hulpverlening onder de productie- of de distributieondernemingen, en een beperking van het stroomverbruik in bepaalde bedrijfstakken, ten einde de beschikbare energie aan de vitale behoeften voor te behouden (3). Deze restricties moesten van kracht worden zoodra de steenkoolreserves der electriche centrales van de betrokken streek derwijze waren geslonken dat, ook met inachtneming van de verzekerde hulpverlening onder de centrales, het niet meer mogelijk was de stroomvoorziening, noodig voor de vitale behoeften van de streek, tijdens tien dagen in stand te houden.

Bij een later besluit dd. 8 Mei 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 11-12 Mei 1944) werden de restrictiemaatregelen verscherpt: zij voorzagen dat beperkingen voor een bepaalde streek zelfs mochten opgelegd worden zoo de steenkoolreserves der centrales het minimum overtroffen, indien de vrijgemaakte energie kon voorzien in de vitale behoeften van een andere streek.

Deze maatregelen werden inzonderheid tusschen half-April en half-Mei 1944 toegepast. Alhoewel tijdens de zomermaanden een verbetering in de brandstofvoorziening intrad, weigerde de Duitse overheid evenwel de uitzonderingsmaatregelen in te trekken. Overigens bleef hun toepassingsgebied tot een gedeelte van het land beperkt, met name beide Vlaanderen (excl. een kuststrook bediend door de centrale van Slijkens), Brabant, de provincie Antwerpen en het Noordelijk deel van Henegouwen. Over het algemeen werden de leveringen van de centrales die in de kolenstreek lagen en bijgevolg bevoorrecht waren inzake brandstofvoorziening, weinig of niet reglementeerd;

(1) Besluiten dd. 15 September 1942 (*Belgisch Staatsblad* van 20 September 1942), 24 November 1942 (*Belgisch Staatsblad* van 10 December 1942), 23 Februari 1943 (*Belgisch Staatsblad* van 1-2 Maart 1943), 30 April 1943 (*Belgisch Staatsblad* van 4-5 Juni 1943), 18 November 1943 (*Belgisch Staatsblad* van 26 November 1943), 10 December 1943 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1943).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 2 Februari 1944.

(3) Worden beschouwd als vitale behoeften: verlichting, huishoudelijke behoeften; toebereiding van spijzen (restaurants en cantines); hygiëne en openbare gezondheid (hospitals, klinieken, kunstmatige ventilatie); productie van voedingsmiddelen van eerste noodwendigheid; bewaring van bederfbare voedingsmiddelen en grondstoffen; behandeling (verzending en voorraadvoorziening) van voedingsmiddelen, grondstoffen en producten, excl. fabricage; extractie of productie van steenkool of briketten; werken onmisbaar voor het verzekeren der openbare veiligheid of het vermijden van aanzienlijke materiele schade (uitpompn van overstromingen te vermijden); onmisbaar onderhoud van industrieel of ander materieel ter voorkoming van zijn waardevermindering; openbare diensten of openbare nutsbedrijven (zooals water, gas, electriciteit, vervoer, telegraaf, telefoon) en openbare administraties.

daarbij zou een beperking van het stroomverbruik in deze industriecentra nadeelig geweest zijn voor een gansche reeks ondernemingen, die van min of meer groote beteekenis waren voor de oorlogseconomie.

Met betrekking tot den prijs der stroomdistributie moge worden aangestipt dat de tarieven slechts in uitzonderingsgevallen verhoogd werden, met name toen het evenwicht van de gemeentebegroting zulks vereischte. De stijging der kostprijsbestanddeelen kon voor het grootste deel door de ondernemingen zelf worden ondervangen, dank zij de aanzienlijke winstmarge welke zij vóór den oorlog boekten.

Alvorens deze uiteenzetting over de voorwaarden der stroomproductie tijdens de bezetting te beëindigen, willen wij nog even wijzen op de pogingen door de Duitschers aangewend om 's lands technische uitrusting te benutten door ons net aan het Duitse te koppelen en aldus een deel van den in België geproduceerde stroom naar hun oorlogsindustrieën af te leiden. Reeds in October 1940 werd door de Duitse militaire administratie een accord opgedrongen aan de *Société belge pour la Coördination de la Production et du Transport de l'Énergie électrique* (C.P.T.E.) met de *Rheinisch-Westfälische Electricitätsgesellschaft*; de transmissieleiding van 220.000 volt, die de centrales van Bressoux en Brauweiler moest verbinden, werd pas voltooid in October 1941; in feite heeft het potentieel van deze leiding de 150.000 volt niet overschreden. Overigens werd door België slechts stroom geleverd tijdens de jaren 1941 en 1942; daarentegen leverde Duitschland, met ingang van 1943, stroom aan het Belgische net, inzonderheid na de vernieling der groote dammen van Westfalen, toen de Duitse centrales genoopt waren de waterkracht, voortgebracht door de winterregens, rechtstreeks uit het stroomverval aan te wenden. De cijfers betreffende de uitwisseling van energie tusschen België en de naburlanden — uit Frankrijk was de stroomlevering vrij aanzienlijk — zijn opgenomen in onderstaande tabel III: er zij opgemerkt dat de netto-balans van deze uitwisselingen — ze zij positief of negatief — steeds een zeer beperkt percentage vertegenwoordigde van de gezamenlijke stroomdistributie.

De Duitschers begonnen eveneens aan de uitvoering van het ontwerp, dat vóór den oorlog in België reeds ter studie was, om een Noord-Zuid hoogspanningsleiding aan te leggen. Deze transmissieleiding zou Schelle met Gouy, op de West-Oost leiding, via Droogenbosch verbinden. Te dien einde demonteerden de Duitschers eenige transmissieleidingen in Frankrijk, die ze vervolgens gebruikten om Gouy met Droogenbosch te verbinden. Deze leidingen dienden echter in Frankrijk voor de energietransmissie op 70.000 volt. Zoo derhalve naast de nieuwe verbinding niet een andere met een gelijkaardige capaciteit werd aangelegd, kon ze onmogelijk volstaan voor het stroomvervoer zooals voorzien in het Belgisch ontwerp

van vóór den oorlog. Ze werd trouwens nooit in gebruik genomen wegens gebrek aan transformatoren.

Ten slotte legde de bezettende overheid een transmissieleiding aan, waardoor de centrale van Aubange — reeds aangesloten aan de Luxemburgsche fabrieken — gekoppeld werd aan de waterkrachtcentrales der Fransche Alpen, ten einde de in de Alpen gevormde energie via België naar het Duitsche net over te brengen. Deze koppelingen blijken niet op groote schaal benuttigd te zijn geweest, te meer daar de verbinding Aubange-Jupille in 1944 door talrijke sabotagehandelingen buiten gebruik gesteld werd.

Behalve de energie die de Duitschers aldus naar hun eigen industriecentra in Duitschland trachtten af te leiden, verbruikte de bezetter in sommige gevallen natuurlijk ook ter plaatse de in het land voortgebrachte energie; ondernemingen die militaire werken uitvoerden, werden aldus van stroom voorzien. Het statistisch materiaal laat evenwel niet toe den omvang van dit verbruik te bepalen.

* * *

De omstandigheden waarin de gasvoortbrenging en -distributie tijdens de bezetting plaats vonden, verschilden weinig van deze der electriciteitsproductie. Ook in dezen sector hadden de producenten een prioriteit voor de brandstofvoorziening en werd het personeel van den verplichten arbeid in Duitschland vrijgesteld.

Uit hoofde van de steeds ruimere aanwending van gas voor huishoudelijke behoeften — een gevolg van de steenkoolschaarschte — en het gebruik van persgas voor tractiedoeleinden — nagenoeg niet gebruikt vóór den oorlog — vertoonde de openbare gasdistributie in België tijdens de jaren 1941, 1942 en 1943 een stijgende tendens, ofschoon de behoeften voor de openbare verlichting volledig waren weggevallen: in den loop dezer drie jaren beliepen de respectieve verdeelde hoeveelheden 595,9, 649,3 en 690,3 miljoen m³ en overschreden dus het maximum der laatste vóór-oorlogsche jaren.

Hieruit mag evenwel niet worden afgeleid dat de productie een gelijklopend record-tempo zou gekend hebben, want het verbruik der industrieën die rechtstreeks door de cokesfabrieken voorzien worden lag t.o.v. vóór den oorlog op een aanzienlijk lager peil: hun verbruik bleef voor de jaren 1941 tot 1943 op 228, 302,3 en 333,4 miljoen m³ beperkt, dan wanneer in 1937, 447,3 miljoen m³ gas geconsumeerd werden. In weerwil van den aangroei die gedurende dit tijdvak kon worden waargenomen, bleven de gasbehoefden in verband met de verminderde industriele bedrijvigheid geringer dan de vóór-oorlogsche.

Spijt de toeneming der gasleveringen voor de openbare distributie, bleken de productiemogelijkheden weldra onvoldoende om al de behoeften die tot uiting kwamen te dekken. Daar zich, ingevolge tijdelijke transportmoeilijkheden, plaatselijke tekorten voordeden, werd op 23 Februari 1942 (*Staatsblad* van

5 Februari 1942) een besluit uitgevaardigd waarbij aan het Hoofd der Bedrijfs-groeping een regerende bevoegdheid verleend werd, krachtens welke hij maatregelen van plaatselijken aard kon treffen om te voorzien in de ontoereikende voorziening. Aldus werden reglementeeringen van zeer uiteenlopenden aard in de verschillende streken opgelegd: onderbreking der distributie op bepaalde uren, algeheel stopzetting der aflevering, vermindering van persing, enz.

Deze reglementeering werd overigens vooral aan het einde der bezettingsperiode toegepast, vermits de stoornissen in de exploitatievoorwaarden het hevigst waren in den loop der eerste acht maanden van 1944: het maandgemiddelde van het tijdens deze periode voor openbare distributie afgeleverde gas bewoog om en bij de 38 miljoen m³ tegen 57,5 miljoen het voorgaande jaar.

Ten gevolge van de luchtaanvallen van Mei 1944 werd de gasdistributie in het gansche land geschorscht tijdens een periode van nagenoeg zes weken; alleen werd voorzien in de behoeften aan persgas der vervoerders. In Juli en Augustus had de verlamming der verkeersmiddelen een verbetering der gasafleveringen in zekere streken tot gevolg, daar de cokesovens, gevestigd in de nabijheid der steenkolenmijnen, ruimer voorzien werden.

Ingevolge de zich steeds verder uitbreidende verlamming der industriele bedrijvigheid, daalde het gasverbruik in de bedrijven die rechtstreeks door de cokesfabrieken voorzien worden, tijdens de eerste acht maanden van 1944, naar verhouding nog scherper dan de openbare gasdistributie: het vertegenwoordigde inderdaad nog slechts weinig meer dan 10 miljoen m³ per maand, hetzij minder dan 40 pCt. van het gemiddeld industrieel verbruik in 1943.

* * *

Overeenkomstig de basisbesluiten betreffende de bedrijfsorganisatie, werd bij besluit van 20 Juni 1941 (*Belgisch Staatsblad* van 29-30 Juni 1941) een Hoofdgroeping Energie in het leven geroepen met het karakter van openbare instelling en belast met de uitsluitende vertegenwoordiging van dezen bedrijfstak. Waren hierbij aangesloten:

- 1) in de hoedanigheid van hoofdlid, de ondernemingen, al dan niet afhankelijk van de openbare administraties, die als eenige, voornaamste of belangrijke bijkomstige bedrijvigheid uitoefenen: de productie, het vervoer of de distributie van electricische energie; de productie, het vervoer of de distributie van gas; het opvangen of de distributie van drinkbaar water;
- 2) in de hoedanigheid van ingeschreven lid, de ondernemingen die dergelijke bedrijvigheid als niet belangrijke bijkomstige bedrijvigheid uitoefenen.

In den schoot van deze hoofdgroeping werden bij besluit van 5 Augustus 1941 (*Staatsblad* van 11-12 Augustus 1941) drie bedrijfs-groepingen opgericht, nl. voor electriciteit, gas en water.

Daar de opdracht van de bedrijfsgroeperingen in ons « algemeen overzicht » van den toestand der industrie vrij uitvoerig behandeld werd, moge hier worden volstaan met de eenvoudige vermelding van de toepassing van de algemeene principes op den sector Energie.

* * *

C. — Eerste maanden na de bevrijding en jaar 1945

Toen, na de verdrijving van het Duitse leger en de Duitse administratie, het land onmiddellijk zijn steun verleende aan de geallieerde oorlogsinspanning en overging tot de reorganisatie en het herstel van zijn door de bezetting ontworpen economie, beschikten de electriciteitsbedrijven slechts over uiterst beperkte middelen. De luchtaanvallen en de bevrijdingsgevechten, alsmede de systematische vernielingen teweeggebracht door den aftrekkenden vijand hadden aanzienlijke schade aan de installaties aangericht: de centrales van Quaregnon, Sclessin, de Stad Luik, Merksem en Langerbrugge waren zwaar getroffen; verscheidene honderdduizenden kW opgesteld vermogen waren onbruikbaar, waarvan 100.000 kW definitief uitgeschakeld; de distributie- en aansluitingsnetten dienden op menige plaats hersteld. Anderzijds had de Duitse administratie — al dan niet gewild — aan het einde der bezetting de steenkoolvoorziening der centrales slechts van dag tot dag verzekerd, alhoewel deze laatste nochtans de gewoonte hebben hun voorraden tijdens den zomer op te slaan, ten einde een overbelasting van het vervoer op het oogblik van de landbouwcampagnes in den herfst te vermijden. De steenkoolextractie hernam slechts zeer langzaam. De verkeersmiddelen waren ontreederd en slechts in beperkte mate voorhanden. Ten slotte was de energiebron der centrales, die recuperatiegassen aanwendden, weggevallen vermits de bedrijvigheid der ijzer- en staalnijverheid stil lag.

Deze onmiddellijke moeilijkheden vergden een spoedige oplossing en hielden dan ook ten zeerste de aandacht gaande. Doch ook het potentieel der productieve uitrusting was verminderd wegens den deficiënten toestand van het materieel, ten gevolge van het sedert verscheidene jaren achterwege blijven van een normaal onderhoud en vernieuwing. Bij deze stijging kwamen dan nog de moeilijkheden van het oogenblik, terwijl anderzijds bleek dat de wederuitrusting der centrales een langen tijd zou vergen.

Het laagste cijfer van de electriciteitsproductie in ons land werd geboekt tijdens de maand November 1944 met 183,5 miljoen kWh, hetzij 39,4 pCt. van het maandgemiddelde van 1939.

Hoewel de minst beschadigde generatoren in eenige maanden tijds terug bedrijfsklaar gemaakt werden, vertegenwoordigde het productievermogen der aan het algemeene net gekoppelde centrales per einde 1944 amper 40 pCt. van het peil van 1939. De V-wapens brachten daarbij nieuwe storingen teweeg in de onder-

linge aansluiting der centrales, terwijl anderzijds, door het toevriezen der kanalen tijdens den strengen winter 1944-1945, de binnenvaart, die voor een goed deel het steenkoolvervoer verzekerde, werd stilgelegd.

De electriciteitsvoorziening in Januari en Februari 1945 (306,4 en 260,2 miljoen kWh) lag dan ook op een lager peil dan in December 1944 (325,5 miljoen kWh), tijdens welke maand de geboekte cijfers van een merklijken vooruitgang getuigden t.o.v. September.

Tot de dekking van 's lands stroombehoefte werd in den loop van het eerste halfjaar van 1945 eveneens bijgedragen door twee Amerikaansche vlotende centrales, met stookolie gevoed, waarvan de eene te Langerbrugge, de andere te Schelle opgesteld was. Tijdens de maanden Maart, April en Mei vertegenwoordigden de hoeveelheden stroom, afgeleverd door deze twee centrales, 10 pCt. van de gezamenlijke in België voortgebrachte energie. De bijdrage dezer centrales duurde resp. tot 12 Juni en 28 Juli.

Inmiddels waren aanmerkelijke verbeteringen ingetreden in het binnenlandsch vervoerwezen. Dank zij de toeneming van de beschikbare steenkoolhoeveelheden, konden anderzijds de aan de centrales toegekende brandstofcontingenten geleidelijk verhoogd worden. Het Kolencomit , opgericht in den schoot van den Bedrijfsraad voor de Electriciteit, zorgde voor een zoo goed mogelijke voorziening der producenten binnen het kader van de door het Ministerie van Economische Zaken toegekende contingenten. Voor het eerste halfjaar van 1945 werden gemiddeld slechts 166.000 t toegekend; naderhand werd dit cijfer aanmerkelijk verhoogd, zoodat het voor het derde en het vierde kwartaal resp. 231.300 t en 315.600 t beliep. In feite was de vooruitgang van de steenkoolvoorziening van het land, de doorslaggevende factor in de herneming der stroomproductie.

Per einde 1945 waren de steenkoolvoorraden der centrales — 250.000 t — toereikend om de bedrijvigheid gedurende acht en twintig dagen te verzekeren; zij vertegenwoordigden slechts de helft van de normaal geachte hoeveelheid. Aan het einde van het vorige jaar waren deze reserves op 45.000 t gevallen.

In den loop van het jaar werd de koppeling der centrales nog aangevuld door de aansluiting van de centrale van Droogenbosch aan het algemeene net; gevolg hiervan was dat de bruikbare capaciteit met zoowat 10.000 kW werd opgevoerd.

De gezamenlijke stroomopwekking tijdens de maand December 1945 bereikte 490,5 miljoen kWh. De stroomvoorziening kon dus over haar geheel de vergelijking met deze van 1939 doorstaan.

Sedert de bevrijding vielen nochtans aanzienlijke afwijkingen op te merken in de bedrijvigheid van iedere groep producenten. In de gezamenlijke productie van 1939, groot 5.592 miljoen kWh, was het resp. aandeel der distributiecentrales 42,6 pCt., der

gemeentelijke regiebedrijven 4,5 pCt. en der industriële zelfproducenten 52,9 pCt. Voor 1945 waren deze percentages resp. 59,4 pCt., 4,3 pCt. en 32,9 pCt.

Terwijl de bedrijvigheid der ondernemingen, aangesloten bij de Unie der elektrische Bedrijven van België, reeds sedert December 1944 op het peil van vóór den oorlog bewoog — aan het einde van 1945 werd zelfs 1,4 maal meer stroom geproduceerd dan in 1939 —, nam de productie der industriële centrales slechts langzaam toe en bleef tot in Juli beneden de helft van het peil van 1939; ondanks de snellere herneming in den loop van het tweede halfjaar in verband met de industriële herleving, beliep het verhoudingscijfer aan het einde van het jaar, nog niet meer dan 74,3 pCt. t.o.v. 1939.

De ongunstige toestand der *industriële centrales* wordt verklaard door de omstandigheid dat de generatoren slechts in gebruik worden genomen naar gelang van de energiebehoeften der ondernemingen waarvan ze deel uitmaken; nu is een der belangrijkste groepen van industriële zelfproducenten, deze der ijzer- en staalbedrijven, wier bedrijvigheid slechts langzaam hernam. Daarbij ondervonden de elektrische generatoren, die gevoed worden met recuperatiegassen uit de hoogovens, een ernstige vermindering van hun capaciteit.

Ondanks de opvoering van het vermogen van zekere industriële, met stroom aangedreven centrales in den loop der laatste maanden van 1945, werden de coördinatielichamen wegens de toeneming der behoeften er toe genoopt, reserve-eenheden met hoog en kostprijs terug in dienst te nemen.

Uit tabel II, die de energievoortbrenging door de industriële centrales per bedrijfstak aangeeft, blijkt dat de productie der diverse groepen — behalve wat de metaalnijverheid betreft — in 1945 reeds hoger lag dan in 1944; behalve voor de steenkolenmijnen, vertegenwoordigde deze bedrijvigheid evenwel slechts een fractie van deze van vóór den oorlog. Bij deze vaststelling, die betrekking heeft op het geheele jaar 1945, dient evenwel rekening gehouden met het feit dat de industriële herneming zich slechts vrij laat in het jaar begon af te teekenen.

Daar de verschillende industrieën niet in toereikende mate hun eigen potentieel voor stroomproductie konden benutten, deden zij een beroep op de *distributieondernemingen* ten einde een deel te bekomen van den stroom dien ze vroeger zelf voortbrachten. Het optreden van deze nieuwe verbruikers samen met een aanzienlijke toeneming der vraag naar stroom voor verwarmingsdoeleinden vanwege de civiele bevolking, verklaren de hooge bedrijvigheid die de producenten van de Unie der elektrische Bedrijven van België hebben kunnen ontwikkelen.

De stroomleveringen door de *gemeentelijke regiebedrijven* — die overigens van meer bijkomstig belang zijn — stegen aanzienlijk in den loop van het jaar: in December 1945 bereikten ze 28,7 miljoen kWh,

dan wanneer het maandgemiddelde van 1939 slechts 21 miljoen kWh bedroeg.

Na dit kort overzicht van de evolutie bij iedere groep electriciteitsbedrijven sedert de bevrijding, past het hier enkele woorden te wijden aan de mogelijkheden die aan de verbruikers geboden werden.

In verband met de ontoereikende voorziening bleek het inderdaad onmisbaar het verbruik voor bepaalde doeleinden te beperken ten einde de bevrediging van de behoeften der vitale sectoren niet in het gedrang te brengen.

Bij besluit van 30 September 1944 (1) werd de reglementeering der stroomdistributie aan de verbruikers in de streken waar ze in gevaar gebracht was, principieel opnieuw ingevoerd. Deze maatregelen voorzagen de toepassing van een regeling voor uitgebreide hulpverlening onder de gekoppelde centrales en eventueel tijdelijke verbruiksrestricties in verschillende vormen. De toepassing van het principe werd geleidelijk tot alle streken van het land uitgebreid (2) en het electriciteitsverbruik voor bepaalde doeleinden verboden, terwijl de diensturen der elektrische trams en de openingsuren der publieke instellingen beperkt werden (3); in sommige gevallen werd de stroom tijdens bepaalde dagen of uren afgesneden of zijn sterkte verminderd (4). Anderzijds werd het industrieel verbruik slechts toegelaten in zooverre zulks noodig was tot dekking der door den Minister van Economische Zaken vastgelegde vitale behoeften van het land.

Wat het stroomverbruik voor huishoudelijke doeleinden betreft, konden de verschillende maatregelen vrij snel worden ingetrokken; de aanwending van elektrische energie voor industriële doeleinden bleef echter langer aan reglementeering onderworpen. Daar, in den loop der maand Augustus, in weerwil van de reeds geboekten vooruitgang, de stroomproductie nog ontoereikend was om de gestegen behoeften — in verband met de industriële herneming — te dekken, werden bij een ministerieele beslissing van 18 Augustus 1945, nieuwe restricties ingevoerd ten nadeele van die bedrijfstakken die niet als vitaal konden worden aangezien.

Deze beslissing kon omstreeks half-December worden ingetrokken, toen de regelmatige toeneming der stroomvoorziening aan iedere vraag kon beantwoorden. Aan het einde van het jaar bestonden practisch geen beperkingen meer inzake stroomverbruik; de eenige algemeene reglementeering waaraan de distributie principieel nog onderworpen was, vloede voort

(1) *Belgisch Staatsblad* van 5 October 1944.

(2) Besluiten van 2 October 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 5 October 1944), 11 October 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 18 October 1944), 6 December 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 10 Februari 1945).

(3) Besluit van 2 December 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 4-5 December 1944).

(4) Besluiten van 5 December 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 10 December 1944), 21 December 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1944).

uit het ministerieel besluit van 3 October 1945 betreffende de restrictiemaatregelen in geval van gebrek aan electrisch vermogen bij de distributieondernemingen en de zelfvoortbrengers.

De stroomuitwisseling tusschen België en zijn nabuurlanden was van vrij geringe betekenis tijdens de bezetting. Cijfergegevens betreffende de laatste maanden zijn nog niet voorhanden, doch zooals bekend, leverde Nederlandsch Limburg ons tijdens het laatste kwartaal van 1945 meer dan 20 miljoen kWh; deze leveringen werden trouwens met ingang van Mei gecompenseerd door uitvoer van Belgischen stroom naar Nederland over een onlangs aangelegde transmissieleiding tusschen Merksem en Rozendaal.

Anderzijds is België vertegenwoordigd in de geallieerde Commissie, die belast werd met de controle van de productie en den uitvoer van in Duitschland voortgebrachte energie. Eenmaal de transmissieleiding Brauweiler-Jupille aan het einde van October 1945 hersteld, werd stroom van Duitschland naar België en het Groothertogdom vervoerd. De ongunstige exploitatievoorwaarden in Duitschland stonden echter de verhoopde snelle uitbreiding van deze leveringen in den weg, zoodat Duitschland ons aan het einde van het jaar slechts zoowat 5 miljoen kWh per maand leverde.

Ten slotte kon in December 1945 de energieuitwisseling tusschen België, het Groothertogdom Luxemburg en Lotharingen hernemen, dank zij de herstellingswerken aan de transmissieleiding Rimièrre-Aubange, die tijdens het offensief der Ardennen over een lengte van 50 km onderbroken werd.

Bij de bevrijding verschilden de electriciteitstarieven weinig van de vóór-oorlogsche. De gemiddelde prijs van laaggespannen stroom voor het huishoudelijk verbruik, beliep fr 2,05 het kWh tijdens het eerste halfjaar van 1939 en fr 2,29 in Augustus 1944. De stijging der productiekosten wettigde een aanpassing der electriciteitstarieven. In principe werden deze laatste verhoogd binnen de grenzen bepaald door het besluit dd. 12 October 1944. In Mei 1945 beliep de gemiddelde prijs van laaggespannen energie voor het huishoudelijk verbruik fr 3,10 het kWh. Wat de verkooptarieven van hooggespannen energie betreft, deze verschillen uiteraard volgens de bijzondere voorwaarden van ieder leveringscontract.

Een besluit dd. 11 Juli 1945 (*Staatsblad* van 21 Juli 1945) voorzag overigens zekere normen voor de vaststelling van den maximum-prijs voor stroomlevering ten einde de stijging der verkoopprijzen, ten gevolge van de vrije werking der contractueele formules of, bij ontbreken hiervan, de beslissingen der bevoegde overheid, te beperken.

Er zij ten slotte aangestipt, dat de voorloopige organisatie der economie overeenkomstig de principes vastgelegd in de besluitwet van 16 November 1944

eveneens de electriciteitsbedrijven omvatte en dat een Bedrijfsraad voor de Electriciteit bij besluit van 18 Januari 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Januari 1945) werd opgericht.

* * *

Zoo aan het einde der bezetting een zekere verbetering in de gasdistributie kon worden waargenomen, nam de toestand onmiddellijk na de bevrijding wegens de reeds eerder vermelde moeilijkheden, andermaal een ongunstige wending.

Tijdens de laatste vier maanden van 1944 gingen de maandelijks afgeleverde hoeveelheden de 19,5 miljoen m³ niet te boven. Eerst aan het einde van Februari — tijdens welke maand de gasaflevering, zegge 14,6 miljoen m³, tot het laagste peil van gansch de oorlogsperiode was gevallen — kon een wel is waar langzame, maar aanhoudende verbetering in de gasvoorziening van het land worden waargenomen. Daar de gasfabricage, evenals de electriciteitsvoortbrenging afhankelijk is van de beschikbare steenkool, werd de toestand eerst tijdens de allerlaatste maanden van 1945 terug normaal: de gasafleveringen in December (58,6 miljoen m³) lagen boven het gemiddeld peil van 1939, zegge 47 miljoen m³.

Over het geheel bereikte de gasdistributie in 1945 436,2 miljoen m³, hetgeen op een belangrijke verbetering wijst t.o.v. den toestand in 1944, toen 382,2 miljoen m³ werden afgeleverd.

Zooals voor de electricische energie, werd ook een reglementeering ingevoerd voor de productie, de distributie en de consumptie van gas. Het besluit dd. 16 November 1944 (1) bekrachtigde het principe van hulpverlening onder de productie- en de distributie-ondernemingen, wier netten onderling verbonden zijn, alsmede dit van de verbruiksbeperking ten einde de gaslevering voor de vitale behoeften te verzekeren.

Het verbruik in de aanverwante industrieën keert eveneens, alhoewel in een trager tempo, geleidelijk tot een normalen toestand terug.

Tijdens het laatste kwartaal van 1940 was het natuurlijk onbeduidend: het beliep ca. 1.5 miljoen m³ per maand. Voor het jaar 1945 kennen we nog het totaalcijfer niet van het verbruik der ondernemingen die rechtstreeks door de cokesfabrieken voorzien werden; alleen gedeeltelijke gegevens zijn voorhanden betreffende de gasaflevering aan die industrieën die juridisch van de cokesfabrieken onafhankelijk zijn. Waargenomen wordt dat voor het gansche jaar 1945 het aldus aangewende gas slechts 45,9 miljoen m³ beliep, hetzij 26.2 pCt. van het overeenstemmend gemiddelde van 1939; in December, tijdens welke maand het industrieel verbruik voor 1945 zijn hoogtepunt bereikte, vertegenwoordigde het nog maar 44.1 pCt. van het gemiddeld verbruik in 1939.

(1) Besluit van 16 November 1944 (*Belgisch Staatsblad* van 20-21 November 1944), gewijzigd door de besluiten dd. 18 September 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 27 September 1945), 17 December 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 2-3 Januari 1946) en 5 Januari 1946 (*Belgisch Staatsblad* van 7-8 Januari 1946).

Op 8 December 1944 werden voorloppige prijzen voor de gasdistributie door de Centrale Prijsregulende Commissie vastgesteld. De toegestane verhoging der tarieven beliep in den regel circa 50 pCt. t.o.v. het eerste halfjaar van 1939. Ondanks de toename der exploitatielasten in den loop van het jaar 1945, werd geen enkele prijsverhoging voor het gas tijdens dit jaar toegestaan.

Bij besluit van 17 Maart 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Maart 1945) werd een *Bedrijfsraad voor het Gas* ingesteld, die belast werd met de officiële vertegenwoordiging der gasproducenten (gasfabrieken), vervoerders en verdeelers, alsmede der ondernemers van verdeelingsstations van stadsgas voor tractie-einden.

Juli 1946.

TABEL I

Opgesteld vermogen en elektriciteitsverbruik in België

Centrales aller categorieën van 100 kW en meer.

Bron: *Ministerie van Openbare Werken: Centrale Electriciteitsdienst.*

JAAR	Organismen van openbare distributie								Industriele centrales (autovoortbrengers)						Totaal		
	Distributies-centrales				Regie-centrales				Aantal centrales	Opgesteld vermogen (1000 kW.)	Productie				Aantal centrales	Opgesteld vermogen (1.000 kW.)	Productie (miljoenen kW.h)
	Aantal centrales	Opgesteld vermogen (1.000 kW.)	Productie		Aantal centrales	Opgesteld vermogen (1.000 kW.)	Productie				Aangesloten centrales bij de A.C.E.I.B. (miljoenen kW.h.)	Centrales opgenomen d. h. Minist. v. Openb. Werk. (Miljoen. kW.h.)	Totale productie der industriële centrales				
			Miljoenen kWh.	% der totale productie			Miljoenen kWh.	% der totale productie	miljoenen kWh.	% der totale productie							
1935.....	37	1.211	1.905	42,8	10	171	195	4,4	249	1.049	2.129	226	2.356	52,8	296	2.431	4.456
1936.....	36	1.161	2.115	42,8	11	172	228	4,6	316	1.089	2.293	306	2.599	52,6	363	2.422	4.943
1937.....	33	1.171	2.383	43,1	11	175	257	4,6	314	1.116	2.566	338	2.903	52,3	358	2.462	5.549
1938.....	33	1.241	2.333	44,2	11	217	247	4,7	308	1.110	2.383	315	2.698	51,1	352	2.568	5.278
1939.....	33	1.251	2.380	42,6	13	217	253	4,5	315	1.168	2.602	357	2.959	52,9	361	2.636	5.592
1940.....	33	1.241	1.869	44,7	12	217	176	4,2	302	1.169	1.889	252	2.141	51,1	347	2.627	4.186
1941.....	(2) 31	1.281	2.377	49,3	12	218	172	3,6	298	1.158	2.009	262	2.270	47,1	341	2.657	4.819
1942.....	(2) 30	1.251	2.669	53,5	11	217	187	3,8	288	1.170	1.922	208	2.129	42,7	329	2.638	4.985
1943.....	(2) 30	1.151	2.610	51,6	11	217	220	4,3	287	1.152	2.044	185	2.229	44,1	328	2.520	5.059
1944.....	(2) 30	1.151	2.147	57,9	11	217	156	4,2	283	1.100	1.272	133	1.405	37,9	324	2.468	3.708
1945 (4)...	31		2.688	59,4	11		195	4,3	279	1.182	1.334	154	1.488	32,9	321		3) 4.525

(1) Niet begrepen 65 miljoen kWh (beraming), dewelke niet opgenomen werden.

(2) Twee centrales uit de streek Eupen-Malmédy werden sedert Mei 1940 niet meer opgenomen.

(3) Omvat 153 miljoen kWh voortgebracht door de vlottende centrales, van Januari tot Juli 1945.

(4) Voorloppige cijfers..

TABEL II

Statistiek betreffende de industriële centrales

Opgesteld vermogen en jaarproductie van 1935 tot 1945

Bron: *A.C.E.I.B. en Ministerie van Openbare Werken: Centrale Electriciteitsdienst.*

BEDRIJFSGROEP	Aantal										
	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
1. Steenkolenmijnen, mijnen en cokesovens...	57	57	62	62	60	58	57	58	57	56	57
2. Metaalnijverheid (ijzer en andere metalen)	43	43	49	49	55	52	53	52	51	51	54
3. Glas- en spiegelglasfabrieken, scheikundige nijverheid	23	23	29	30	32	23	22	22	22	21	23
4. Steengroeven, constructiewerkhuizen, textiel-nijverheid, papierfabrieken en diversen	82	80	127	124	128	109	106	106	106	105	118
5. Cementnijverheid	9	9	9	10	10	11	11	11	11	11	10
6. Suikerfabrieken, stokerijen, enz.	20	20	25	16	15	16	16	16	16	16	16
7. Vervoer	2	2	2	3	2	2	1	1	—	—	—
Totaal...	236	234	303	294	302	271	266	266	263	260	278

BEDRIJFSGROEP	Opgesteld vermogen (in duizenden kW.)										
	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
1. Steenkolenmijnen, mijnen en cokesovens...	449,3	449,4	475,7	469,3	501,2	512,7	502,7	536,0	525,6	499,6	512,9
2. Metaalnijverheid (ijzer en andere metalen)	374,8	377,3	382,7	386,5	380,7	371,4	368,2	362,6	345,9	344,0	372,8
3. Glas- en spiegelglasfabrieken, scheikundige nijverheid	89,6	91,2	96,8	108,9	108,2	107,5	98,0	91,4	91,4	79,3	91,2
4. Steengroeven, constructiewerkhuizen, textiel-nijverheid, papierfabrieken en diversen	73,8	73,3	93,2	82,3	111,5	110,8	107,9	108,0	106,3	103,8	135,8
5. Cementnijverheid	36,5	36,5	38,5	38,6	39,0	39,0	40,0	39,6	39,6	39,6	38,4
6. Suikerfabrieken, stokerijen, enz.	24,8	24,0	25,6	22,7	24,2	24,2	31,1	31,0	31,0	30,8	31,4
7. Vervoer	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	2,0	2,0	—	—	—
Totaal...	1.052,3	1.055,2	1.116,1	1.111,8	1.168,4	1.169,2	1.149,9	1.170,6	1.139,8	1.097,1	1.182,5

TABEL II (vervolg)

BEDRIJFSGROEP	Productie (in miljoenen kWh.)										
	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
1. Steenkolenmijnen, mijnen en cokesovens...	990,6	1.077,6	1.190,8	1.221,5	1.239,7	1.145,8	1.220,4	1.237,7	1.249,0	930,9	1.010,7
2. Metaalnijverheid (ijzer en andere metalen)	1.011,9	1.062,1	1.212,5	980,4	1.177,8	677,0	659,0	583,9	696,5	345,6	314,8
3. Glas- en spiegelglasfabrieken, scheikundige nijverheid	114,7	141,6	173,5	192,2	211,2	117,3	175,1	174,0	162,0	60,9	72,5
4. Steengroeven, constructiewerkhuizen, textielnijverheid, papierfabrieken en diversen	142,5	149,6	209,1	183,8	214,2	141,4	130,3	45,7	62,7	32,6	45,1
5. Cementnijverheid	65,2	68,4	78,3	74,8	68,4	25,0	53,9	36,1	31,9	8,5	28,0
6. Suikerfabrieken, stokerijen, enz.	30,5	34,7	39,1	45,5	47,9	35,0	31,8	49,0	26,6	26,2	28,7
7. Vervoer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal...	2.355,5	2.532,9	2.903,2	2.698,1	2.959,3	2.141,4	2.269,5	2.129,4	2.228,8	1.404,7	1.489,8

TABEL III

Verdeling en vervoer der elektrische energie in België

Bron: Bulletin van den Centralen Dienst voor de Statistiek.

JAAR	Bediende inwoners	Verdeelde energie				Ingevoerde energie	Uitgevoerde energie	Lengte van het net			
		Laagspanning			Hoogspanning			Laagspanning		Hoogspanning	
		Huisverlichting en huiselijke doeleinden	Kleine drijfkraft	Openbare verlichting				bovengronds	ondergronds	bovengronds	ondergronds
	(1.000)	(in miljoenen kWh.)						(Kilometers)			
1935	8.261	318	155	31	1.484	37,4	18,4	33.693	5.114	10.194	9.790
1936	8.319	364	167	35	1.738	45,7	22,8	35.871	5.724	9.988	10.066
1937	8.322	397	179	30	1.968	78,3	29,1	38.190	6.036	10.042	10.642
1938	8.384	430	165	42	1.904	73,0	26,2	40.689	6.183	10.085	10.349
1939	8.394	425	165	40	1.947	87,4	27,7	41.603	6.427	10.110	10.370
1940	8.292	303	124	14	1.470	32,4	55,0	42.763	5.864	9.898	10.352
1941	8.292	329	160	2	1.776	29,2	89,4	38.990	6.643	9.564	10.545
1942	8.236	451	200	2	1.881	77,0	105,8	39.622	5.799	10.108	10.251
1943	8.244	506	208	3	1.837	92,7	40,8	40.122	5.783	10.079	10.571

TABEL IV

Productie en verdeling der elektrische energie in België

(Maatschappijen aangesloten bij de « Union des Exploitations Electriques en Belgique »)

Bron: Union des Exploitations Electriques.

A. — Productie en verdeling der elektrische energie

JAAR	Opgesteld vermogen (in duizenden kW.)	Energie (in miljoenen kWh.)			Verdeling in % van de verkochte elektrische energie					
		Geleverd aan de netten door de centrales	Gekocht aan voortbrengers die geen deel van de U.E.E.B. uitmaken	Ontvangen door de netten	Drijfkraft hoogspanning	Drijfkraft laagspanning	Tractie	Verdelingen door de semi-regioën of vereenigingen van gemeenten	Huisverlichting en huishoudelijke doeleinden	Openbare verlichting
1935	1.545	1.903	122	2.025	60,3	4,9	10,4	14,1	9,5	0,8
1936	1.535	2.114	123	2.237	59,8	5,0	10,5	13,8	10,1	0,8
1937	1.540	2.373	135	2.508	63,0	4,7	8,9	13,2	9,4	0,8
1938	1.540	2.330	125	2.455	61,0	4,5	10,1	13,4	10,1	0,9
1939	1.667	2.378	124	2.502	62,6	4,4	9,4	12,8	10,1	0,7
1940	1.613	1.832	119	1.951	61,6	4,6	11,1	12,2	10,0	0,5
1941	1.635	2.337	118	2.455	64,3	4,6	11,2	10,9	9,0	—
1942	1.667	2.632	122	2.754	65,6	5,1	9,9	9,2	10,2	—
1943	1.681	2.584	210	2.794	62,5	5,3	9,6	11,2	11,4	—

TABEL IV (vervolg)

B. — Belangrijkheid van de verdeling der elektrische energie

JAAR	Geëxploiteerde gemeenten		Aantal abonneuten		Lengte van het net (kilometers)			
	Aantal	Bevolking (in duizenden)	voor verlichting	hoogspanning	hoogspanning		laagspanning	
					bovengronds	ondergronds	bovengronds	ondergronds
1935.....	1.974	5.870	1.270.000	3.050	7.160	8.050	26.240	2.700
1936.....	1.981	5.899	1.295.000	3.220	7.200	8.100	28.150	2.840
1937.....	1.972	5.864	1.370.000	3.310	6.870	8.610	29.960	2.340
1938.....	1.983	5.906	1.425.000	3.490	6.900	8.800	31.500	2.410
1939.....	1.975	5.909	1.441.000	3.520	7.000	8.900	31.700	2.440
1940.....	(1) 1.937	5.737	1.399.080	3.480	6.554	8.257	32.755	2.549
1941.....	(1) (2) 1.945	5.794	1.401.500	3.650	6.710	8.484	29.345	2.522
1942.....	(1) (2) 1.950	5.803	1.402.865	3.796	6.817	8.560	29.597	2.552
1943.....	(1) (2) 1.950	5.825	1.406.841	4.030	6.938	8.618	30.073	2.540

(1) Acht en dertig gemeenten der door Duitschland afgestane gebieden werden voorloopig terug aan dit land gehecht.

(2) Geen rekening gehouden met de groote agglomeraties gegroepeerde gemeenten.

TABEL V

Gasdistributie (1)

(duizenden kubieke meters)

Bron: Ministerie van Openbare Werken.

TIJDVAK	GEMEENTEBEDRIJVEN		GASVERDELINGSMAATSCHAPPIJEN		Gasvoortbrengende nijverheidsmaatschappijen die rechtstreeks verbruikende inrichtingen voeden (verkocht gas)	TOTAAL
	die zelf het gas dat zij verdeelen, geheel of gedeeltelijk voortbrengen (voortgebr. gas)	die het gas dat zij verdeelen, aan een nijverheidsmaatschappij aankopen (aangekocht gas)	die zelf het gas dat zij verdeelen, geheel of gedeeltelijk voortbrengen (voortgebr. gas)	die het gas dat zij verdeelen, geheel of gedeeltelijk aankopen (aangekocht gas)		
	1936.....	64.680	5.506	15.246		
1937.....	70.728	5.616	14.852	482.038	195.803	769.037
1938.....	70.981	5.554	14.500	477.724	118.513	687.272
1939.....	67.736	5.268	13.755	483.318	174.185	744.262
1940.....	54.137	3.240	11.154	403.419	115.816	587.766
1941.....	60.971	3.962	15.963	506.101	101.207	688.204
1942.....	60.717	4.913	29.593	529.658	152.457	777.339
1943.....	63.727	4.724	38.555	562.630	175.975	845.611
1944.....	43.668	1.834	29.016	280.875	37.194	392.588
1945.....	50.645	3.043	32.609	311.224	45.876	443.397

(1) Deze statistiek betreft de verdeling van gas, verkregen door droge distillatie van steenkool. Zij omvat dus niet het soortgelijk gas, voortgebracht in de mijn-, metaal- en chemische cokesfabrieken of in de andere bedrijven en door de voortbrengers voor eigen gebruik gebezigd.

TABEL VI

Gasproductie en -verbruik in België

(duizenden kubieke meters)

Bronnen: Bedrijfsraad Gas (A);
Bestuur van Openbare Werken (B);
Directie van het Mijnwezen (C).

JAAR	Productie			Buitenland- sche handel		Beweging der gashouders		Gezamen- lijk verbruik	Gas geleverd voor openbare distributie in België						Verbruik der aanverwante bedrijven van de cokes- fabrieken		
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4	Kol. 5	Kol. 6	Kol. 7	Kol. 8	Kol. 9	Kol. 10	Kol. 11	Kol. 12	Kol. 13	Kol. 14	Kol. 15	Kol. 16	Kol. 17
	Gas- fabrie- ken (1) (A)	Cokes- fabrie- ken (2) (C)	Totaal (3) Kol. 1 + Kol. 2	Invoer (A)	Uit- voer (A)	Aan gas- houd. ont- trokk. (A)	Aan gas- houd. toege- voegd (A)	= Kol. (3) + 4 + 6 - Kol. (5) + 7)	Eigen behoef d'r dis- tribu- tiebed. (A)	Gez. verl. in de dis- tribu- tienet. (A)	Gas voor tractio (A)	Open- bare ver- licht. (A)	Huishoud., ambachts- en nijver- heidsverbr. verbr.op.d. (5) (A)	Totaal Kol. (9) +10+11 + 12 + 13)	Juridisch onaf- hanke- lijke bedrijv. (B)	Juridisch niet onaf- bedrijv. Kol. 8 - Kol. (14 + 15)	Totaal (Kol. 15 + 16)
1937.	21.736	1.214.703	1.236.439	540	11.395	34	53	1.225.565	3.283	76.054	—	51.132	438.430	568.899	195.803	400.803	656.606
1938.	22.354	904.006	926.362	553	11.688	24	131	915.120	3.370	75.961	2	49.815	435.037	564.185	118.613	232.422	350.935
1939	20.940	1.000.165	1.021.105	579	10.241	17	59	1.011.401	3.327	73.288	20	43.961	443.442	564.058	174.185	273.158	447.343
1940	17.906	793.222	811.126	230	6.729	273	36	804.864	3.367	71.092	1.606	15.728	383.218	474.971	115.810	214.077	329.893
1941.	30.508	806.158	836.666	822	13.587	35	31	823.905	3.093	76.063	6.621	1.726	508.391	595.894	101.207	126.804	228.011
1942.	65.869	900.943	966.812	1.063	16.421	205	32	951.627	3.571	55.559	24.610	—	565.590	649.330	152.457	149.840	302.297
1943.	84.726	955.368	1.040.694	1.170	17.519	70	44	1.023.771	2.586	49.134	41.428	—	597.171	690.319	175.975	157.477	333.452
1944.	73.664	407.008	480.672	631	7.405	277	168	474.007	2.579	17.967	53.495	715	307.429	382.185	37.195	54.627	91.822
1945.	75.911			922	4.749	12	173		2.182	58.975	22.473	696	351.870	436.196	45.876		

- (1) Netto-productie van alle gassoorten (steenkolengas, watergas, armgas, gas verkregen door het Strache-proces).
(2) Netto-productie (na aftrek van verwarming der ovens en eigen verbruik) van steenkolengas, excl. armgas, watergas en hoogovensgas, die in de cokesfabrieken worden voortgebracht en gemengd met steenkolengas aangewend worden.
(3) Gezamenlijke productie mits het onder (2) hierboven gemaakte voorbehoud.
(4) Alle gassoorten.
(5) Excl. het verbruik der industriele bedrijven die rechtstreeks door de cokesfabrieken voorzien worden, vermits het aldus verbruikt gas niet gedistribueerd werd.
(6) Excl. een gedeelte van het verbruik overeenstemmend met de productie door de cokesfabrieken die gas ander dan steenkolengas voortbrengen.

IJZER- EN STAALINDUSTRIE

1. Laatste maanden vóór den oorlog en mobilisatie-
periode (van 1 Januari 1939 tot 10 Mei 1940).

De herneming die zich aan het einde van 1938 na een jaar van uiterst geringe bedrijvigheid in de ijzer- en staalindustrie afteekende, maakte verderen voortgang in den loop der periode van algemeene bewapening, die den overval van ons grondgebied voorafging. In verband met de abnormale verhoudingen die toen de wereldmarkt beheerschten, kende genoemde bedrijfstak een kortstondige en veeleer kunstmatige periode van voorspoed.

Ten gevolge van de oorlogsverklaring werd de bedrijvigheid in de ijzer- en staalnijverheid tijdelijk bedreigd: een deel van het arbeiderspersoneel der fabrieken werd onder de wapens geroepen en de aanvoer van Fransche ertsen voorloopig onderbroken; daarbij had de vrees dat België in het conflict zou betrokken worden, een zekere terughoudendheid op de markt ten gevolge, en werden bepaalde grenzen tijdelijk gesloten.

Doch onder den druk der toegenomen behoeften in verband met de noodwendigheden der verdedigingsprogramma's, legde de ijzer- en staalnijverheid alras

een zeer drukke bedrijvigheid aan den dag, te meer daar de uitvoermogelijkheden aanzienlijk verhoogden wegens de tijdelijke verdwijning van de concurrentie der oorlogvoerende Staten op de wereldmarkt.

Ondanks een scherpere concurrentie van de Amerikaanse producenten die geen voldoende afzetgebied vonden op hun eigen markt, werd onze productie over het algemeen tegen winstgevende prijzen afgezet; ofschoon de productiekosten stegen, konden onze winstmarges gehandhaafd worden.

* * *

Doch de schijnbaar gunstige toestand in de zwaarindustrie was ongetwijfeld te danken aan een kunstmatigen en sporadischen factor: de voorbereiding tot den oorlog. Er kan dan ook geen melding gemaakt worden van een specialen vooruitgang in de positie der Belgische ijzer- en staalindustrie: haar aandeel in de wereldproductie was naar alle waarschijnlijkheid niet toegenomen. Hoewel de statistieken met ingang van 1939 leemten vertoonen, kan toch uit de beschikbare cijfergegevens worden afgeleid dat de bedrijvigheid der ijzer- en staalindustrie in alle voortbrengende landen toenam; zulks moge blijken uit de cijfers nopens de ruwstaalproductie in eenige belangrijke productielanden.

(duizenden tonnen)

	U. S. A.	U. S. S. R.	Groot-Brittannië	Frankrijk	Japan	België	Luxemburg	Zweden	Britsch-Indië
1935.....	34.640	12.600	10.017	6.255	4.703	2.966	1.837	896	876
1936.....	48.534	16.244	11.974	6.686	5.223	3.105	1.981	977	880
1937.....	51.380	17.730	13.192	7.893	5.811	3.777	2.510	1.106	910
1938.....	28.805	18.000	10.398	6.137		2.213	1.437	972	952
1939.....	47.897	18.796	13.221	7.886		3.036	1.829	1.152	1.035

Cijfergegevens betreffende Duitschland zijn niet voorhanden, doch gelet op de uitvoering van militaire programma's, zal de zoeven gedane vaststelling vermoedelijk ook wel voor dit land gelden. In landen als Groot-Brittannië, Frankrijk, Zweden, de U.S.S.R. en Indië lag de ruwstaalproductie in 1939 zelfs hooger dan in 1937, wat in België niet het geval was. Daarenboven vertoonde onze invoer van stalen staven sedert 1937 geen stijgende tendens meer, zoodat de onderstelling als zou de bedrijvigheid der verder verwerkende bedrijven een proportioneel belangrijker toeneming hebben gekend, geen stand houdt.

In Luxemburg was de toestand dezelfde als in België. Zulks gold eveneens voor de Vereenigde Staten, doch de herneming der ijzer- en staalindustrie had er een voorsprong op deze der Belgische industrie, althans zoo de ruwstaalproductie als maatstaf wordt aangenomen: in de Vereenigde Staten bereikte ze in 1939, 93 pCt. van het peil van 1937, terwijl dit percentage voor België slechts 80,3 pCt. bedroeg.

* * *

Mits dit voorbehoud kan overgegaan worden tot een onderzoek naar den omvang van den geboekten voortgang in België. Hoewel de cijfers van 1937 niet bereikt werden, lag de gietijzer- en staalproductie in 1939 afgeteekend boven deze van het voorgaande jaar. Inderdaad, in 1938 werden 2.426.000 t gietijzer en 2.279.000 t ruwstaal (incl. vormstukken van eerste smelting) voortgebracht tegen resp. 3.059.000 t en 3.105.000 t in 1939. De stijging bedroeg derhalve 26,1 pCt. voor het gietijzer en 36,2 pCt. voor stalen staven en vormstaal. De herneming gold eveneens voor de walsen: hun voortbrenging van afgewerkt staal steeg van 1.762.000 t in 1938 tot 2.236.000 t in 1939, hetzij een vermeerdering met 26,9 pCt.

Deze totaalcijfers geven geen juist beeld van het verloop der ijzer- en staalproductie in den loop van het jaar zelf. Er werden inderdaad aanzienlijke afwijkingen waargenomen in de voortbrengingcijfers der verschillende maanden; zoo kan o.m. worden vastgesteld dat de gietijzerproductie der hoogovens — het basisproduct — tijdens de eerste maanden van 1939 nog de sporen droeg van de inzinking in 1938, zoodat ze in Januari 1939, ondanks de reeds tijdens de laatste maanden van 1938 ingetreden verbetering, nog niet meer dan 231.000 t beliep. De herneming hield aan tot Juli, in welke maand de gietijzerpro-

ductie 295.000 t groot was; daarna deed zich andermaal een inzinking voor, zoodat de voortbrenging in September tot 206.000 t terugliep. De laatste drie maanden stonden in het teken van een nieuwen vooruitgang; in December en tijdens de eerste vier maanden van 1940 overschreed de gietijzerproductie ruim 300.000 t. Dit peil beteekende overigens nog geenszins dat een maximale benutting van het productievermogen der Belgische ijzer- en staalindustrie werd bereikt, dat te dien tijde op 400.000 t per maand geraamd werd. Het aantal hoogovens in werking per einde maand gaf gelijkaardige schommelingen te zien: 37 per 31 Januari, 46 per 31 Juli, slechts 38 per einde September en 46 per einde April 1940.

We zouden in herhaling vervallen zoo we het verloop van de productie der staalfabrieken en der walsen tijdens het jaar afzonderlijk beschreven, vermits dit verloop uiteraard in ruime mate door een parallele tendens gekenmerkt is.

Maandgemiddelde van de productie van ruw- en afgewerkt staal

(tonnen)

	Ruwstaal	Afgewerkt staal
1939 1 ^o kwartaal.....	205.000	163.000
2 ^o kwartaal.....	262.000	188.000
3 ^o kwartaal.....	258.000	175.000
4 ^o kwartaal.....	288.000	209.000
1940 1 ^o kwartaal.....	310.000	212.000
Maand April.....	319.000	223.000

Uit hetgeen voorafgaat blijkt dus dat bij den aanvang van 1939 de vooruitzichten weinig gunstig waren. De determinerende factoren der depressie van 1938 deden nog ten deele hun invloed gelden. In het bekken van Charleroi was de helft der hoogovens in bedrijf, terwijl de arbeidsweek in de walsen en in de afdelingen voor verwerking van ruwstaal, vaak tot drie dagen was teruggebracht.

De binnenlandsche afnemers bleven een afwachtende houding aannemen en beperkten zich tot de dekking van hun onmiddellijke behoeften; daartoe eischten ze een snelle levering, aan welken eisch de industrieelen gemakkelijk konden voldoen. Niettegenstaande bepaalde teekenen op een herneming schenen te wijzen — vermeerdering van het aantal prijsaanvragen —, waren de transacties op de buitenlandsche markten vrij kalm en zagen de Belgische uitvoerders

zich, wegens de scherpe concurrentie vanwege het buitenland, genoopt op de officieele prijzen van het Internationaal Staalcartel, verminderingen toe te staan, die soms 10 goudshilling per ton overschreden.

Spijt de internationale spanning naar aanleiding van de bezetting van Bohemen-Moravië en Albanië, kende de markt met ingang van April en Mei een toenemende vraag: de crisis in de internationale politiek had een snelle toestrooming der bestellingen vanwege de buitenlandsche koopers bij de Belgische ijzer- en staalindustrie ten gevolge, zoodat het gedeelte der productie bestemd voor den uitvoer, de normale verhouding ruim overtrof. De meeste landen waren er inderdaad op bedacht hun militaire behoeften te lande, ter zee en in de lucht te dekken en hun luchtafweer te verzekeren. De aanvragen vanwege Britsche afnemers waren bijzonder belangrijk: aanzienlijke bestellingen van halffabrikaten werden ons, buiten de contingenten om, overgemaakt; trouwens, met ingang van 10 October 1939 werden de rechten op den invoer van gietijzer in het Vereenigd Koninkrijk opgeheven, dan wanneer vroeger een recht van 33 1/3 pCt. geheven werd. Buiten onze gewone afnemers deden ook gelegheidsklanten een beroep op onze industrie. Het was dezen laatsten inderdaad uiterst moeilijk, zooniet onmogelijk, leveringen van de producenten der groote landen te verkrijgen, vermits dezer productie haast uitsluitend gericht was op de binnenlandsche markt die door den bewapeningswedloop was beheerscht. In dergelijke omstandigheden kon er van een elasticiteit in de vraag naar staal op de Europeesche markt nagenoeg geen sprake meer zijn, zoodat vrij snel een prijsstijging intrad. Zelfs werden premiën betaald om een spoedige levering van bepaalde fabrikaten te bekomen; zulks was met name het geval voor dikke platen, aangewend in den scheepsbouw.

Toen de politieke toestand steeds meer gespannen werd, de Europeesche landen mobilisatiemaatregelen afkondigden en de oorlog ten slotte uitbrak, nam de bedrijvigheid van de ijzer- en staalindustrie af, ten gevolge van de moeilijkheden bij de ertsvoorziening, veroorzaakt door de onderbreking der verzendingen uit het bekken van Briey, de schaarschte aan vervoermiddelen, de oproeping van werkkrachten door het leger en de vrees dat ons land in het conflict zou betrokken worden.

Op het probleem van de voorziening der Belgische hoogovens van erts en brandstof, zullen we verder in dit overzicht breedvoeriger terugkomen. In den loop der mobilisatieperiode zullen deze moeilijkheden, meer nog dan het verkrijgen van bestellingen, de aandacht der betrokken kringen in beslag nemen; tijdens de volgende jaren zal de ontoereikende erts- en brandstofvoorziening in feite oorzaak zijn, zoowel van de inzinking der productie tijdens de bezetting als van het trage tempo der herneming in de na-oorlogsche herstelperiode.

Hoe dan ook, met ingang van October 1939 ver- toonde de productie van gietijzer, van ruw- en afge-

werkt staal opnieuw een stijgende tendens, zoodat de in December geboekte cijfers de maximum-productie van het gansche jaar vertegenwoordigden. Een wijziging was evenwel merkbaar in de bestemming der fabrikaten: de binnenlandsche markt en de prioriteitsbehoeften van 's lands verdediging eischten veel aanzienlijker hoeveelheden voor zich op; de steenkolenmijnen die hun productie tot het uiterste opvoerden, kochten diverse metallurgische producten bij de verwerkende ondernemingen. De verhouding tusschen uitvoer en binnenlandsch verbruik werd gewijzigd, terwijl de leveringstermijnen voor den uitvoer steeds langer werden.

Daar de aanhoudende drukke vraag en de opwaartsche beweging der productiekosten een stijging der uitvoerprijzen op de vrije markten (tegenover Frankrijk en Groot-Brittannië hadden wij bepaalde verbin- tenissen aangegaan) hadden teweeggebracht, werd de Amerikaansche mededinging op zekere niet verafge- legen markten opnieuw scherper gevoeld; ander- zijds hernamen Frankrijk en Groot-Brittannië hun uit- voer in verband met de toen heerschende kalmte in de krijgsverrichtingen, zoodat de overzeesche koopers in de laatste maanden van 1939 dan ook minder bestellingen aan de Belgische ondernemingen over- maakten. Doch het wegvallen van een deel dezer cliënteel werd spoedig goedge maakt door een stroom van opdrachten vanwege de nabijgelegen Europeesche landen (Nederland en Zwitserland), die zonder uitstel hun bewapeningsprogramma verder wenschten uit te voeren en derhalve minder op den prijs afdongen.

De intense bedrijvigheid hield dan ook aan tijdens de eerste maanden van 1940; de meeste sectoren van de ijzer- en staalnijverheid namen hieraan deel, behalve de producenten van ijzerwaren voor het bouwbedrijf — welke producten hoe langer hoe minder gevraagd werden — alsmede de fabrikanten van dun plaatijzer. Doch over het geheel waren de opdrachten zoo talrijk dat *Usibel* er toe besloot voorloopig geen nieuwe bestellingen meer te aanvaarden.

Deze uitbreiding van de bedrijvigheid in de ijzer- en staalnijverheid gedurende de laatste tijden van de Belgische neutraliteit, blijkt uit de vergelijking van de productie van ruwstaal tijdens de laatste drie maanden van 1939, hetzij 614.470 t, met deze van de overeenkomstige periode van 1940 toen anderhalf maal meer, hetzij 929.320 t, ruwstaal werden voortgebracht.

* * *

Reeds werd melding gemaakt van de voorzienings- moeilijkheden die de ijzer- en staalnijverheid onder- vond op het tijdstip dat de groote nabuurlanden in den oorlog betrokken werden. Onze hoogovens ver- bruiken cokes, ijzererts, ijzerslakken, afval en schroot; voor een productie van 3.058.000 t gietijzer in 1939 waren 2.938.000 t cokes, 7.879.000 t erts, 312.000 t schroot en 546.000 t afval en slakken vereischt. Zoo de twee laatstgenoemde producten, alsmede het schroot over het algemeen in toereikende

mate door het binnenland geleverd worden, is dit niet het geval ten aanzien van het ijzererts, waarvoor de Belgische industrie geheel op het buitenland is aangewezen, daar de binnenlandsche productie als onbeduidend mag beschouwd worden (175.000 t in 1939 waarvan 126.000 t door de hoogovens werden verbruikt). In dit verband is het niet zonder belang in het kort de evolutie in herinnering te brengen die zich tijdens de laatste decennia in de ertsvoorziening heeft voorgedaan, om aldus een onderscheid te kunnen maken tusschen de zuiver toevallige hinderpalen voortvloeiend uit de oorlogsomstandigheden en de problemen die een meer bestendig karakter dragen.

Reeds bij den aanvang van de tweede helft der vorige eeuw zag de Belgische staalindustrie er zich toe genoodzaakt een beroep te doen op buitenlandse leveraars voor de aanschaffing van de noodige grondstoffen. Eerst was het Groothertogdom onze belangrijkste leverancier, doch toen de exploitatie van het bekken van Briey ter hand genomen werd, ging Fransch Lotharingen de voornaamste bron voor onze ertsvoorziening worden. Het in België verbruikte ijzererts in het jaar 1913 was herkomstig van :

Fransch Lotharingen ten beloope van 5.000.000 t (hetzij 73,6 pCt. van het totaal);

het Groothertogdom Luxemburg ten beloope van 1.380.000 t (hetzij 20,3 pCt. van het totaal);

Duitsch Lotharingen ten beloope van 257.000 t (hetzij 3,8 pCt. van het totaal);

Spanje ten beloope van 158.000 t (hetzij 2,3 pCt. van het totaal).

Ten einde een regelmatig aanvoer van grondstoffen te verzekeren had de Belgische ijzer- en staalnijverheid concessies in het buitenland verkregen of participaties verworven in de mijnen der productielanden, inzonderheid in het bekken van Briey.

Immers, Frankrijk dat aanvankelijk den uitvoer zijner ertsen had aangemoedigd, ging stilaan een protectionistische politiek voeren, die door verscheidene beweegredenen was ingegeven : verlenging van den bestaansduur der ertslagen, voorrang aan de binnenlandsche behoeften, beperking van den uitvoer van goederen waaraan slechts weinig arbeid wordt besteed, fiscale doeleinden.

De moeilijkheden die deze contingenteringen en uitvoerrechten der Fransche mijnertsen aan de Belgische ondernemingen berokkenden, evenals de tariefverhooging op de Fransche spoorwegen, waren oorzaak dat de Belgische ijzer- en staalnijverheid tijdens de laatste jaren vóór den oorlog in ruimere mate een beroep deed op andere buitenlandsche producenten. De hierna volgende cijfergegevens betreffende de herkomst der in België verbruikte ertsen tijdens de jaren 1935 tot 1939 weerspiegelen deze tendens tot geleidelijke afneming van het relatieve aandeel der Fransche leveringen.

	1935	1936	1937	1938	1939
Frankrijk-Oosten en Lotharingen	6.183.610	5.945.900	6.224.180	4.337.480	5.414.330
(pCt. van het totaal) (1)	(78,1 pCt.)	(72,8 pCt.)	(67,8 pCt.)	(69,5 pCt.)	(68,7 pCt.)
Westen (1)	550.000	550.000	550.000	450.000	550.000
	6.733.610	6.495.900	6.774.180	4.787.480	5.964.330
Groothertogdom Luxemburg	762.900	1.043.100	1.489.350	859.150	1.318.080
Zweden, Noorwegen, Finland	200.810	310.350	638.120	324.520	310.060
België	152.560	166.390	168.330	126.060	126.010
Noord-Afrika	48.390	100.420	78.320	137.520	141.360
Diversen	14.580	54.100	25.630	5.270	19.370
Totaal	7.912.850	8.170.220	9.173.930	6.240.000	7.879.210

(1) Ramingen.

Desniettemin bleef de ertsinvoer uit Lotharingen aan den vooravond van den oorlog nog veruit de meest belangrijke; voor een juistere beoordeeling zouden evenwel deze cijfers dienen gewogen naar het ijzergehalte der ertsen, aangezien de « minette » uit Lotharingen en het Groothertogdom minder rijk is aan ijzer dan de Zweedsche en de Noordafrikaansche ertsen. In geval deze verschuiving der voorzieningscentra zich in de toekomst nog duidelijker zou afteekenen en de Belgische ijzer- en staalnijverheid belangrijk grootere hoeveelheden langs den waterweg zou moeten invoeren, zou de vereischte aandacht moeten geschonken worden aan een overeenstemmende uitbreiding der verbinding van de binnenvaartwegen met

de ijzer- en staalindustrie, inzonderheid met het bekken van Charleroi, waar het ertsverbruik in 1939, 4.039.500 t bereikte op een totaalgewicht van 7.879.000 t. Het is inderdaad onontbeerlijk dat de in het Zuiden van het land gelegen industrieën zich het ijzererts tegen de meest voordeelige voorwaarden kunnen aanschaffen ten einde de concurrentie op de wereldmarkt met succes te bestrijden; nu is het duidelijk dat de transportkosten die in dit geval van den toestand van het waterwegennet afhankelijk zijn, een belangrijken terugslag op de productiekosten per ton ruwijzer of staal zouden hebben.

De invoer van overzeesche ertsen, waartoe aanvankelijk werd overgegaan in verband met de onzeker-

heid ten aanzien van de voorziening met « minettes » uit Lotharingen, nam trouwens in omvang toe in de eerste na-oorlogsjaren, tijdens de periode van herstel in Frankrijk.

Hoe dan ook, in 1939 was het een dringend probleem geworden om ondanks het instellen van Europa op een oorlogseconomie, onze ijzer- en staalnijverheid van de vereischte hoeveelheid erts te voorzien, derwijze dat een bedrijvigheid kon worden onderhouden, die beantwoordde aan de dringende vraag vanwege oorlogvoerende en neutrale landen, die hetzij als vaste, hetzij als gelegenheidsklanten op de markt kwamen. In verband met de politieke omstandigheden tijdens de jaren 1938-1939, werden in onze havens en fabrieken aanzienlijke voorraden aangelegd. Ook de schroot-reserves werden verhoogd, in weerwil van een snelle stijging der prijzen; doch de hoeveelheid oud metaal dat jaarlijks hier te lande kan worden gerecupereerd is uiteraard beperkt, terwijl ook de invoer er van belemmeringen ondervindt door de beschermingsmaatregelen die in de andere landen worden getroffen.

Reeds in September 1939 werden besprekingen gevoerd met Frankrijk ten einde tot een overeenkomst te komen voor de ruiling van erts tegen steenkool, derwijze dat de Belgische industrie kon rekenen op een bij akkoord bepaald contingent. Bedoelde overeenkomst — waaraan overigens herhaaldelijk wijzigingen werden gebracht — werd op volgende basis afgesloten: België zou 6 miljoen t erts per jaar ontvangen tegen levering van 4 miljoen t fijne cokeskolen aan Frankrijk; verder ging België de verbintenis aan geen ijzer- en staalproducten, gefabriceerd met Fransch ijzererts, naar Duitschland noch naar de aan hem onderworpen gebieden te verzenden, doch 80 pCt. dezer producten aan de Geallieerden voor te behouden.

De metaalproductie, bestemd voor de binnenlandsche behoeften en voor de andere buitenlandsche afzetgebieden, diende derhalve verzekerd door middel van de resteerende 20 pCt. Fransche erts, de aanwezige voorraaden op het oogenblik van de oorlogsverklaring, het schroot en den aankoop van grondstoffen in Zweden, het Groothertogdom Luxemburg en eventueel in andere landen.

Overigens had het akkoord met Frankrijk alleen betrekking op de voorziening van de Belgische industrie en niet op deze van het Groothertogdom, daar in deze nijverheid de toestand geheel verschillend was.

Anderzijds was op de steenkolenmarkt een ernstige spanning ingetreden ten gevolge van den ommekeer in de balans van onzen steenkolenhandel met het buitenland. Wegens de relatieve ontoereikendheid der vetkoolproductie werd de schaarschte aan cokes voor de hoogovens nog ernstiger. Voor zekere bedrijven kon de voorziening slechts van dag tot dag verzekerd worden; andere hoogovenbedrijven die steenkolenmijnen in eigendom hebben of financieele participaties

er van bezitten werden vanzelfsprekend in ruimere mate bedeed.

In dit verband herinneren wij hier aan de maatregelen (1) die met het oog op een meer intensieve exploitatie der steenkolenmijnen werden getroffen. Zij hadden tot gevolg dat in de laatste maanden vóór den Duitschen overval de moeilijkheden der ijzer- en staalnijverheid inzake brandstofvoorziening overwonnen waren; deze oplossing was evenwel slechts van tijdelijken aard aangezien het tekort aan beschikbare steenkoolvoorraden tijdens de oorlogsjaren en de daaropvolgende periode van herstel een directen invloed op de bedrijvigheid in de ijzer- en staalnijverheid zal doen gelden.

* * *

Ondanks de stagnatie tijdens de eerste maanden had de buitenlandsche handel in ijzer, gietijzer en walsrijproducten over het geheele jaar, zoowel naar volume als naar waarde, een bevredigend peil bereikt (2). Voor de eerste vier maanden van 1940 waren de resultaten nog gunstiger; zoo rekening gehouden wordt met den normalen duur der leveringstermijnen zijn deze laatste cijfers trouwens grootendeels de weerspiegeling van de bedrijvigheid gedurende de laatste maanden van 1939.

Opgemerkt zij, dat zoo de invoer naar volume een stijging te zien gaf van 158.900 t in 1938 tot 200.900 t in 1939, hij naar waarde proportioneel minder sterk toenam. Zulks ligt hoofdzakelijk hieraan dat de vermeerdering van den invoer vooral betrekking had op gietijzer, welk product een kleine specifieke waarde heeft; overigens slaat de stijging der gezamenlijke waarde der ingevoerde goederen slechts op twee groepen nl. ruw gietijzer en plaatijzer. In dit verband zij aangestipt dat — zooals dit in den regel het geval is voor België — de hoeveelheid uit het buitenland betrokken gietijzer opnieuw de uitgevoerde hoeveelheid overtrof; in 1938 was de verhouding bij uitzondering omgekeerd.

Voor de eerste maanden van 1940 kon daarentegen, wat den invoer betreft, een vermindering naar hoeveelheid te gelijker tijd met een stijging naar waarde worden opgemerkt: deze beweging was een logisch gevolg van de prijsstijging.

	Hoeveelheid	Waarde
1937.....	3.455.500 t	3.445 miljoen
1938.....	2.119.000 t	2.274 »
1939.....	2.711.900 t	2.930 »
Eerste vier maanden van 1940 (herleid tot jaarcijfer).....	3.305.000 t	4.712 »

Wat den uitvoer betreft, na de inzinking van 1938 teekende zich een duidelijke verbetering af, zoowel

(1) Zie hoofdstuk « Steenkool en cokes » (Septembernummer 1946 van het Tijdschrift voor Documentatie en Voortichting).

(2) Zie tabel v achteraan dit hoofdstuk.

naar volume als naar waarde. De enkele voorgaande cijfergegevens wijzen duidelijk op het constant karakter van dezen vooruitgang.

Behalve het gietijzer zijn de meeste goederengroepen bij deze toeneming van den verkoop aan het buitenland betrokken; de vermeerdering was bijzonder belangrijk voor ijzerdraad, stangen, ruwstaal en profielijzer. De stijging naar waarde der in het begin

van 1940 uitgevoerde goederen was relatief sterker dan de stijging naar hoeveelheid; de prijsstijging der goederen is hiervan de oorzaak. Deze laatste teekende zich reeds af in de laatste maanden van 1939, doch zooals uit onderstaande cijfers blijkt, bleef voor het heele jaar de gemiddelde waarde per eenheid in verscheidene uitgevoerde goederengroepen nog iets beneden deze van 1938.

Waarde per eenheid van het uitgevoerde ijzer, gietijzer en walserijproducten

(franken — per ton)

	Ruw gietijzer	Ruwstaal	Speciaalstaal in staven	Profielijzer	Plaatijzer	Bandijzer en staal	IJzer- en staal-draad en -stangen	Totaal
1938.....	526	832	8.463	1.085	1.369	1.317	1.076	1.073
1939.....	545	820	5.831	1.106	1.356	1.226	1.719	1.080
1940 (eerste 4 maan.)..	844	1.034	7.741	1.400	1.783	1.656	1.505	1.425

Terloops zij opgemerkt dat, wegens den omvang van den uitvoer van goederen van mindere specifieke waarde, de totale waarde per eenheid (rekenkundig gemiddelde gewogen op grond van de uitgevoerde hoeveelheid) vrijwel klein is.

De buitenlandsche markten waarop de afzet van de ijzer- en staalproducten vooral toenam, waren de Skandinavische landen, Nederland, Zwitserland, Argentinië en Groot-Brittannië; laatstgenoemd land was afnemer van aanzienlijk grooter hoeveelheden ruwstaal.

De evolutie van de actief- en passiefzijde der balans van den buitenlandschen handel in ijzer- en staalproducten komt tot uiting in een toeneming van het uitvoersaldo, ook al bleef dit laatste in 1939 beneden het cijfer van 1937 :

1937	3.049,2	miljoen
1938	2.097,1	»
1939	2.736,1	»
Eerste vier maanden van 1940	4.391,6	»

(herleid tot jaarcijfer).

In tabel VI komen anderzijds enkele gegevens voor betreffende den buitenlandschen handel in diverse andere gietijzer- en staalproducten. Meestal gaat het hier om verder afgewerkte goederen met grootere specifieke waarde. Hun fabricage vereischt meestal een langeren termijn, zoodat de afzet dezer producten in het buitenland geen belangrijke uitbreiding vertoonde in 1939 : pas tijdens de eerste maanden van 1940 teekende zich deze beweging scherper af; afgezien van de gegalvaniseerde platen, bleef de waarde der verzendingen naar het buitenland in 1939 op een zelfde peil of vertoonde zij zelfs een daling. Er zij eveneens aangestipt dat de gezamenlijke waarde der ingevoerde hoeveelheden tijdens de eerste maanden van 1940 een ernstige daling kende.

* * *

Aan het bestaan van het Internationaal Staalcartel werd sedert 1 September practisch een einde gesteld, doch een voorloopige en precaire overeenkomst verbond de Belgische en Luxemburgsche producentengroepen. Bij het verdwijnen van het Internationaal Staalcartel bleef het Belgisch Kolenkantoor (*Cosibel*) voortbestaan; dit laatste heeft tot taak met de overheid te onderhandelen over alle problemen die de metaalnijverheid aanbelangen, de prijzen vast te stellen en de opdrachten te verdeelen op basis van het aan iedere onderneming toegekende quotum; een orgaan tot gemeenschappelijken aankoop van alle grondstoffen, werd in den schoot van *Cosibel* opgericht.

Tegen het midden van het jaar kwam het Belgisch Vormijzerkantoor (*Comptoir belge des fontes de moulage*) tot stand, dat tot opdracht kreeg den verkoop van fosforhoudend vormijzer in België en in het Groot-hertogdom te regelen en het aandeel der aan de Belgische, Luxemburgsche, Fransche en Duitsche producenten toe te kennen quota, vast te stellen; de Duit-sche producenten kwamen niet meer op de Belgische markt.

Diverse andere pogingen om de productie aan regeling te onderwerpen dienen nog vermeld. Sommige er van leidden tot positieve resultaten.

Vooreerst werd door het Verbond der Belgische producenten van getrokken en gedraaide stalen staven (*Association des producteurs belges de barres d'acier étirées et tournées*), vereeniging zonder winstbejag, een verzoekschrift ingediend er toe strekkende een economische regeling der productie in dezen bedrijfstak in te voeren; hiermee werd o.m. beoogd de jaarproductie van iederen producent, voor een bepaalde periode te beperken tot 60 pCt. van het productie-vermogen zijner bedrijfswaardige inrichtingen per 30 Juni 1939 en de uitbreiding der bestaande productiemiddelen of de vestiging van nieuwe inrichtingen

te verbieden, behalve wanneer het ging om de vervanging van buiten gebruik gesteld of verouderd materieel zonder dat hierdoor een aangroei van het productievermogen plaats had. Dit verzoek werd pas omstreeks einde 1941 ingewilligd.

Evenzoo werd het verzoekschrift, ingediend door het Kantoor der Belgische klinkboutfabrieken (*Comptoir des boulonneries belges*) op grond van het koninklijk besluit van 13 Januari 1935, in overweging genomen: bij koninklijk besluit van 15 Juli 1939 werd de jaarproductie beperkt tot 50 pCt. van het productievermogen per einde 1938 en de uitbreiding van de bestaande productiemiddelen of de oprichting van nieuwe installaties, zonder speciale vergunning van de regering verboden.

Ook voor de nagelfabrieken en draadtrekkerijen werden bij een koninklijk besluit gelijkaardige beperkingen opgelegd. De maximum-benuttigingscoëfficiënt van het productievermogen werd vastgesteld op 60 pCt.

* * *

De evolutie van de marktverhoudingen weerspiegelde zich — met een zekere vertraging — in gevoelige prijsschommelingen in den loop van het jaar. Aanvankelijk werden, in verband met stagnatie van den handel en een overvoerde markt, inzonderheid met half-afgewerkte producten, door de ondernemingen zekere prijsverminderingen toegestaan ten einde de vraag aan te moedigen en de Amerikaanse mededinging op de buitenlandsche markten met succes te bestrijden. Naarmate evenwel de aankopen van ijzer- en staalproducten hernamen, werden deze tegemoetkomingen afgeschaft en bereikten de geldende prijzen het peil der officieele. Deze opwaartsche prijsbeweging hield aan, naarmate steeds meer bestellingen aan de ijzer- en staalnijverheid werden overgemaakt: zelfs aarzelden de koopers niet premies te betalen ten einde een spoedige levering te bekomen. Daarbij kwam dat het Internationaal Staalcartel virtueel opgeheven was en de buitenlandsche prijzen derhalve vrij konden variëren; terwijl vroeger de noteeringen in pond sterling luiden, werden de prijzen nu hoe langer hoe meer in Belgische franken gesteld.

In den loop van het tweede halfjaar stegen de uitvoerprijzen dooreengenomen met 40 pCt. Aan het einde van het jaar bereikte de prijs voor handelsstaal *fr* 1.800 per ton. Voor gietijzer vertoonden de prijzen een nog belangrijker stijging: het vormijzer liep op van *fr* 500 einde 1938 tot *fr* 875 einde 1939, nadat het aan het begin van laatstgenoemd jaar gevallen was tot *fr* 430; het hematietijzer dat begin 1939 *fr* 650 à *fr* 750 noteerde, werd aan het einde van het jaar verkocht tegen *fr* 1.100 à *fr* 1.350.

Er zij evenwel aangestipt dat de verkoop aan de Geallieerden (Frankrijk en Groot-Brittannië) tijdens de laatste maanden van het jaar tegen speciale voorwaarden geschiedde. De prijzen van het erts door Frankrijk geleverd krachtens de afgesloten ruilover-

eenkomst, waren vastgesteld op een peil dat de vooroorlogse prijzen slechts met 15 pCt. te boven ging; als tegenprestatie van deze tegemoetkoming aan de Belgische ondernemingen voorzag het akkoord, dat de aan Frankrijk en Engeland geleverde fabrikaten niet tegen de voor den uitvoer geldende noteeringen zouden gefactureerd worden, doch wel tegen prijzen die nagenoeg overeenstemden met de Belgische noteeringen op de binnenlandsche markt.

Desniettemin was het contingent dat voor de neutrale markten overbleef, belangrijk genoeg om aan de ijzer- en staalnijverheid voordeel te doen halen uit de verhoudingen op de wereldmarkt; de opwaartsche tendens der Belgische prijzen was evenwel zoo sterk dat deze ver boven deze der Fransche en Britsche concurrenten kwamen te liggen.

Deze producenten verschenen dan ook tegen het einde van het jaar terug op de wereldmarkt; eveneens op dit tijdstip was de prijsstijging der Belgische ijzer- en staalproducten oorzaak van een toenemende Amerikaanse mededinging op zekere niet veraf gelegen markten.

Hierdoor werd een einde gesteld aan de opwaartsche beweging der uitvoerprijzen die zich handhaafden op het peil van einde 1939. Hierboven werd er reeds op gewezen dat, wat het jaargemiddelde betreft, de waarde per eenheid uitgevoerde goederen in sterke mate de gevolgen van de depressie der eerste maanden van 1939 weerspiegelde.

Op de binnenlandsche markt bleef de prijzenhousse meer beperkt, daar geen enkele levering geschiedde buiten de georganiseerde groepeerings om; naar raming bedroeg de prijsstijging niet meer dan ca. 25 pCt.; zoo bereikte de prijs der stalen staven aan het einde van het jaar nagenoeg *fr* 1.350.

Doch de winstmarge die de Belgische ijzer- en staalnijverheid had kunnen verwezenlijken in verband met de voordeelige verkoopprijzen harer producten, werd grootendeels ondervangen door een verhooging der productiekosten. Deze laatste werd des te meer gevoeld daar oude leveringscontracten tegen de bedongen prijzen dienden uitgevoerd, dan wanneer de stijging der kostende prijzen reeds haar invloed deed gelden.

Ten gevolge van de tijdsomstandigheden ondergingen de essentiële bestanddeelen van den kostprijs inderdaad aanzienlijke verhoogingen. Zooals hierboven reeds gezegd, werd de prijs der Fransche ertsen met ingang van het laatste kwartaal van 1939, verhoogd t.o.v. hun noteeringen vóór den aanvang der vijandelijkheden; de gemiddelde waarde van alle ingevoerde ertsen bereikte voor de eerste vier maanden *fr* 70 per ton tegen *fr* 50 voor geheel het jaar 1939. Wat den *cif*-prijs der uit de overzeesche landen ingevoerde grondstoffen betreft, hierin is rekening gehouden met de hausse der zeevrachten ten gevolge van den oorlogstoestand; bedoelde grondstoffen omvatten niet alleen het ijzererts (uit Skandinavië, Noord-Afrika, Brazilië) doch ook andere producten als

mangaanerts (uit Indië, U.S.S.R., Brazilië, Egypte, enz.). De noteringen voor schroot — inzonderheid de speciale soorten — stegen in aanzienlijke mate, zooals blijkt uit onderstaande cijfers :

Globale notering voor :	Januari 1939	September 1939	December 1939
Speciaal schroot voor hoogovens	330.340	390.400	—
Gewoon schroot voor hoogovens.....	260.270	280.290	—
Schroot voor hoogovens	—	—	425.540
Schroot voor Martin-ovens	365.375	430.435	545.560

Anderzijds verhoogde de prijs voor metallurgische cokes van *fr* 170 per ton tijdens het laatste kwartaal van 1938 tot *fr* 260, ten gevolge van de schaarschte aan dit product; deze hausse hield aan bij zooverre dat begin 1940 de voor de hoogovens onontbeerlijke grondstof ternauwernood tegen *fr* 320 per ton kon verkregen worden.

De loontarieven, die geregeld werden door een collectieve overeenkomst waarvan de toepassing door de Gemengde Paritaire Commissie van de ijzer- en staalnijverheid verzekerd werd, werden op 15 November met 5 pCt. en op 15 December met 2,5 pCt. verhoogd. Aan het einde van het jaar werd de oude overeenkomst opgezegd en vervangen door een nieuwe, krachtens welke op 20 Maart 1940 andermaal een algemeene loonsverhoging werd toegekend op grond van de stijging van het indexcijfer voor kleinhandelsprijzen tijdens het eerste kwartaal van het jaar.

In tabel IV zijn trouwens ramingscijfers opgenomen van de waarde per eenheid productie (ton) der hoogovens, staalfabrieken en walsen. Voor de berekening van deze waarde werd rekening gehouden, eendeels met het gezamenlijk bedrag aan grondstoffen en loonen dat tijdens het jaar voor de productie werd uitgegeven, en anderdeels met de voortgebrachte hoeveelheden.

In weerwil van de prijsdaling aan het begin van 1939, overtrof de waarde per ton gietijzer (*fr* 570,14) en ruwstaal (*fr* 718,15) reeds met ingang van genoemd jaar het peil van 1938. Daarentegen lagen de gemiddelde kostprijzen van half-afgewerkte (*fr* 797,91) en afgewerkte staalproducten (*fr* 1.278,65) — waarop de terugslag van een prijsstijging der basisproducten pas na een zeker tijdsverloop merkbaar wordt — in 1939 iets beneden het peil van 1938.

Bij de beoordeeling van de gevoelige stijging der productiekosten in 1940 mag niet worden uit het oog verloren, dat het hier gaat om gemiddelde cijfers voor het gansche jaar, zoodat het peil bereikt tijdens de eerste vier maanden, niet nauwkeurig kan bepaald worden.

In verband met het ruilverkeer met het buitenland werd hierboven reeds melding gemaakt van eenige uitvoerprijzen per eenheid. Hoe belangwekkend de

vergelijking dezer laatste met de gemiddelde kostprijzen ook zij, het gemis aan overeenstemming tusschen de goederengroepen waarvoor beide gegevens werden berekend, ontnemt alle beteekenis aan dergelijke vergelijking.

* * *

Ondanks de toenemende bedrijvigheid en de grotere vastheid der marktprijzen tijdens het boekjaar, bleef het gezamenlijk winstsaldo der ijzer- en staalnijverheid beneden de resultaten van het voorgaande jaar (1).

Tijdvak	Winstsaldo	Uitgekeerde dividenden
	(miljoenen franken)	
1938	388	241
1939	355	234
1940	339	211

In 1939 werden *fr* 234 miljoen uitgekeerd op een gezamenlijke winst van *fr* 335 miljoen die hoofdzakelijk tijdens de periode 30 Juni 1938-30 Juni 1939 werd behaald. De cijfers van het volgende jaar zijn kleiner. In 1940 werden inderdaad door de ijzer- en staalondernemingen *fr* 211 miljoen dividenden uitgekeerd op een gezamenlijke winst van *fr* 339 miljoen die hoofdzakelijk ten gevolge van de bedrijvigheid in de periode 30 Juni 1939-30 Juni 1940 werd verwezenlijkt. De daling van de rendabiliteit houdt dus grotendeels verband met de onderbreking van de bedrijvigheid in Mei en Juni 1940. Daarbij komt dat de uitvoering der bestellingen in de metaalnijverheid een vrij langen tijdsduur vergt, zoodat de resultaten van de ondernemingen op een bepaald tijdstip ten deele bepaald worden door de bedrijvigheid op een vroegeren datum. Ten slotte blijkt de stijging van de kostprijzen op zijn minst de haussebeweging der verkoopsprijzen te hebben gecompenseerd.

2. Bezettingsperiode.

In groote trekken was de bedrijvigheid van de ijzer- en staalnijverheid tijdens de bezetting gekenmerkt door een geleidelijke verlamming der productiemiddelen die aan het einde van 1942 en in den loop van 1943 door een gedeeltelijke herneming werd onderbroken.

De exploitatiemoelijkheden in de ijzer- en staalbedrijven droegen geen specifiek eigen karakter; ze waren aan de meeste industriële sectoren gemeen :

(1) Bij de beoordeeling van bovenstaande winstcijfers, dient tweeërlei voorbehoud gemaakt. Vooreerst werden deze gegevens aan gezamenlijke balansen ontleend, die in verscheidene gevallen, met name voor de geïntegreerde bedrijven, niet alleen de resultaten van de eigenlijke ijzer- en staalafdeling weerspiegelen, doch ook deze van de aanverwante afdelingen (cokesfabrieken, pletterijen, constructiewerkplaatsen, elektrische centrales, enz.). Anderzijds worden de balansen, op één of twee uitzonderingen na (overigens van mindere beteekenis) op 30 Juni afgesloten en de dividenden tijdens hetzelfde kalenderjaar uitgekeerd, zoodat de hierboven vermelde cijfers hoofdzakelijk de resultaten van de bedrijvigheid tijdens het tweede semester van het voorgaande jaar en het eerste semester van het beschouwde jaar weerspiegelen.

buitenlandsche blokkade, onderbreking of afsnoering van den invoer van grondstoffen — waarin de aanwezige voorraden, de afval- en vervangingsstoffen dienden te voorzien —, contingentieering der grond- en hulpstoffen door de bezettende overheid, schaarschte aan brandstof en vervoermiddelen, afneming van de productiviteit der ondervoede arbeiders en der slecht of onvoldoende onderhouden technische inrichtingen, beperking der afzetgebieden tot de Europeesche landen.

Tot omstreeks het midden van 1942 bleek de bezetter voor de productie der Belgische ijzer- en staalnijverheid geen uiterst groote belangstelling aan den dag te leggen, ook al oefende hij er een nauwlettend toezicht op uit. Hij stelde veeleer haar bedrijvigheid op een beperkte productie in en stuurde aan op concentratie der voortbrenging in enkele ondernemingen ten einde de algemeene onkosten in te drukken en arbeidskrachten vrij te maken. Blijkbaar streefde hij er tot dusver naar, gespecialiseerde werkkrachten naar zijn eigen industrie aan te trekken.

Doch in de laatste bezettingsjaren wijzigde de Duitse overheid haar politiek. Ze slaagde er evenwel niet meer in van de Belgische ijzer- en staalnijverheid de geëischte bijdrage te bekomen, daar de ontwrichting der Europeesche economie inmiddels zoodanige afmetingen had aangenomen, dat de bedrijvigheid der fabrieken noodzakelijkerwijze beperkt bleef.

De economische ineenslorting der bezette landen met ingang van 1944 en de ontwrichting van het verkeersnet brachten den genadeslag toe aan een bedrijvigheid die slechts met groote moeite op een laag peil kon worden gehandhaafd; deze laatste viel dan ook nagenoeg volledig stil.

Het kon dientengevolge geen verwondering wekken dat de financieele resultaten voor gansch deze periode onder dergelijke bedrijfsvoorwaarden een afgeteekend verliessaldo te zien gaven. De kostprijzen namen ononderbroken toe, terwijl de verkoopprijzen op de binnenlandsche markt binnen zeer enge grenzen werden gehandhaafd. De uitvoerhandel met zijn winstgevende prijzen van voorheen liep tot onbeduidende cijfers terug; het grootste deel der verkoopen aan het buitenland was bestemd voor Duitsland, dat ons zijn binnenlandsche prijzen opdrong.

De Belgische ijzer- en staalnijverheid leed werkelijk een substantieverlies, deels ten gunste van Duitsland.

Om de voldoening der binnenlandsche vraag naar ijzer, gietijzer en staal bekommerde de Duitse overheid zich weinig of niet; behalve voor enkele bevoorrechte sectoren, werd in de verbruiksbehoeften steeds minder en vervolgens heelemaal niet meer door de officieele distributie voorzien; de tekortkomingen

dezer laatste waren oorzaak van de ontwikkeling van den zwarten handel.

* * *

Bij den overval van het land was de ijzer- en staalnijverheid in volle bedrijvigheid. De eerste dagen na 10 Mei werden de installaties stilgelegd: de hoogovens werden gedekt, terwijl de bedrijvigheid in de staalfabrieken en de walsen werd stopgezet.

De krijgsvaarrichtingen hadden geen al te zware schade aan de ijzer- en staalfabrieken aangericht.

Reeds tijdens de eerste weken der bezetting werden onderhandelingen aangeknoopt met het oog op het terug op gang brengen der fabrieken; een nieuw orgaan, het Belgisch Staalsyndicaat (*Sybelac*), een coöperatieve vereeniging, werd op 28 Juni 1940 (1) in het leven geroepen. Het kreeg tot opdracht onderhandelingen te voeren voor het terug op gang brengen der fabrieken en het regelen hunner bedrijvigheid. Het verving het Belgisch Kantoor voor de IJzer- en Staalnijverheid (*Cosibel*) dat vóór de vijandelikheden functioneerde en in vereffening gesteld werd; het vertoonde evenwel zekere structuurverschillen met laatstgenoemde instelling. De aansluiting der fabrieken was verplichtend. De verwerkende bedrijven die geen staal voortbrengen (plaatwalsen, fabrikanten van gegalvaniseerde producten, emailleerderijen met een pletterij, producenten van bijzondere staalsoorten) maakten deel uit van het Syndicaat, ook al waren ze voorheen niet bij *Cosibel* aangesloten.

Het nieuwe orgaan, officieele vertegenwoordiger van de ijzer- en staalindustrie, stond onder het toezicht van een Duitschen *Referat*. T.a.v. de betrekkingen met den bezetter, vormde het derhalve het bemiddelingsorgaan dat de instructies van dezen laatste ontving en deed toepassen. In feite speelde *Sybelac* — gecontroleerd door het Ministerie van Economische Zaken — aanvankelijk een gelijkaardige rol als deze van een Goederencentrale. Het was belast met den aankoop van grond- en hulpstoffen, de verdeling van deze stoffen en van de voorraden, het verstrekken van alle richtlijnen die met den verkoop der afgewerkte producten verband hielden. Hierdoor verloren de fabrieken volledig hun zelfstandigheid. Ofschoon ze hun producten nog via de vroegere verkoopkantoren op de markt brachten, waren ze nog slechts een uitvoerend lichaam in de handen van een bestuursorgaan, dat hun de bestellingen overmaakte, die ze zelf niet meer opspoorden, doch alleen opnamen zonder prijzen en andere voorwaarden te mogen betwisten noch zich te bekommeren om de cliënteel voor wier rekening de bestelling werd ingeschreven. Met de toestemming van het Ministerie van Economische Zaken was *Sybelac* daarbij gemachtigd de verkoopprijzen aan reglementeering te onderwerpen.

(1) Besluit van 26 Juli 1940 (*Belgisch Staatsblad* van 29-30 Juli 1940).

Er dient evenwel aangestipt dat de leiders en het personeel, op eenige uitzonderingen na, dezelfde waren als deze van *Cosibel*, zoodat de ijzer- en staalnijverheid, binnen het kader van de richtlijnen der Duitse overheid, praktisch zelf over haar bedrijvigheid bleef beslissen. Het karakter van particulier orgaan dat *Sybelac* aldus bleef behouden, wettigde de latere oprichting van een « Warencentrale voor de IJzernijverheid » waarvan verder sprake. Door het bestaan van deze Centrale werd begin 1941 de rol van *Sybelac* beperkt; laatstgenoemde instelling behield nochtans de macht de productie te reglementeeren. De directies van beide lichamen waren trouwens eens te meer nagenoeg dezelfde.

Na aldus de hoofdtrekken van de structuur der ijzer- en staalnijverheid tijdens de oorlogsperiode te hebben uiteengezet, zullen we ietwat uitvoeriger de exploitatievoorwaarden en de bedrijvigheid gedurende deze periode onderzoeken.

Aan het begin der bezetting liet de Duitse overheid slechts toe dat twee hoogovens per onderneming terug in bedrijf genomen werden, ongeacht het resp. aantal bestaande hoogovens. Het gieten was 's nachts verboden, zoodat de continuïteit van den arbeid niet meer verzekerd werd. Tijdens de maand Juni bleven alle fabrieken inactief, zoodat noch gietijzer, noch staal en ijzer werden gefabriceerd. Per einde Juli waren slechts twee hoogovens in werking; de gietijzerproductie tijdens deze maand was dan ook onbeduidend (3.590 t). De staaivoortbrenging hernam in Augustus: de ruwstaalproductie voor deze maand beliep 16.320 t. Na een langzame herleving zou de productie eerst aan het einde van het jaar een peil bereiken dat, hoewel ongetwijfeld beneden de vooroorlogse cijfers, toch in de toen heerschende omstandigheden als normaal kon worden bestempeld; dit peil werd overigens tijdens de gansche bezettingsperiode slechts gedurende een korten tijd — omstreeks midden 1943 — overschreden. Einde December 1940 waren 23 hoogovens in bedrijf; de gemiddelde maandproductie van gietijzer, ruwstaal en afgewerkt staal voor de laatste twee maanden van het jaar beliep resp. 127.700 t, 142,950 t en 102.770 t.

Dit trage tempo van de herneming dient toegeschreven aan twee factoren: enerzijds was een aanzienlijk deel van het leidend en het ander personeel naar het buitenland gevlucht en kon slechts naar gelang van de vervoermogelijkheden gerepatrieerd worden; anderzijds was het vervoer per spoor en over de binnenwateren uiterst beperkt, zoodat de verzending der ertsen naar de hoogovens, der half-fabrikaten naar de verwerkende bedrijven en de weghaling der fabrikaten in de verschillende productiestadia een ernstige belemmering ondervonden.

Tijdens de volgende jaren bleven de bedrijfsvoorwaarden ongunstig.

In onderstaande tabel is het verloop der productie in de hoogovens, staalfabrieken en walsen voor

ieder van deze sectoren samengevat in indexcijfers berekend naar de basisperiode 1936-1938. Al deze gegevens zijn ongetwijfeld licht onderschat, daar geen rekening gehouden werd met de productie die op de zwarte markt werd afgezet.

Productieindexcijfers t.o.v. het gemiddelde der jaren 1936-1938

Periode	Gietijzerproductie	Ruwstaalproductie excl. vormstukken van eerste smelting	Productie van afgewerkt staal
Gemiddelde 1936-1938 = 100	t. 264.300	252.600	193.000
Gemiddelde 1939	96,7	100,2	95,1
Gemiddelde Nov.-Dec. 1940...	48,3	56,7	53,2
Gemiddelde 1941	44,8	51,2	53,1
Gemiddelde 1942	40,1	43,6	43,0
Gemiddelde 1943	51,5	52,8	52,6
Gemiddelde 1944 (eerste 8 m.).	29,9	27,8	26,5

De fundamentele moeilijkheden hielden verband met de ontoereikende erts- en cokesvoorziening, alsmede met de inzinking van de arbeidsproductiviteit.

Wat meer bijzonder de ertsen betreft, teerden de fabrieken aanvankelijk op hun voorraden. Doch met ingang van 1941, toen het verkeer hersteld was en de producenten hun eigen wagonpark terug hadden verzameld, werden de ertsen met een vrij groote regelmaat aangevoerd en konden de voorraden op peil worden gehouden. Doch in 1942, na een strengen winter en toen de slijtage van het spoorwagematerieel hoe langer hoe grooter werd, geschiedde de ertsvoorziening veel minder regelmatig en waren de aangevoerde hoeveelheden alleen niet meer toereikend om een zelfs beperkte bedrijvigheid in stand te houden. Tot dusver kon het tekort aan grondstoffenleveringen gemakkelijk door middel van de voorraden aangevuld worden. De bezetter, die den aanvoer — afkomstig uit het bekken van Briey en vooral uit Luxemburg — aan regeling onderwierp, droeg er zorg voor dat het grootste deel der verzendingen van Fransche ertsen — die overigens ten gevolge van de inzinking der extractie in het bekken van Lotharingen verminderd waren — voor zijn eigen industrie werd voorbehouden; de Belgische ijzer- en staalindustrie was aldus in hoogere mate aangewezen op de Luxemburgsche minette, waarvan het ijzergehalte geringer en de afval grooter is en wier smelting meer cokes vergt. Inderdaad, terwijl de gietijzerproductie in 1941, 46 pCt. van deze van 1939 vertegenwoordigde, beliepen de overeenkomstige verhoudingen voor het erts- en het cokesverbruik resp. 52 pCt. en 54 pCt.

De recuperatie van schroot, welk product de ijzer- en staalnijverheid in grootere mate aanwendde, werd opgevoerd en met ingang van 1940-1941 spande de

Centrale voor Oude- en Afvalgoederen zich met dit doel in om de schrootmarkt te organiseren (1).

Weldra namen de voorhanden cokesvoorraden, inzonderheid met ingang van den herfst van 1941, eveneens af: wel is waar werd de eigen productie vrij goed gehandhaafd, doch de invoer viel nagenoeg volledig weg, dan wanneer ook het Groothertogdom moest worden voorzien. Ondanks de toekenning aan de ijzer- en staalnijverheid van prioriteitscontingenten, lag de brandstofvoorziening van dezen bedrijfstak dan ook afgeteekend beneden het vóór-oorlogspeil.

Ten gevolge van de ondervoeding en den invloed van psychologische factoren, nam de arbeidsproductiviteit eveneens af; bij de twee voornoemde redenen kwam nog met ingang van 1943 het gebrek aan ervaring der nieuw aangeworven arbeiders. De statistieken aan het einde van dit hoofdstuk geven de voortbrenging aan per te werk gestelden arbeider; bij de beoordeeling van de uit deze cijfers blijkende evolutie dient rekening gehouden met het feit dat de fabrieken een groot gedeelte van het arbeiderspersoneel aanwendden voor onderhouds- en herstellingswerken, zoodat het percentage van de arbeidskrachten voor de eigenlijke productie hierdoor nadeelig beïnvloed werd, inzonderheid tijdens de jaren 1941 en 1942.

Blijkbaar wendde de bezetter tot 1942 geen ernstige pogingen aan om deze inkrimping van de Belgische ijzer- en staalproductie tegen te gaan. Inderdaad, verre van gunstiger bedrijfsvoorwaarden te scheppen, eigende hij zich de beste ertsen toe, rantsoeneerde de cokesvoorziening en trachtte de verminderde productie door het beperken van het aantal werkende inrichtingen in enkele fabrieken te concentreren.

Ten einde hun personeel ter plaatsê te kunnen handhaven, trachtten de ondernemingen deze politiek te dwarsboomen door de bedrijvigheid te verspreiden; daar inderdaad de grond- en hulpstoffenvoorziening ontoereikend was voor de regelmatige werking van twee hoogovens per producent, kwamen zij in 1941 tot een accord waarbij in ieder bekken de werking van de verschillende eenheden bij toerbeurt verzekerd werd: ieder onderneming zou om de beurt een of meer maanden stilliggen om aldus een beter rendement der installaties tijdens de periode van bedrijvigheid te bereiken. Dit accord betrof nagenoeg uitsluitend de hoogovenafdeelingen, vermits de verwer-

kende afdeelingen doorgaans over een voorraad half-afgewerkte producten beschikten die ze verder konden verwerken.

Tot October 1942 schommelde het aantal hoogovens in werking tusschen 21 en 23 en gaf hun gietijzerproductie een afgeteekend dalende tendens te zien: in December 1940 was ze terug gestegen tot 147.500 t, doch het maandgemiddelde voor 1941 bedroeg nog slechts 129.350 t en voor de eerste negen maanden van 1942, 101.500 t.

Tijdens het tweede halfjaar van 1942 wijzigde de Duitse overheid radicaal haar politiek inzake ijzer- en staalproductie. Bevreesd voor een toeneming der bombardementen van hun eigen nijverheidsbekkens, spanden de Duitschers zich in om de Belgische productie zoo hoog mogelijk op te voeren, terwijl ze het contingent bestemd voor het binnenlandsch verbruik verlaagden.

Terzelfder tijd met deze verspreiding van de productie, werd een stelsel van uiterste centralisatie volgens het plan Roeschling doorgevoerd, waardoor de metaalindustrie van het Reich en van de bezette landen afhankelijk werd gemaakt van de *Reichsvereinigung für Eisen und Stahl*; de dwingende interventies en de contrôles van den bezetter werden hoe langer hoe talrijker. Tal van stilgelegde fabrieken werden opnieuw te werk gesteld: het aantal hoogovens in bedrijf steeg van 22 in September 1942 tot 26 in October, 28 in Mei 1943 en 33 de volgende maand. De gietijzerproductie gaf een gelijklopende vermeerdering te zien: terwijl ze nog slechts gemiddeld 101.500 t beliep tijdens de eerste negen maanden van 1942, bereikte ze 121.250 t in December 1942 en steeg ze geleidelijk tot een topcijfer van 156.300 t in September 1943, om de daarop volgende maanden terug te dalen tot ca. 140.000 t; voor het gansche jaar 1943 bedroeg ze gemiddeld 136.100 t. Dit cijfer vertegenwoordigde slechts 51,5 pCt. van de gietijzerproductie der jaren 1936-1938 en lag nauwelijks iets hooger dan de voortbrenging tijdens de laatste maanden van 1940 en het eerste kwartaal van 1941.

Het doel van de Duitse overheid, nl. opvoering van de Belgische gietijzerproductie tot 170.000 t, werd niet bereikt. Hun pogingen stuitten inderdaad op twee hindernissen: eenerzijds de aanzienlijke materiele moeilijkheden veroorzaakt door de ontwrichting der economie van de bezette landen ten gevolge van den cumulatieven invloed van tal van factoren; anderzijds werden de hemoeiingen der Duitschers te dien tijde tegengewerkt door een bewuste inertie vanwege de meeste Belgische ijzer- en staalproducenten, die materiele moeilijkheden voorwendden ten einde de bedrijvigheid te remmen.

De ertsvoorziening geschiedde onregelmatiger en de voorwaarden waaronder de aanvoer plaats vond, maakten een aanmerkelijke verbetering onmogelijk. In Januari 1944 werden de voorziene programma's

(1) Verordeningen van de Centrale voor Oude en Afvalgoederen en van de Warencentrale voor de IJzernijverheid: houdende reglementeering van den handel in schroot en gebroken ijzer (*Belgisch Staatsblad* van 16 October 1940);

houdende reglementeering van de verdeeling van en den handel in gietijzerschroot (*Belgisch Staatsblad* van 7 Augustus 1941);

houdende reglementeering van den handel en het gebruik van gietijzer- en staalschroot (*Belgisch Staatsblad* van 15 November 1941);

houdende reglementeering van den handel in herbruikbaar ijzer en staal (*Belgisch Staatsblad* van 10 December 1941);

houdende reglementeering van den handel in gelegerd staal en gietijzer (*Belgisch Staatsblad* van 24 Februari 1943).

voor de verzending van erts uit Lotharingen slechts ten beloope van 50 pCt. uitgevoerd. Door deze onregelde ertsvoorziening daalde het rendement der ondernemingen nog meer; het werd steeds moeilijker de met horten en stooten aangevoerde grondstoffen direct in de ovens te verwerken, zoodat deze voorloopige voorraadvorming aanleiding gaf tot menigvuldige behandelingen.

In den loop van het tweede kwartaal van 1943, toen verschillende hoogovens terug werden aangestoken, werden de ertsreserves ruim aangesproken. Hoewel de voorraden naderhand, dank zij de herneming van den invoer van erts uit Normandië, terug konden versterkt worden, vertegenwoordigden ze aan het einde van het jaar amper iets meer dan de hoeveelheid voor een maand verbruik.

Ten einde een grootere grondstoffenlevering aan de metaalnijverheid te verzekeren, gebod de Deutsche overheid alle niet gebruikte ijzer- en staalhoeveelheden in te leveren; iedere groepeerings waaraan een contingent werd toegewezen, moest periodisch een bepaalde hoeveelheid schroot leveren; daarbij moesten de afgewerkte of half-afgewerkte ijzer- en staalproducten die niet voor hun aanvankelijk voorziene bestemming of voor de uitvoering van geldig overgemaakte bestellingen werden aangewend, aan den schroothandel geleverd worden, evenals de nieuwe of gebruikte machines en andere producten van ijzer en staal, die opgesteld waren in de stilliggende bedrijven, behalve wanneer de inactiviteit het gevolg was van een verordening (1). Deze maatregelen, die hetzij ontweken, hetzij vrijwillig geïgnoreerd werden, bleven overigens zonder practische gevolgen.

Deze beperkte herneming der bedrijvigheid zou evenmin van langen duur zijn: de luchtaanvallen in de lente van 1944 ontwrichtten het gansche verkeersnet; bij ieder luchtalarm werd de arbeid onderbroken, hetgeen de productiviteit verder deed slinken. Tijdens de korte periode van kalmte die 's lands bevrijding voorafging, werd met de reorganisatie opnieuw een aanvang genomen en de bedrijvigheid, hoewel nog zeer zwak, vertoonde een tendens tot herneming; deze beweging werd in September onderbroken.

1944	Gietijzerproductie (tonnen)	Hoogovens in werking
Maart	143.000	32
April	91.500	25
Mai	33.600	16
Juni	21.200	7
Juli	29.900	11
Augustus	36.400	13

Bovenstaand overzicht had hoofdzakelijk betrekking op de gietijzerproductie. Het is duidelijk dat de bedrijvigheid der staalfabrieken en der walsenrijen,

(1) Verordnung van 2 October 1943 (Verordnungsblatt, nr 109 van 13 October 1943).

die het gietijzer verwerken, door een gelijklopende evolutie gekenmerkt werd.

Aanvankelijk bleek de bezettende overheid het aantal bedrijven in werking niet te willen beperken. Naderhand stelde ze echter een onderzoek in over de productievoorwaarden der onafhankelijke walsenrijen, met name wat de verhouding tusschen de productie en het brandstofverbruik betreft. Ingevolge dit onderzoek werden de minder goed uitgeruste walsenrijen in den loop van 1942 gesloten en het voor de onderhoudswerken niet onmisbaar personeel onder de andere walsenrijen en de groote geïntegreerde bedrijven verdeeld. De walsenrijafdeeling te Tilleur van de *Société Angleur-Athus* werd daarbij gedemonteerd en door de Duitschers opgeëischt. Per einde 1942 waren op een totaal van 186 walswerken nog slechts 114 in werking tegen 125 per einde 1941.

Buiten het in België vervaardigde gietijzer, ontvingen onze verwerkende bedrijven nog bepaalde — trouwens relatief weinig belangrijke — hoeveelheden Deutsche half-fabrikaten in bewerking, o.m. recuperatieplaten, die voor aanwending bij de betonkisting, moesten herwalst worden.

Dit loonwerk verklaart ten deele waarom de productie van ruwstaal en walsenrijproducten minder snel en in mindere mate terugliep dan deze van het gietijzer. Zulks blijkt uit de hierboven opgenomen beknopte tabel met de productieindexcijfers. Verder is deze afwijking toe te schrijven aan het feit dat de staalfabrieken het hier te lande teruggewonnen staal schroot opnieuw verwerkten en de vóór den oorlog aangelegde voorraden half-fabrikaten geleidelijk opbruikten.

Zulks neemt evenwel niet weg dat de gemiddelde maandproductie in 1942 van ruwstaal (excl. vormstukken van eerste smelting) en van afgewerkt staal nog slechts resp. 43,5 en 43 pCt. vertegenwoordigde van de overeenkomstige cijfers voor de jaren 1936-1938 (voor het jaar 1942 beliep die verhouding voor het gietijzer 40,1 pCt.).

Ingevolge de tijdens het tweede halfjaar van 1942 door de Duitschers getroffen maatregelen met het oog op een hogere benutting van het productiepotentieel der Belgische ijzer- en staalnijverheid, stegen deze percentages t.o.v. dezelfde basisperiode in 1943 tot resp. 52,8 en 52,6 pCt. De eerste zeven maanden van 1944 werden eens te meer gekenmerkt door een scherpe krimpings der bedrijvigheid: hoewel de productie van staafstaal en walsenrijproducten tijdens de eerste drie maanden de vergelijking met deze van het voorgaande jaar kon doorstaan, slonken bovenbedoelde indexcijfers tot 27,8 en 26,5 pCt. voor de gansche periode. De bedrijvigheid der fabrieken werd van einde 1943 af gehinderd door de groeiende desorganisatie van het verkeer; de vertraging was vooral aanzienlijk in de laatste productiestadia, inzonderheid in de fabricage van platen, waarvan het contingent voor de binnenlandsche markt werd afgeschaft ten

einde de walserijen in staat te stellen hun vertraging in de leveringen goed te maken.

Onderstaande aan *Sybelac* ontleende cijfergegevens geven voor de jaren 1940 tot 1944 in absolute getallen het verloop weer van de productie der staalfabrieken en der verwerkende bedrijven.

Maandgemiddelde	Ijzer- en ruwstaalproductie (excl. vormstukken)			Productie van walserijproducten
	Totaal	waarvan :		
		Thomas-staal	Siemens-Martinstaal	
		(tonnen)		
1940 (laatste 3 maanden)	138.500	107.200	29.300	99.800
1941	131.200	98.600	30.100	106.400
1942	112.100	83.300	26.600	83.500
1943	137.000	106.200	28.200	100.600
1944 (eerste 7 maanden)	77.500	61.200	15.400	58.400

De cijfers voor 1942 zouden tot een nog lager peil gedaald zijn zoo de met ingang van het laatste kwartaal waargenomen herneming ware uitgebleven.

In de gezamenlijke productie der staalfabrieken kan worden vastgesteld dat de ruwstaalfabricage volgens het Siemens-Martinprocédé tot in 1942 relatief het minst afnam. De voortbrenging van electrisch staal en van ijzer was weinig belangrijk. Ten aanzien van de walserijen kan bezwaarlijk een algemeene beoordeeling over hun bedrijvigheid uitgebracht worden; inderdaad, zoo deze over het geheel een aanmerkelijke inkrimping te zien gaf, kan zulks niet worden gezegd voor ieder der verschillende specialiteiten: de bedrijvigheid der walserijen die kleine profielstukken en gewalste staven fabricceeren, liep sterk terug, terwijl de productie van platen en vooral van machinedraad over het geheel van een grootere stabiliteit getuigde.

Maandgemiddelde	Gewalste staven en kleine profielstukken	Dikke, middelmatige en dunne platen	Machinedraad	Diversen	Totaal
1940 (laatste 3 maanden)	36.500	35.900	3.000	24.400	99.800
1941	38.700	38.200	9.200	20.300	106.400
1942	28.000	29.600	10.000	15.900	83.500
1943	27.500	39.200	18.700	15.600	101.000
1944 (eerste 7 maanden)	14.400	23.700	9.800	10.900	58.800

* * *

De gewone statistische documentatie betreffende den buitenlandschen handel ontbreekt voor de oorlogsjaren, doch aan de hand van de door *Sybelac* verzamelde cijfergegevens over den afzet der walserijproducten en vormstukken kan men zich een denkbeeld vormen over de verdeling der productie tusschen de binnenlandsche markt en de buitenlandsche afzetgebieden. Vooraf zij echter opgemerkt dat deze cijfers niet als absoluut juist, doch veeleer als globale ramingen moeten worden aangezien, die nochtans de hoofdtrekken van de evolutie met een toereikende nauwkeurigheid doen naar voren komen.

Reeds vóór den oorlog werd het grootste deel van de ijzer- en staalproductie uitgevoerd, daar de productiecapaciteit der Belgische industrie, de afzetmogelijkheden op de binnenlandsche markt ruim overschreed. Daarentegen voerde ons land bepaalde afgewerkte producten in, waarvoor het geheel of gedeeltelijk op het buitenland was aangewezen.

Tijdens de bezetting werd de binnenlandsche markt gekenmerkt door een groote schaarschte aan ijzer- en staalproducten. De schade aan onroerende goederen, ten gevolge van de krijgsverrichtingen, was inderdaad oorzaak van een bijkomende potentieele vraag, terwijl daartegenover het aanbod sterk ingekrompen was: de productie kon niet alleen het vroegere peil niet bereiken, doch zij nam naderhand nog af, terwijl de Deutsche overheid zich een steeds aanzienlijker gedeelte van deze voortbrenging toeëigende. Anderzijds was de invoer onbeduidend.

Uit onderstaande cijfers blijkt dat de staalleveringen aan de binnenlandsche markt, voor den geheelen bezettingstijd, slechts 32,4 pCt. vertegenwoordigden van den gezamenlijken afzet, zijnde 4.668.600 t voor de zes en veertig maanden waarop de statistiek betrekking heeft. Overigens is laatstgenoemd cijfer zelf uiterst laag zoo men het b.v. vergelijkt met de productie van afgewerkt staal voor het jaar 1939 alleen, hetzij 2.202.400 t.

Afzet van walserijproducten en vormstukken (van 1 October 1940 tot 31 Juli 1944)

Bron: *Sybelac*.

	Tonnen	pCt.
Leveringen aan de binnenlandsche markt ..	1.510.975	32,4
Uitvoer naar Duitsland:		
a) directe	1.360.499	29,1
b) indirecte	1.505.278	32,2
	2.865.777	61,4
Uitvoer naar andere landen:		
a) directe	210.389	4,5
b) indirecte	81.425	1,7
	291.814	6,3
	4.668.566	100,0

Met « leveringen aan de binnenlandsche markt » worden vanzelfsprekend bedoeld, de hoeveelheden die werkelijk in het land voor de dekking der nationale behoeften verbruikt worden, daar de leveringen aan de Belgische verwerkende bedrijven of constructiewerkplaatsen met het oog op de fabricage van uitvoerproducten, opgenomen zijn onder de rubriek « indirecte uitvoer »; het door de Wehrmacht opgeëischte aandeel werd bij den uitvoer ondergebracht.

Het aandeel van het binnenlandsch verbruik dat, zooals hierboven reeds gezegd, voor den ganschen duur van den oorlog 32,4 pCt. van den gezamenlijken afzet vertegenwoordigde, vertoonde in den loop der vier bezettingsjaren een progressieve vermindering. Het beliep 43 pCt. per einde 1940, 37,3 pCt. in

1941, 37,2 pCt. in 1942, 24,1 pCt. in 1943 en 20,5 pCt. voor de eerste zeven maanden van 1944.

Het contingent bestemd voor de binnenlandsche behoeften werd door de Duitse overheid vastgesteld; in absolute getallen bedroeg het 35.000 t per maand aan het einde van 1940, waarna het in 1941 tusschen 45.000 en 50.000 t varieerde. Toen de bezetter er tijdens het tweede halfjaar van 1942 naar streefde, de vermindering der productie van hun eigen ijzer- en staalnijverheid goed te maken, beperkte ze het Belgisch binnenlandsch contingent tot 35.000 t en daarna tot 25.000 t in den loop van 1943.

Daar de leveringen beneden de verbruiksbehoeften bleven, diende de verdeling aan regeling onderworpen; deze laatste was derwijze opgevat dat de contingenten per verbruikersgroep werden vastgesteld, waarbij dan zekere prioriteiten werden voorzien voor de belangrijke sectoren (steenkolenmijnen, spoorwegen) die als vitaal werden beschouwd. Bij de vaststelling van deze contingenten bleek het onmogelijk de juiste verhouding t.o.v. het vóór-oorlogsch verbruik in elk dezer verschillende sectoren te bepalen, daar het begrip « indirecte uitvoer » niet meer beantwoordde aan de beteekenis die hem in de vroegere door de producenten opgemaakte statistieken over de verzendingen werd gegeven. Hoe dan ook, het gezamenlijk contingent was ontoereikend om de dekking van 's lands eigen behoeften te verzekeren.

Met ingang van Mei 1941 werden de beschikbare hoeveelheden verdeeld in een veertigtal contingenten, waarover de bedrijfsproepeerings der verbruikende ondernemingen de beschikking kregen. In Januari 1942 werd ten gevolge van de verordening van 18 December 1941 houdende regeling van de contingententeering der ijzerhoudende producten (1) het distributiestelsel geperfectionneerd en de grondstoffenbons ingevoerd: onder het toezicht van de Warencentrale der IJzernijverheid, die met de leiding van de verdeling was belast, werd aan iedere groepeeringsmachtiging verleend, grondstoffenbons tot het beloop van het contingent aan haar leden af te leveren naar verhouding van hun resp. quotum. Deze bons zijn als een soort cheques, gesteld in kilogrammen ruwstaal, te beschouwen, die door de groepeerings op haar grondstoffencrediet bij *Sybelac* werden getrokken en door rugtekening, van cliënt aan leveraar, van de verbruikende onderneming aan het voortbrengend bedrijf, overdraagbaar waren.

De afnemingen van het gezamenlijk binnenlandsch contingent waren niet evenredig met de afzonderlijke contingenten vastgesteld voor de verschillende groepen rechthebbenden: vooral de kleine contingenten der ambachtsbedrijven en de distributies aan de openbare werken en het bouwbedrijf werden gehonoreerd; de meeste kleine en middelgroote industriele ondernemingen moesten voor de dekking van hun ijzer- en staalbehoeften een beroep doen op den

zwarten handel en op recuperatiematerialen. Met ingang van einde 1942 werden nog alleen aan de steenkolenmijnen, de metaalnijverheid en de spoorwegen contingenten van eenigen omvang toegevoerd.

Ten gevolge van de toenemende onevenwichtigheid tusschen vraag en aanbod in ijzer- en staalproducten op de binnenlandsche markt, werden verdere verbruiksrestricties ingevoerd, waarbij de vervaardiging van zekere producten (1) — die geacht werden geen onmiddellijk nut op te leveren — verboden werd. Daarenboven werd het ijzer- en staalverbruik beperkt door verschillende beschikkingen inzake reglementeering van de bedrijvigheid der verwerkende ondernemingen. Op deze beslissingen zullen we verder terugkomen.

De clandestiene bedrijvigheid der ondernemingen viel uiteraard buiten het bereik van de reglementeering. Voor het niet aangegeven deel der productie vormde ze een bijkomende bron van voorziening, inzonderheid voor de binnenlandsche markt, ook al wist de bezetter zich spoedig het aanbod op de zwarte markt ten nutte te maken.

Wat den uitvoer betreft, waren de leveringen aan Duitsland, die trouwens tegen minder voordeelige prijsvoorwaarden geschieden dan de afzet op de andere buitenlandsche markten, veruit het meest aanzienlijk (2); zooals uit onderstaande cijfers blijkt, vertoonde de verhouding van den gezamenlijken directen en indirecten uitvoer naar Duitsland tot den gezamenlijken verkoop van walsenijproducten en vormstukken, met ingang van 1942 een stijgende tendens:

	1940 (laatste 3 maand.)	1941	1942	1943	1944 (eerste 7 maand.)
(tonnen)					
Uitvoer:					
directe	88.461	495.050	215.722	388.748	172.518
indirecte	80.216	356.632	410.055	486.849	171.526
Totaal	168.677	851.682	625.777	875.597	344.044
In pCt. van de gezamenlijke verkoopen	51,2	57,6	56,7	68,4	72,1

(1) Verordening van de Warencentrale voor de IJzernijverheid, houdende verbod van vervaardiging van bepaalde voorwerpen in grijs gietijzer, smeedbaar gietijzer en gegoten staal (*Belgisch Staatsblad* van 1 November 1940).

Verordening houdende verbod en beperking betreffende het vervaardigen van bepaalde voorwerpen uit ijzer en staal (*Belgisch Staatsblad* van 24-25 Februari 1941).

Verordening houdende vervaardigings- en gebruiksverbod en beperking der vervaardiging van zekere voorwerpen uit ijzerhoudende producten van allen aard (*Belgisch Staatsblad* van 9-10 Februari 1942 en van 15-16 Mei 1942).

Verordeningen betreffende het gebruik van ijzerlegeeringen en non-ferro metalen die onder de bevoegdheid vallen van de IJzercentrale en waarvan de voorraden in het land uitgeput geraken (*Belgisch Staatsblad* van 25 April 1942 en van 10 October 1943).

Verordening houdende reglementeering der fabricage van producten vallende onder de bevoegdheid der IJzercentrale (*Belgisch Staatsblad* van 3 Mei 1942).

Verordening houdende reglementeering, in den vorm van « Gebruiksvoorschriften », van het gebruik van sommige ferro en non-ferro metalen (*Belgisch Staatsblad* van 15 Januari 1944).

(2) Onder leveringen aan Duitsland dienen verstaan, de verkoopen aan Duitsland zelf en aan de voorloopig geannexeerde gebieden (Groothertogdom, Elzas-Lotharingen, Eupen-Malmedy, Bohemen-Moravië, Generaal-Gouvernement van Polen).

(1) *Staatsblad* van 21 December 1941.

Tijdens den ganschen bezettingsduur werden aan Duitschland 2.867.800 t ijzer- en staalproducten geleverd op een gezamenlijken verkoop van 4.668.600 t, hetzij 61,4 pCt.; de indirecte uitvoer, waarvan de toemening het regelmatigst geschiedde, lag voor deze periode (1.505.300 t) hooger dan den directen uitvoer (1.360.500 t).

Wat de verzendingen naar de andere markten betreft (bezette of neutrale landen), zij bleven uiterst beperkt in vergelijking met de uitvoerstromingen van vóór den oorlog. Geregeld werden contingenten toegekend voor den directen en indirecten uitvoer, inzonderheid naar Nederland en ook naar Finland, Noorwegen en Denemarken. De handelsakkoorden die met bepaalde landen, zooals Hongarije en Italië werden afgesloten, voorzagen eveneens de levering van producten der Belgische ijzer- en staalnijverheid. Ten slotte werden door het Ministerie van Economische Zaken ook compensatietransacties met de neutrale landen toegelaten waarbij Belgische metaalproducten als ruilmiddel werden aangewend voor den invoer van waren ten behoeve van 's lands ravitaillering. Hoe dan ook, het uitgevoerde gewicht bleef tijdens gansch den duur der bezetting op een uiterst laag peil : voor geheel deze periode beliep het slechts 291.800 t, hetzij 6,3 pCt. van den gezamenlijken verkoop.

De invoer bleef zooals reeds eerder gezegd, op een onbeduidend niveau; de Duitse overheid had het immers zoo beslist dat de invoer in mindering moest worden gebracht van het contingent dat aan het binnenlandsch verbruik voorbehouden bleef; overigens was de invoer van ijzerproducten, in welken vorm ook, voor de dekking der Belgische behoeften principieel slechts toegelaten, zoo het ging om producten die hier te lande niet of slechts in ontoereikende mate worden gefabriceerd om de onmiddellijke marktbehoeften te dekken. De Centrale voor de IJzernijverheid was belast met de contrôle op dezen invoer.

* * *

De in het land aanwezige voorraden walsenijproducten, die einde November 1940 nog 174.100 t beliepen, werden in den loop van het volgende jaar ruimschoots aangesproken, zoodat zij einde 1941 nog slechts 100.200 t bedroegen, waarna opnieuw een zekere stijging intrad, wellicht hoofdzakelijk in verband met de moeilijkheden bij de weghaling : per einde 1943 bedroegen zij 152.600 t. Ten gevolge van de inzinking der productie in het eerste halfjaar van 1944 en de Duitse toeëigeningen op het laatste oogenblik, waren zij einde Juli 1944 opnieuw tot 122.000 t gedaald.

* * *

Diverse maatregelen tot regeling der productie, die vroeger door den Dienst voor Economische Geschillen waren aangenomen, werden verlengd. In de klinkbout-

nijverheid werd op verzoek van het Kantoor der Belgische Klinkboutfabrieken (*Comptoir des Boulonneries belges*), de reglementeering van jaar tot jaar en tot 31 December 1944 verlengd, zoodat de productie dezer fabrieken beperkt bleef tot 45 pCt. van hun capaciteit. Zulks was eveneens het geval voor de reglementeering der draadtrekkerijen en nagelfabrieken. Inzake fabricage van getrokken en gedraaide stalen staven werd een reglementeering ingevoerd in October 1941 en werd de productie tot 31 December 1944 beperkt tot 40 pCt. van de capaciteit der fabrieken op 10 Mei 1941.

* * *

Het aantal werkkrachten die tijdens de bezetting in de ijzer- en staalnijverheid waren te werk gesteld, was over het geheel kleiner dan vóór den oorlog. Er zijn geen nauwkeurige inlichtingen voorhanden omtrent de arbeidersbezetting in dezen sector tijdens de jaren 1940 tot 1944, daar de cijfergegevens die aan verschillende bronnen ontleend werden, niet schijnen overeen te stemmen. Het blijkt evenwel vast te staan dat het personeel der staalfabrieken de grootste stabiliteit aan den dag legde, hetgeen minder het geval was voor de arbeiders der hoogovens en walsenijen. Tellen wij voor ieder jaar het gemiddeld aantal te werk gestelde arbeiders in de hoogovens, staalfabrieken en walsenijen samen aan de hand van de gegevens van de Directie van het Mijnwezen en vergelijken wij deze totaalcijfers (A) met de gegevens door *Sybelac* verstrekt voor de oorlogsperiode (B), dan krijgen wij volgend staatje :

	A	B
	—	—
1939	33.285	—
1941	25.847	37.095
1942	23.577	31.113
1943	26.509	35.881
1944 (eerste 4 maanden)	—	34.863

De vermindering van het aantal werkkrachten gedurende de jaren 1939 tot 1942 is naar verhouding kleiner dan de daling der productie, daar de ondernemingen hun arbeiderspersoneel trachtten te handhaven door hen eventueel voor eenvoudige onderhoudswerkzaamheden aan het werk te houden. Overigens werd door de afschaffing van den nachtarbeid een deel van de werkkrachten bij toerbeurt werkloos. De daling van de arbeiders in deze industrie is ten deele toe te schrijven aan de Duitse opeischingen; doch deze blijken in de ijzer- en staalnijverheid geen grooten omvang te hebben aangenomen; geraamd wordt dat einde 1942, 2.500 arbeiders aan deze nijverheid waren onttrokken. Trouwens, met ingang van 1943 stemden de Duitschers er officieus mede in, dat het personeel van de ijzer- en staalnijverheid ter plaatse bleef en zulks te meer daar de herneming van de bedrijvigheid in 1943 bijkomende arbeidskrachten vereischte;

naar alle waarschijnlijkheid was de verhooging van het arbeiderspersoneel in den loop van het jaar 1943 sterker dan de werkelijke behoeften, daar tal van gelegenheidsarbeiders in de ijzer- en staalfabrieken werden opgenomen ten einde hen aan de *Werbestelle* te onttrekken.

De aanwerving dezer onervaren werkkrachten had een toeneming van de arbeidsongevallen en van het absentisme ten gevolge, dit laatste vooral naar aanleiding van kwetsuren en ziekte alsmede met de bedoeling in de mate van het mogelijke hun vroegere werkzaamheid niet uit het oog te verliezen.

De geringe arbeidswaarde van deze werkkrachten, de algemeene ondervoeding, de georganiseerde bedekte sabotage alsmede de aanwending van een steeds grooter aantal leden van het personeel in de door den bezetter ingestelde toezichtsdiensten en administratieve contrôle, alsmede in het onderhoud der stilgelegde installaties, waren alle factoren wier cumulatieve werking tijdens de bezettingsjaren een — reeds eerder aangestipte — afneming van de productiviteit met zich bracht.

Verder werd de arbeidsduur sinds het begin van de bezetting geleidelijk verlengd : van 167 uren per maand in November 1940 werd hij opgevoerd tot 178 uren in 1941, 181 uren in 1942 en 194 uren in 1944.

In verband met het probleem van de werkkrachten dient nog melding gemaakt van den loonstop, alsmede van de loonsverhoging met slechts 8 pCt., in 1941, naar aanleiding van de algemeene verhoging der bezoldigingen die door de Deutsche overheid werd toegestaan. Het Commissariaat voor Prijzen en Loonen hechtte zijn goedkeuring aan het verlenen van verschillende toelagen, die evenwel niet als een degelijke bijkomende vergoeding konden beschouwd worden. De ondernemingen keerden echter aan hun personeel ook indirecte loonen in natura uit, in vorm van uitdeeling van soep en eetmalen, gemeenschappelijken aankoop van voedingswaren waarvan de vennootschappen een deel der kosten te hunnen laste namen.

Deze uitgaven van socialen aard, die feitelijk neerkwamen op een bedekte verhoging der bezoldigingen van het arbeiders- en bediendenpersoneel, bezwaarden de industriele kostprijzen. Zoo worden ondernemingen vernoemd waar deze uitgaven 8 pCt. van de gezamenlijke uitbetaalde loonen vertegenwoordigden.

* * *

Anderzijds gaven de eigenlijke fabricagekostprijzen zelf een geleidelijke stijging te zien (1). De waarde per ton gietijzer steeg van *fr* 570,14 in 1939 tot *fr* 861,04 in 1941 en tot *fr* 883,74 in 1943; voor diezelfde jaren beliep de waardestijging per ton staaf-

staaf resp. *fr* 718,15, *fr* 1.070,32 en *fr* 1.128,22, deze van afgewerkt staaf, resp. *fr* 1.278,65, *fr* 1.787, en *fr* 1.931,12.

De prijzen der grond- en hulpstoffen lagen inderdaad hooger dan vóór den oorlog; zulks was met name het geval voor ertsen, vuurvaste producten, smeerioliën of dolomiet en zelfs cokes, waarvan de prijzen nochtans binnen enge grenzen werden gehandhaafd. De noteringen van ijzer- en staalschroot, die door de hoogovens in steeds ruimere mate werden aangewend om in de kwantitatieve en kwalitatieve ontoereikendheid van den ertsaanvoer te voorzien, werden aanvankelijk bij besluit van 21 October 1940 vastgelegd; ten einde de recuperatie te bevorderen, verzag het besluit van 15 November 1941 een verhoging dezer prijzen; bij de twee besluiten van 23 Februari 1943 en 12 Juni 1943 werden eveneens de prijzen voor staaf- en gietijzerschroottegeeringen verhoogd. De gunsttarieven, die vóór den oorlog door de spoorwegen waren verleend, werden afgeschaft. De loonen vermeerderden met 8 pCt. terwijl anderzijds de directe en indirecte sociale lasten alsmede de belastingaanslag zwaarder op de ondernemingen drukten.

Daarnaast deden andere uiterst belangrijke, zooniet directe haussefactoren hun invloed op de productiekosten gelden : inzinking van het rendement der productieve arbeidskrachten en der installaties, onttrekking van een gedeelte van het personeel aan den rechtstreeks productieven arbeid om het met contrôle-, toezichts- en onderhoudswerken te belasten en vooral daling van den benuttigingscoëfficiënt der outilleering. In de hierboven vermelde cijfers betreffende de waarde per ton van de productie der hoogovens, staalfabrieken en walsenrijen komt de invloed van deze factoren niet volledig tot uiting.

Deze belasting der kostprijzen werd door geen enkele verhoging der verkoopprijzen gecompenseerd. Overeenkomstig het besluit van 3 Juli 1940 werden deze prijzen op de binnenlandsche markt geblokkeerd. Van dit principe werd alleen afgeweken voor enkele producten waarvan de prijzen krachtens latere besluiten werden verhoogd (1). De moeilijkheden, die uit deze prijsevenwichtigheden voortvloeiden, worden samengevat in onderstaande regels die we ontleenen aan een verslag van J. Mélis, directeur bij het Commissariaat voor Prijzen en Loonen :

« Op 10 Mei 1940 werd de ijzer- en staalindustrie volledig van haar gewone uitvoermarkten afgesneden, waar ze hoogere prijzen dan op de binnenmarkt verkreeg. Sindsdien wordt nog slechts naar Duitschland uitgevoerd — ongeveer 60 pCt. onzer productie — tegen de Deutsche binnenlandsche prijzen, welke lager dan onze binnenlandsche prijzen liggen.

(1) Besluiten van 14 November 1940 en van 29 November 1940 houdende vaststelling der maxima prijzen voor artikelen in zwart of in gegalvaniseerd plaatijzer (*Belgisch Staatsblad* van 16 November en van 29 December 1940).

Besluit van 30 Juni 1942 houdende prijsvaststelling van de producten der ijzer- en staalgietereien (*Belgisch Staatsblad* van 6-7 Juli 1942).

(1) Zie tabel IV aan het einde van dit hoofdstuk. Deze statistiek werd opgemaakt aan de hand der verklaringen van fabrikanten die in den regel een raming der bruto-kostprijzen verstrekken, d.w.z. excl. afschrijvingen en vaste algemeene onkosten.

» Intusschen stegen de technische kostprijzen boven de verkoopprijzen van 10 Mei 1940, zoodat deze nijverheid met verlies werkt.

» Deze toestand te normaliseeren bleek uiterst moeilijk, gezien een prijsverhoging voor ijzer en staal moeilijk kon aanvaard worden, wilde men niet het heele prijzensysteem ten val brengen.

» Overtuigd dat een prijsverbetering van den uitvoer den financieelen toestand dezer nijverheden kon verbeteren, zoodanig dat ze haar verliesgevende verkoopprijzen voor het binnenland zelf zouden kunnen behouden, werd ook door het Commissariaat voor Prijzen en Loonen bij de Deutsche overheid aangedrongen een afwijking van haar prijsstopbesluit dd. 10 Mei 1940, ten voordeele van deze nijverheid, toe te kennen, waarop zij dan ook inging. Daar voor de binnenlandsche prijzen ook een lichte verhoging werd toegekend, wordt er in het vooruitzicht gesteld, den weerslag hiervan op te vangen door middel van een Compensatiesysteem onder de afnemende fabrieken » (1).

De verhoging der verkoopprijzen in de ijzer- en staalnijverheid werd bekrachtigd bij besluit van 30 Augustus 1943 betreffende de prijsreglementeering voor de producten der ijzer- en staalnijverheid en der metaalverwerkende nijverheid (2). Deze verhoging was trouwens van geringe beteekenis (ca. 5 pCt.). Voor den verkoop in België werd het Deutsche barema der extra prijzen ingevoerd, waarbij een ietwat hogere verkoopprijs voorzien werd. Met betrekking tot de leveringen aan Duitschland, die reeds vroeger tegen de Deutsche binnenlandsche prijzen waren gefactureerd, werden de volgende nieuwe voordeelen toegekend: de vervoerkosten tot een vaste verdeelingsplaats in Duitschland vielen niet meer ten laste van de Belgische fabrieken en deze laatste waren niet meer gehouden de getrouwheidspremiën te verleenen die het Deutsche Staalcartel aan zijn regelmatige Deutsche klanten toekende. Door de toepassing van het Deutsche barema op de leveringen bestemd voor het verbruik in België, werd het stelsel der prijsverhoudingen tusschen de verschillende goederengroepen in de war gestuurd. De nadeelen, die voor de constructeurs met loopende bestellingen uit de onmiddellijke inwerkingtreding der nieuwe prijzen voortvloeiden, wettigden de beslissing waarbij de invoering van het nieuwe régime slechts toepasselijk werd op de leveringen aan de constructeurs die na 31 December 1943 verzonden werden.

Kortom, de wijziging der verkoopprijzen voor ijzer- en staalproducten was geenszins van dien aard dat ze aan de producenten een rendabele bedrijvigheid verzekerde.

(1) J. M&EILIS, « Toegepaste prijspolitiek inzake industrieele producten » (*Economische Berichten*, n°s 1-2 van 1-15 Januari 1944).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 4 September 1943. Hier volgen eenige basisprijzen van het nieuwe tarief: phosphorhoudend vormijzer: 1.000 fr/t; hematiet vormijzer: 1.450 fr/t; staafstaal: 1.045 fr/t; bljettes: 1.205 fr/t; profielijzer: 1.405 fr/t; handelsstaal: 1.440 fr/t; fijn plaatijzer in open oven gehard: 1.800 fr/t.

De bedrijfsverliezen werden evenwel ten deele goedgemaakt door de winsten verwezenlijkt uit den verkoop op de zwarte markt van een deel der productie, dat niet werd aangegeven.

Deze winsten werden vaak aangewend om de hulpverleening aan het personeel te financieren. In ieder geval bleven ze noodzakelijkerwijze beperkt tot een klein percentage der verliezen geleden op de aangegeven productie.

* * *

Konden de ongunstige bedrijfsresultaten eenigen tijd door de vroeger gevormde financieele reserves gedekt worden, het was den fabrieken weldra onmogelijk onder de hierboven geschetste voorwaarden hun verliezen goed te maken.

Van 1941 tot 1944 stegen de ongunstige financieele resultaten voor de gezamenlijke ondernemingen hoe langer hoe meer; met ingang van 1943 overschreden ze ruim de winstsaldi, terwijl in 1944 feitelijk alle ondernemingen met verlies werkten. Van 1941 tot 1944 vermeerderden de gezamenlijke verliessaldi van fr 16 miljoen tot fr 410 miljoen, terwijl de aangegeven winsten tijdens diezelfde periode terugliepen van fr 134 miljoen tot fr 3 miljoen. Ten aanzien van de resultaten tijdens de eerste twee jaren van dit tijdvak — die overigens een weerspiegeling zijn van de bedrijfsvoorwaarden in de periode 30 Juni 1940-30 Juni 1942 — komen de verliezen algeheel op rekening van de geïntegreerde bedrijven. In het daaraanvolgende jaar bedroeg het aandeel van deze laatste fr 164 miljoen op een gezamenlijk verlies van fr 168 miljoen en in 1944, fr 389 miljoen op een gezamenlijk verlies van fr 410 miljoen. Daarentegen daalden de winstsaldi dezer bedrijven van fr 108 miljoen in 1941 tot fr 40 miljoen in 1942, tot fr 19 miljoen in 1943 en tot fr 0,6 miljoen in 1944.

Financieele resultaten der ijzer- en staalondernemingen (1)

(miljoenen franken)

	Saldi	Uitgekeerde dividenden
1941.....	+ 118 (+ 134 — 16)	65
1942.....	+ 23 (+ 69 — 46)	40
1943.....	— 142 (+ 26 — 168)	13
1944.....	— 407 (+ 3 — 410)	1

(1) Op blz. 155 werd de aandacht gevestigd op de beteekenis die aan deze cijfers dient gegeven. In feite weerspiegelen ze doorgaans de resultaten van boekjaren die over twee kalenderjaren verdeeld zijn en omvatten ze de gegevens over afdeelingen van geïntegreerde fabrieken, wier bedrijvigheid buiten het raam van de eigenlijke ijzer- en staalnijverheid valt.

Voor de vier jaren boekten de Belgische ijzer- en staalondernemingen een nadeelig saldo van fr 408 miljoen, doch het reële verlies, gemeten aan het gezamenlijke verliescijfer (fr 640 miljoen) lag aanmerke-

lijk hooger; hierdoor zagen talrijke vennootschappen zich genoodzaakt een beroep te doen op nieuwe kapitalen en op het bankcrediet. De nieuwe beleggingen (gestorte bedragen op inschrijvingen van aandelen, obligatieëmissies, uitgiftepremiën, excl. de inbrengen andere dan in speciën en de emissies voor de terugbetaling van oude leeningen) beliepen *fr* 42 miljoen in 1942, *fr* 241 miljoen in 1943 en *fr* 91 miljoen in 1944.

Naar de ramingen van *Sybelac* zouden de gezamenlijke financiële verliezen van de Belgische ijzer- en staalindustrie (excl. de aanverwante bedrijven) zoowat *fr* 1 1/2 milliard bereikt hebben. Deze raming overschrijdt ruim het aan de hand der balanssen berekend cijfer van *fr* 640 miljoen. Voor beide bedragen dient daarbij nog in aanmerking genomen dat de onmisbare afschrijvingen meestal niet geschieden in de mate beantwoordend aan de buitengewone slijtage der installaties wegens ontoereikend onderhoud of gebruik van minderwaardige grondstoffen voor de herstellingswerken; verder werd in deze bedragen evenmin rekening gehouden met de waardevermindering der voorraden, noch met de schade aangericht door de oorlogshandelingen.

Ook al hebben deze gegevens een fragmentarisch karakter, zij geven niettemin een denkbeeld van den omvang van het substantieverlies dat de oorlog en de bezetting aan de Belgische staalindustrie berokkenden.

* * *

Alvorens dit hoofdstuk betreffende den toestand van de ijzer- en staalindustrie tijdens de bezettingsjaren te beëindigen, achten wij het nuttig nog even de administratieve organen in herinnering te brengen die in dezen sector werden opgericht overeenkomstig de basisbesluiten betreffende de bedrijfsorganisatie en reglementeering, waarvan sprake in het « Algemeen Overzicht » van de industriële evolutie (1).

Op het ontstaan en de bevoegdheid van *Sybelac* werd reeds voldoende nadruk gelegd bij het begin van onderhavig hoofdstuk, zoodat we hierop niet verder hoeven terug te komen. Een gelijkaardig orgaan werd onder den naam *Sybelfo* door de ijzergieterijen in het leven geroepen.

De *Warencentrale voor de IJzernijverheid* werd opgericht bij besluit van 3 September 1940, in uitvoering van het besluit van 2 September 1940 houdende het organiek statuut van de Warencentrales. Tot 31 Mei 1941 (2) functioneerde ze naast *Sybelac*, op welken datum de bevoegdheden aan laatstgenoemde instelling werden onttrokken in de mate waarin ze aan de Centrale werden toegekend. Haar bevoegdheid strekte zich uit tot de metaalproducten (ijzer, gietijzer en staal); hieronder vielen eveneens de ijzer-

leegeringen en tijdelijk (tusschen April 1942 en Mei 1943) zekere non-ferro metalen (chrom, mangaan, molybdeen, tungsteen, titaan, vanadium) die als bijkomstige grondstoffen voor de bedrijvigheid der ijzer- en staalnijverheid beschouwd werden (1). De centrale was er mede belast zorg te dragen voor de distributie, de rationeele aanwending en de contrôle op den invoer van de producten die onder haar bevoegdheid vielen; hierdoor zag zij zich eveneens genoodzaakt maatregelen te treffen met betrekking tot de verder verwerkte producten. Doch toen de Warencentrale der Metaalproducten — 11 Juni 1943 — werd opgericht, werd de contrôle over de verdeling der fabricagecontingenten voor de verwerkende nijverheid en over den invoer van niet ruwe metaalproducten, aan laatstgenoemde centrale toevertrouwd. In de voorgaande bladzijden werd herhaaldelijk melding gemaakt van de tusschenkomsten op verschillende gebieden der Warencentrale voor de IJzernijverheid; het is derhalve overbodig nader op de uitgestrektheid van haar bevoegdheid terug te komen.

In het raam der beschikkingen getroffen met het oog op de organisatie van het bedrijfsleven, werd bij besluit van 23 Augustus 1941, de *Hoofdgroepering IJzerverwerkende Nijverheid* opgericht, waarbij als hoofdeden waren aangesloten, de ondernemingen wier hoofdbedrijvigheid bestond in de fabricage of het walsen van ijzer en staal, de productie van ruw gietijzer of van stukken gietijzer of gegoten staal en de extractie van ijzer- of mangaanertsen; als ingeschreven leden werden beschouwd de ondernemingen voor dewelke dergelijke bedrijvigheid slechts een bijkomstige, niet belangrijke activiteit uitmaakte.

Bij besluit van 25 Februari 1942 werden ten slotte in den schoot van deze Hoofdgroepering, drie bedrijfsgroeperingen opgericht: een voor de ijzer- en staalnijverheid, een voor de ijzer- en staalgietijen en een voor de verwerkers-herwalsers.

3. Van de bevrijding tot aan het einde van 1945.

De ijzer- en staalnijverheid, wier bedrijvigheid na het beëindigen van den bevrijdingsveldtocht praktisch stilgelegd was, werd bij haar herneming door zware en talrijke materiele moeilijkheden gehinderd.

De bedrijvigheid die onder deze precaire voorwaarden onderhouden werd, bewoog zich tijdens het grootste deel van het jaar 1945 op een zeer laag peil, ook al gaf zij sedert de maand Februari een langzaam herstel te zien.

Een bijzonder dringende vraag naar ijzer- en staalproducten ging uit zoowel van de zijde der geallieerde legers op het Westfront, die zich voor de dekking van hun behoeften ten deele tot de Belgische ondernemingen wendden, als van de binnenlandsche markt, naarmate de wederopbouwplannen werden uitge-

(1) Zie Septemhernummer 1946 van het *Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting*.

(2) Besluit van 31 Mei 1941 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Juni 1941).

(1) Besluiten van 7 Januari 1942 (*Belgisch Staatsblad* van 26-27 Januari 1942), van 25 Maart 1942 (*Belgisch Staatsblad* van 13-14 April 1942) en van 25 Mei 1943 (*Belgisch Staatsblad* van 30 Mei 1943).

werkt; ook in het buitenland zijn de afzetgebieden groot en is alleen de ontoereikendheid der productie oorzaak dat de ijzer- en staalnijverheid zich niet de exportmogelijkheden, die aan de producenten een hogere rendabiliteit verzekeren, kan ten nutte maken. De staalverdeeling bleef aan een straffe regeling onderworpen, terwijl het contingent, bij voorrang aan de Geallieerden en aan het binnenlandsch verbruik toegekend, alle beschikbare hoeveelheden gedurende het grootste deel van het jaar voor zich opeischte; pas gedurende de laatste maanden van 1945 viel een zekere uitbreiding van den uitvoerhandel op te merken.

Daar de Belgische ijzer- en staalnijverheid slechts een beperkten coëfficiënt van haar productievermogen kon benutten en zij het meerendeel harer producten tegen binnenlandsche prijzen — wier stijging binnen vrijwel enge grenzen gehouden werd — van de hand deed, kon zij in weerwil van de ingetreden verbetering aan het einde van het jaar, er nog niet in slagen ook maar een deel van het tijdens de oorlogsjaren geleden substantieverlies, goed te maken.

* * *

In de Vereenigde Staten van Amerika bereikte de gietijzer- en staalproductie in 1945 resp. 49.125.000 t en 72.156.000 t, welke beide bedragen ruim 166 pCt. van de gemiddelde productie in het tijdvak 1936-1938 vertegenwoordigden; in Groot-Brittannië beliep deze productie nog resp. 7.107.000 t voor gietijzer en 11.820.000 t voor ruwstaal, hetzij nagenoeg 92 pCt. en 100 pCt. der in 1936-1938 voortgebrachte hoeveelheden; in België daarentegen droeg de bedrijvigheid der hoogovens, staalfabrieken en walsenrijen tijdens genoemd jaar, nog de diepe sporen van de nootlottige bezetting. T.o.v. vóór den oorlog waren de in 1945 geproduceerde hoeveelheden gietijzer, ruwstaal en afgewerkte producten in een aanzienlijke en nagenoeg gelijke mate gedaald :

	Gietijzer	Staatstaal	Afgewerkt staal
Gezamenlijke productie van 1945	733.760	698.240	598.190
In pCt. van het gemiddelde der jaren 1936-1938	23 %	23 %	26 %

Evenwel dient in acht genomen dat 1945 een jaar was van economisch herstel; voor een juiste beoordeling der verkregen resultaten moet dan ook niet met het totaalcijfer voor het geheele jaar worden rekening gehouden, doch wel met de productiecijfers voor de opeenvolgende perioden van het jaar, wier stijging een beeld geven der gemaakte vorderingen. De hierna volgende cijfers geven hiervan een voorstelling :

	Productie		
	Gietijzer	Ruwstaal (excl. vormstukken van eerste smelting)	Afgewerkt staal
Maandgemiddelde			
1944 4 ^e kwartaal	26.337	12.290	11.607
1945 1 ^e kwartaal	18.450	10.860	10.037
2 ^e kwartaal	47.180	39.380	38.437
3 ^e kwartaal	71.040	67.423	57.990
4 ^e kwartaal	106.137	116.850	89.110

Gaan wij, het hierboven aangegeven verloop meer uitvoeriger na, vooreerst met betrekking tot de basisbedrijvigheid, nl. de hoogovens, dan blijkt dat einde September 1944 slechts 8 hoogovens in bedrijf waren; dank zij den nog aanwezigen grondstoffenvoorraad kon de ijzer- en staalnijverheid in den loop van het laatste kwartaal van genoemd jaar, verder enkele installaties terug in bedrijf nemen, zoodat aan het einde van het jaar, 12 hoogovens in werking waren. Dit aantal verminderde tot 5 in Februari 1945 ten gevolge van een toeneming der bedrijfsmoeilijkheden tijdens de volgende maanden, in verband met de geleidelijke uitputting der grondstoffenreserves. Naderhand trad een verbetering in de voorziening in zoodat eerst een langzame en daarna tijdens de laatste maanden van het jaar, een snellere vooruitgang viel waar te nemen. Einde 1945 konden 22 hoogovens in bedrijf gehouden worden.

Hieruit blijkt dat de gietijzerproductie zich van September 1944 tot April 1945 in doorsnee om een uiterst laag niveau bewoog, in welk tijdvak het maandgemiddelde der voortgebrachte hoeveelheden beneden de 20.000 t bleef; met ingang van April werd een periode van herstel ingezet : in deze maand bereikte de productie 40.000 t, waarna in de volgende maanden telkens 7 tot 10.000 t méér werden geproduceerd; zoodat in October het productiecijfer 84.600 t bereikte. Deze herneming maakte in de laatste twee maanden van het jaar nog snelleren voortgang toen resp. 104.000 t en 129.800 t vervaardigd werden; aldus bereikte de gietijzerproductie in December 1945, 49 pCt. van het gemiddelde der jaren 1936-1938.

De bedrijvigheid in de staalgietijen vertoonde in groote trekken een gelijkaardig verloop; hier zij evenwel opgemerkt dat, terwijl de productie van ruwstaal tot in September 1945 beneden deze van het gietijzer bleef, zij van deze maand af op een ietwat hooger peil bewoog, dank zij de aanwending van schroot en — in zekere mate — van ingevoerd gietijzer. Voor de maand December beliep de staafstaalproductie 132.000 t (52 pCt. van het gemiddelde der jaren 1936-1938).

Het aandeel der Bessemerperen in de gezamenlijke productie was het meest belangrijk doch dit van de Siemens-Martin- en elektrische ovens, was naar verhouding grooter dan vóór den oorlog, zulks ten gevolge van hun onafhankelijkheid t.a.v. de erts- en cokesvoorziening. Op een totale productie groot

702.000 t in 1945, bedroeg het aandeel van Thomasstaal 536.000 t, van Martinstaal 159.000 t en van electrisch staal, 7.000 t. Wat de ijzerproductie betreft, deze bereikte ca. 30.000 t (1).

Ten slotte had het herstel der bedrijvigheid in de walserijen tijdens de eerste maanden na de bevrijding in een ietwat sneller tempo plaats dan in de staalfabrieken, zulks in verband met de aanwending van de nog aanwezige voorraden half-afgewerkte producten; met ingang van Mei daarentegen, bleef de voortbrenging van walserijproducten beneden deze van staafstaal; aan het einde van het jaar bereikte zij 107.500 t, waarvan ruim 100.000 t afgewerkt staal, hetzij 52 pCt. van het gemiddeld cijfer der jaren 1936-1938. Voor het geheele jaar 1945 beliep de voortbrenging van walserijproducten 638.800 t, waarvan 598.000 t afgewerkt staal.

Vergelijkt men laatstgenoemd cijfer met dit van vóór den oorlog — voor de walserijproducten is de vergelijking, wegens gebrek aan statistische gegevens, voor het vóór-oorlogse tijdvak onmogelijk — dan vertegenwoordigt de productie van 1945, 25,8 pCt. van deze der jaren 1936-1938; hieruit blijkt dat deze verhouding voordeliger uitvalt dan voor ruwstaal. Zulks ligt hieraan dat vóór den oorlog relatief meer half-afgewerkte goederen werden uitgevoerd.

* * *

Wij meenen het overbodig andermaal uitvoerig de moeilijkheden in herinnering te brengen, die de industriële bedrijvigheid bij haar herneming na de economische ontwrichting van de laatste maanden der bezetting ondervond, welke moeilijkheden nog vrij lang tijdens het jaar 1945 werden gevoeld. Evenals de andere takken van bedrijf, onderging ook de ijzer- en staalnijverheid den terugslag dezer moeilijkheden. Onder deze laatste vormde inzonderheid de brandstofschaarschte een hinderpaal voor de herneming van de ijzer- en staalnijverheid.

Cokesleveringen aan de ijzer- en staalnijverheid (maandgemiddelde)

1944 (laatste vier maanden)	28.900 t
1945 Eerste kwartaal	25.700 t
Tweede kwartaal	43.900 t
Derde kwartaal	61.600 t
Vierde kwartaal	104.000 t

Hiertoe volstaat het bovenstaande cijfers over de werkelijke cokesleveringen aan de ijzer- en staalnijverheid in 1945, te vergelijken met de brandstofhoeveelheden die in de vóór-oorlogse jaren gemiddeld per maand, nl. 250.000 t, voor de ertssmelting werden verbruikt. Dit verschil is des te aanzienlijker daar, wegens de uitputting der cokesvoorraden der

fabrieken in de laatste maanden van 1944, de latere aanvoer ten deele werd aangewend voor het aanleggen van onmisbare reserves die de continuïteit van het hoogovenbedrijf moeten verzekeren, eenmaal dat de ovens zijn aangestoken.

Anderzijds was de grondstoffenaanvoer maandenlang niet verzekerd, daar de productielanden hun souvereiniteit herwonnen hadden en hierdoor de voorziening na de bevrijding moeilijker geschiedde dan tijdens de oorlogsjaren. Onderhandelingen werden dan ook met de betrokken landen gevoerd ten einde tot een accoord te komen. Middelerwijl verbruikte de ijzer- en staalnijverheid tijdens de eerste vier maanden van 1944 en in het begin van 1945 vooral de hier te lande nog aanwezige voorraden op het oogenblik van de bevrijding; de geografische verspreiding dezer voorraden was evenwel zeer gebrekkig. Verder werd een zekere hoeveelheid erts, afkomstig van Belgische ondernemingen in Frankrijk, na een langen omweg per spoor ingevoerd.

Bij de onderhandelingen eischten de ertsproducerende landen in ruil voor deze grondstof, cokes die aan hun eigen ijzer- en staalnijverheid ontbreken. Aldus bepaalt 's lands cokesproductie, op tweeërlei wijze, de bedrijvigheid van onze ijzer- en staalnijverheid: rechtstreeks voorziet zij deze nijverheid van brandstof voor de smelting, terwijl zij indirect de invoermogelijkheden in grondstoffen bepaalt. In April werd een overeenkomst met het Groothertogdom Luxemburg afgesloten, waarbij de beschikbare cokesvoorraden der twee landen van de Economische Unie in een *pool* samengebracht en verdeeld werden, derwijze dat de gietijzerproductie der twee landen vastgesteld werd naar de verhouding van 3 voor België tegen 2 voor Luxemburg; van dit oogenblik af leverde het Groothertogdom opnieuw erts aan de Belgische ondernemingen. Met Frankrijk werden moeizame onderhandelingen gevoerd; zij eindigden in Juli met de afsluiting van een ruilvereenkomst van beperkten duur; de beschikkingen hiervan werden naar gelang van de herneming der bedrijvigheid in beide landen herhaaldelijk gewijzigd bij latere hernieuwingen van de overeenkomst: aanvankelijk voorzag het accoord de ruiling van 10.000 t Belgische cokes tegen 100.000 t minettes; in Augustus werd deze verhouding vastgesteld op 30.000/150.000 en einde jaar op 40.000/200.000. Ten slotte werden ook met Zweden besprekingen aangeknoopt, om dit land er toe te bewegen, zijn ertsleveringen aan de Belgische ijzer- en staalnijverheid te hernemen. Zweden ging de verbintenis aan, met ingang van September 1945, 900.000 t erts in een periode van twaalf maanden en in een tempo van 75.000 t per maand, te leveren. Door de aanwending van Zweedsche erts in het meerendeel der inrichtingen van 's lands huidig productieapparaat, worden zekere technische problemen gesteld: zoo mag de aanwending dezer grondstoffen in de fabricage een bepaald maximum niet te boven gaan.

1) Vgl. Marcel PEETERS, « La sidérurgie belge en 1945 » (*Bulletin de l'Institut de Recherches économiques et sociales*).

Invoer van ijzererts

(tonnen)

	Frankrijk	Groot- hertogdom	Zweden	Totaal
1945 Juni	104.800	19.700	—	124.500
Juli	57.000	80.200	—	137.200
Augustus	122.700	101.100	—	223.800
September	152.300	102.900	27.600	282.800
October	151.600	111.500	101.400	364.500
November	145.800	94.500	59.800	300.200
December	173.900	85.700	62.100	324.700

Bovenstaande maandcijfers over den ertsinvoer weerspiegelen de verbetering die in den loop van het tweede halfjaar in de voorziening werd verwezenlijkt; hierdoor werd het mogelijk, gedurende de laatste twee maanden van het jaar, de invoer van de minder rijke ertsen uit het Groothertogdom te verminderen. Tegen het einde van het jaar leverde Frankrijk opnieuw erts uit Normandië, zonder hiervoor in de plaats de levering van cokes te eischen. Tot dusver kon evenwel nog niet van een algeheel terugkeer van den vóór-oorlogsch ertsinvoer worden gesproken, aangezien te dien tijde de hoogovenbedrijven maandelijks 650.000 t verwerkten en een aanvoer van dergelijken omvang op korten termijn thans nog niet mogelijk wordt geacht. Desniettemin was de grondstoffeninvoer aan het einde van het jaar toereikend om de verbruiksbehoeften, beperkt als ze zijn, door de beschikbare cokesvoorraden te bevredigen.

Bovendien werd met het oog op de cokesbesparing aan de aanwendingsmogelijkheden van schroot meer aandacht geschonken en zijn verbruik uitgebreid. Aldus steeg het schrootverbruik van 50 kg per ton gietijzer tot meer dan 200 kg. Hierdoor werd de verhouding cokes-gietijzer (*la mise au mille*) vermindert van 956 kg vóór den oorlog tot 939 kg (1).

In dit verband zij opgemerkt dat de regelingen, uitgevaardigd door de Centrale voor Oude en Afvalstoffen met het oog op de inzameling van schroot, bij besluit van 13 October 1944 werden ingetrokken. Evenwel werd de reglementeering principieel opnieuw ingevoerd bij besluit van 31 Januari 1945 (2) betreffende de productie en distributie van recuperatiestoffen en met name van ijzer-, staal- en gietijzer-schroot, en van ijzer en staal voor wedergebruik; bedoeld besluit maakt de transacties in deze stoffen van een voorafgaande vergunning afhankelijk. Voor het ijzerhoudend schroot en het wedergebruikt ijzer werden deze beschikkingen bij besluit van 29 Augustus 1945 ingetrokken (3).

* * *

De ijzer- en staalproductie kon gedurende de eerste maanden na de bevrijding en in het begin van 1945 lang niet volstaan om de behoeften der geallieerde legers en de vraag op de binnenlandsche markt te

(1) Marcel PEETERS, *ibid.*
 (2) *Staatsblad* van 14 Februari 1945.
 (3) *Staatsblad* van 15 September 1945.

dekken. Een uitvoer kon dan ook vanzelfsprekend tijdens het eerste halfjaar van 1945 niet in overweging genomen worden.

De dekking van de behoeften der geallieerde legers die voor de verdere oorlogsinspanning onontbeerlijk was, werd in de eerste plaats en voor een groot gedeelte uit de aanwezige voorraden verzekerd. Deze verzendingen namen tot Juni 1945 steeds toe, waarna zij, met ingang van deze maand, in omvang verminderten.

Wat de binnenlandsche markt betreft, deze werd voorzien en door de Belgische ondernemingen en door deze van het Groothertogdom. Hierboven werd er inderdaad op gewezen dat krachtens de overeenkomst van April 1945, in werking getreden op 1 Juni van genoemd jaar, de beschikbare cokeshoeveelheden voor de twee landen van de Economische Unie in een gemeenschappelijken pool worden samengebracht en verdeeld derwijze dat de gietijzerproductie van de Unie verdeeld wordt in de verhouding van 60 pCt. voor de Belgische industrie tot 40 pCt. voor de Luxemburgsche; de leveringen van ijzer- en staalproducten aan de binnenlandsche markt geschieden op denzelfden voet.

Ten gevolge van de stagnatie en het trage tempo waarin de herneming van de ijzer- en staalnijverheid in beide landen geschiedde, waren tijdens het grootste deel van de beschouwde periode de beschikbare hoeveelheden staal op de binnenlandsche markt zeer beperkt; gedurende de laatste maanden van 1944 en het eerste kwartaal van 1945 werden de contingenten grotendeels uit aanwezige voorraden gedistribueerd. In April 1945 werden slechts ca. 28.700 t door de Belgische ijzer- en staalnijverheid geleverd, waarna deze hoeveelheid een regelmatige stijging vertoonde tot 74.400 t in September en 80.000 t in November. Daarbij dient nog onderstreept dat dit contingent, bestemd voor de binnenlandsche markt, niet met de cijfers van de bezettingsperiode kan vergeleken worden, daar in dit contingent mede begrepen is het deel dat, na verwerking in de eindproducten, voor uitvoer bestemd is en dat voorheen onder de rubriek « indirecte uitvoer » ondergebracht was.

Ten aanzien van de behoeften van den wederopbouw en de wederuitrusting, die naast de normale behoeften van de industriële bedrijvigheid dienen gedekt, zijn deze beschikbare hoeveelheden ontoereikend. Hun verdeling bleef dan ook aan een regeling onderworpen, die in haar uitvoeringsmodaliteiten niet essentieel verschilde van degene, die door de omstandigheden van de bezetting was ontstaan.

Wel is waar werd bij besluit van 20 November 1944 (1) de bij verordening dd. 18 December 1941, door de IJzercentrale ingevoerde contingentteering der ijzerhoudende producten, ingetrokken, doch een tweede besluit van 20 November 1944 (1) voorzag een

(1) *Staatsblad* van 23 November 1944.

nieuwe regeling voor de verdeling der ijzerhoudende producten : in dit besluit werd een stelsel uitgewerkt van aankooplicenties afgeleverd door de organen, die de contingenten verleend door het Verdeelingsbureau IJzer en Staal beheeren, en waarbij de toekenning van bedoelde licenties afhankelijk wordt gesteld van de overmaking en de uitvoering van de bestellingen, transacties, enz. Sindsdien bleef dit stelsel gehandhaafd; alleen de markt van speciaal staal werd in October 1945 vrijgegeven (1). De verbruikscontingenteering van staal was derhalve gebaseerd op een systeem waarbij de vrijheid tot opnemen van bestellingen beperkt werd, maar geen enkele contrôle der verzendingen werd ingevoerd. Doch tegen het einde van het jaar veroorzaakte het groot aantal bestellingen en de vertraging in de productie een zoodanige accumulatie van fabricageprogramma's, dat de aflevering van een aankooplicentie veeleer een theoretisch dan wel een werkelijk aankooprecht toekende, daar tal van walsen zich uit de markt terugtrokken ten einde de vertraging in de levertijden in te winnen. De volgende anomalie kan worden waargenomen : de vertragingen in de levertijden hoopen zich op, dan wanneer de verzendingen van de Belgische fabrieken naar het buitenland, volgens de statistische gegevens van den Bedrijfsraad voor de IJzer- en Staalnijverheid, bijna iedere maand hoger liggen dan de door het Verdeelingsbureau voorziene leveringen van de Belgische en de Luxemburgsche industrie en derhalve dan het gezamenlijk volume der bons afgeleverd aan de binnenlandsche markt.

Weinig cijfergegevens zijn voorhanden over het resp. aandeel der aan iederen bedrijfstak toegekende staalcontingenten in de maandelijksche verdeelingsprogramma's. Tot omstreeks het midden van 1945 werden alleen aan de spoorwegen, de steenkolenmijnen, de openbare werken en de metaalbouwondernemingen, eenigszins belangrijke contingenten verleend. Het gezamenlijk contingent der afgeleverde staalbons voor de maand April, dat ongeveer 21.000 t beliep, werd als volgt verdeeld :

Vervoerwezen (N.M.B.S., Buurtspoorwegen, tramwegen, havens)	6.100 t
Energie (steenkolenmijnen, cokesfabrieken, electriciteit, gas)	5.100 t
Metaalbouw	7.250 t
Bruggen en wegen, wederopbouw ..	2.000 t
Diversen	435 t

Naarmate de beschikbare hoeveelheden op de binnenlandsche markt toenamen, geschiedde de verdeling op een ruimere basis : het aandeel voor de diverse industrieën evenals dit voor de verdeelers (handelaars in ijzer, buizen, enz.) werd verhoogd. Voor het kwartaal September-October-November,

(1) Besluit dd. 23 October 1945 (Staatsblad van 26 October 1945).

werd het gezamenlijke contingent, groot 170.600 t, als volgt verdeeld :

Vervoerwezen	31.300 t
Energie	38.000 t
Metaalbouw	50.500 t
IJzerhandelaars	20.600 t
Bruggen en wegen, wederopbouw ..	12.950 t
Diversen	17.200 t

Wat het staalgebruik hier te lande betreft, dient vermeld dat de verschillende verordeningen van de Centrale, waarvan sprake in de bladzijden handelend over de bezettingsperiode, bij besluit van 13 October 1944 werden ingetrokken (1); bedoelde verordeningen hadden tot doel het staalverbruik te beperken door regeling van den omloop en de verdeling der grondstoffen die diverse takken van de ijzer- en staalnijverheid aanbelangen alsmede door verbod van fabricage van voorwerpen van ijzer en staal. Anderzijds kon de ijzer- en staalnijverheid, dank zij de stijgende productie en de verminderde leveringen aan de geallieerde legers, van de maand Juli af, terug contact nemen met de buitenlandsche afzetgebieden en viel er een snelle toeneming van den uitvoerhandel waar te nemen.

Zulks blijkt duidelijk uit de cijfergegevens over den afzet der walsenproducten : voor het geheele jaar 1945 werden 461.100 t aan de binnenlandsche markt geleverd, 90.800 t aan de geallieerde legers en 92.600 t uitgevoerd. Gaan wij de cijfers voor December na, in welke maand de toestand reeds meer normaal geworden was, dan kan volgende indeeling van de gezamenlijke verzendingen (101.100 t) worden gemaakt : binnenlandsche markt 61,5 pCt., uitvoer 38,3 pCt., terwijl het aandeel van de geallieerde legers onbeduidend was.

Vorraden, verzendingen en uitvoer van walsenproducten

Bron : *Ministerie van Economische Zaken.*

Maandgemidd. voor 1945	Productie	Verzending		Uitvoer	Voorraad per einde tijdvak
		Binnenlandsche markt	Geallieerde legers		
1 ^e kwartaal...	20.150	20.150	11.000	—	61.650
2 ^e kwartaal...	38.800	24.900	14.200	—	50.200
3 ^e kwartaal...	59.650	46.750	4.500	3.300	61.000
4 ^e kwartaal...	94.350	61.900	650	27.600	73.350

Van 1.800 t in Juli 1945 steeg de uitvoer van walsenproducten tot 19.000 t in October en 38.800 t in December. Deze cijfers hebben uitsluitend betrekking op den directen uitvoer. Bovendien bleven de orders voor dringende uitvoering vanwege het buitenland in een snel tempo toenemen; daar ook de bestellingen van de binnenlandsche cliënteel steeds veelvuldiger werden, waren de fabricage-programma's overbelast,

(1) Staatsblad van 18 October 1944.

hetgeen meer in 't bijzonder voor den uitvoer een bedreiging vormde voor de concurrentiemogelijkheden van de Belgische industrie : in de heerschende omstandigheden op de wereldmarkt is het veeleer de levertijd dan wel prijsoverwegingen die de keuze der aankoopers bepaalt; zoolang de Belgische ijzer- en staalnijverheid de opdrachten sneller kan uitvoeren dan haar concurrenten, die, zooals de Amerikaansche en de Britsche, eveneens met orders uit het binnenland overladen zijn, zal zij gedurende de herstelperiode prijzen voor de buitenlandsche opdrachten kunnen stellen die haar een zeer ruime winstmarge verzekeren.

Aan het einde van 1945 omvatten de door de walse-rijen nog uit te voeren orders, een fabricageprogramma van ruim 270.000 t afgewerkte producten, waarvan 99.100 t voor rekening der buitenlandsche markten; bovendien namen de bestellingen dezer laatste van maand tot maand toe, bij zooverre dat hun omvang in de laatste twee maanden van het jaar, deze uitgaande van de binnenlandsche markt evenaarde.

Welke aandacht bovenstaande cijfergegevens betreffende de verzendingen door de Belgische industrie van walserijproducten alleen ook mogen verdienen, zij geven slechts een fragmentarisch beeld van het verloop van den buitenlandschen handel. Hierover zijn vollediger gegevens opgenomen achteraan dit hoofdstuk in de tabellen v en vi, die opge- maakt werden aan de hand van de cijfers ontleend aan het *Bulletin over den handel met de vreemde landen*. Naar deze cijfers ons leeren, bedroeg de uitvoer naar gewicht voor de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie 156.250 t in 1945; behalve de verzendingen van walserijproducten is in dit cijfer ook begrepen, de uitvoer van ruwe en half-afgewerkte producten (gietijzer : 19.000 t; ruwstaal : 24.600 t) — die overigens weinig belangrijk is en uitsluitend voor rekening viel van het Groothertogdom —, alsmede de na het walsen verder verwerkte goederen. Bovengenoemd bedrag van 156.250 t vertegenwoordigt weinig meer dan 5,6 pCt. van den gemiddelden uitvoer der jaren 1936-1938. De invoer door de Unie daarentegen, bedroeg 47.626 t in totaal, hetzij 16,5 pCt. van dezen voor de hierboven vermelde periode. Nagenoeg één vierde hiervan vertegenwoordigt den invoer van plaatijzer, die vóór den oorlog slechts in geringe hoeveelheid uit het buitenland werd betrokken.

De handelsbalans der ijzer- en staalproducten in 1945 vertoonde, naar waarde, een gunstig saldo, althans wat de courante producten betreft. Het bedroeg fr 511,2 miljoen (fr 617,9 miljoen uitvoer; fr 106,7 miljoen invoer). Doch ook hier is het verschil met de vóór-oorlogsche periode grooter voor den uitvoer, zoodat de winst, opgeleverd door onzen buitenlandschen handel in deze producten, belangrijk kleiner is dan te dien tijde. Bovendien, wat de meer afgewerkte producten betreft (pijpen en buizen,

bewerkt en vertind plaatijzer, bandijzer, enz.), is hun invoerwaarde, wegens den hoogen kostprijs per eenheid product in het buitenland, hooger dan de uitvoerwaarde; het gaat hier evenwel slechts om heel wat kleinere bedragen (resp. fr 63,3 miljoen en fr 47,9 miljoen). Ook voor deze producten, vertegenwoordigt de uitvoer slechts een klein procent van het vóór-oorlogsche niveau.

Tijdens het jaar 1945 waren de Europeesche landen de belangrijkste afnemers van onze ijzer- en staalproducten. Nederland geniet van een bevoorrechte positie, daar dit land ons cokes in ruil levert. Ook Zweden, Zwitserland, Denemarken, Finland en Portugal vormden een afzetgebied voor onze producten. Daar een belangrijker goederenvolume tegen het einde van het jaar voor den uitvoer beschikbaar werd, kon de Belgische ijzer- en staalnijverheid haar verschepingen naar de overzeesche markten (Egypte, nabije Oosten, Zuid-Amerika) hervatten, al zij het ook nog op beperkte schaal. In dit verband zij opgemerkt dat in het meerendeel der afnemende landen van Europa, een stelsel van valutacontrole en invoercontingenteering wordt toegepast, waardoor de werkelijke vraag in deze landen vaak slechts ten deele tot uiting kan komen.

* * *

De voorraden walserijproducten die einde Juli 1944, nog 122.000 t beliepen, daalden geleidelijk tot 47.700 t in Juni 1945. Naderhand werden zij ten deele weder aangevuld en wel tot 73.400 t einde jaar. Wat de half-afgewerkte producten betreft, hun voorraad nam geregeld af tot in November; van 97.000 t begin 1945 was hij einde November tot 48.000 t teruggelopen.

* * *

Met betrekking tot de productieregeling, konden nieuwe aanvragen op grond van het besluit van Januari 1935 wegens de heerschende onderproductie van de ijzer- en staalnijverheid, niet verantwoord worden; er valt alleen een verlenging tot 31 December 1945 (1) te vermelden van de reglementeering ingevoerd bij besluit van 15 Juli 1939 in de klinkboutsnijverheid; de benuttigingscoëfficiënt van het productievermogen per 2 December 1938, werd van 50 pCt. tot 75 pCt. verhoogd. Zulks was eveneens het geval voor de reglementeering betreffende de draadtrekkerijen en nagelfabrieken (besluit van 12 September 1939) die per periode van drie maanden tot 31 December 1945 verlengd werd (2).

* * *

De diverse bestanddeelen van den kostprijs der ijzer- en staalproductie, die zooals wij hierboven reeds zagen, tijdens de bezetting aanmerkelijk gestegen waren, werden andermaal verhoogd. Vooreerst werden

(1) Besluit dd. 31 Januari 1945 (*Staatsblad* van 18 Februari 1945).

(2) Besluit dd. 2 Februari 1945 (*Staatsblad* van 8 Februari 1945), besluit dd. 6 April 1945 (*Staatsblad* van 13 April 1945) en besluit dd. 8 October 1945 (*Staatsblad* van 29 October 1945).

de arbeidersloonen, die vooral door beslissingen van de Nationale Arbeidsconferentie geregeld worden, met 60 pCt. t.o.v. 1940 en met terugwerkende kracht tot September 1944 vermeerderd. Zoo steeg het gemiddeld uurloon (opgenomen in vier ijzer- en staalbedrijven) van 123,5 in Maart 1940 (tijdvak 1936-1938 = 100) tot 195,4 in Maart 1945. In Juni bereikte dit indexcijfer 198,6 pCt. Ten gevolge van latere verhoogingen en een vermeerdering van de loonminima, was dit cijfer opgelopen tot 251,5 in September en tot 263,1 einde jaar.

Door de invoering van de wetgeving inzake sociale zekerheid ondergingen, evenals in alle andere sectoren, de indirecte personeelkosten ook hier een stijging.

Ten aanzien van de prijzen der grondstoffen, zij vermeld dat zoo de cokesprijzen, dank zij de overheidstoelagen aan de steenkolenmijnen, binnen enge grenzen konden worden gehouden — derwijze dat hun terugslag op den kostprijs veeleer een vermindering van de stijging beteekent —, zulks geenszins het geval was voor den prijs der ijzerertsen. Voor het geheele jaar 1945 bedroeg de gemiddelde prijs per ton ingevoerd ijzererts *fr* 197 dan wanneer de gemiddelde prijs aan het begin van 1940, hetzij *fr* 70, reeds aanzienlijk boven het niveau der vorige jaren bleek te liggen. De noteeringen voor de andere verbruiksstoffen maken geen uitzondering op deze hausse-beweging die een gevolg is, hetzij van hun schaarschte, hetzij van de stijging der zeevrachten, wat de overzeesche producten betreft.

Ofschoon wij nog over geen enkele documentatie over de orde van grootte der huidige cokesprijzen in de ijzer- en staalnijverheid beschikken, mag aangenomen worden dat deze aanmerkelijk boven het vóór-oorlogsche peil liggen, te meer daar de inactiviteit van een aanzienlijk deel der inrichtingen, inzonderheid in den loop van het eerste halfjaar van 1945, een verdere belasting van den kostprijs per eenheid vormden.

Ten aanzien van de verkoopprijzen, dient onderscheid gemaakt tusschen de binnenlandsche prijzen en de uitvoerprijzen. De afwijking tusschen beide is belangrijk en ligt hieraan dat de stijging van eerstgenoemde prijzen, wegens de eischen van de algemeene prijspolitiek, binnen bepaalde grenzen gehouden wordt dan wanneer laatstgenoemde zich bewegen in functie van de onevenwichtigheid tusschen vraag en aanbod op de wereldmarkt, waardoor deze laatste de kenmerken van een *seller's market* vertoont; de verschepingen naar die landen waarmede de Belgische ijzer- en staalnijverheid accoorden afgesloten heeft, geschiedde nochtans tegen prijzen die in de overeenkomsten waren bedongen; zij zijn evenwel doorgaans hoger dan de binnenlandsche.

De binnenlandsche prijzen, vastgesteld bij besluit van 6 November 1944 (1), zijn derwijze berekend dat

(1) Staatsblad van 17 November 1944.

zij ongeveer het dubbel van deze in het eerste halfjaar van 1939 beloopt, behalve voor gietijzer, waarvan de prijzen in verband met hun abnormaal lage noteering te dien tijde op den coëfficiënt 3,5 vastgesteld werden. Bij de vaststelling dezer prijzen werd geen rekening gehouden met de daling van den benuttingscoëfficiënt van het productievermogen in de ijzer- en staalnijverheid, zoodat zij, zooals hierboven gezegd, beneden de productiekosten blijven of althans geen voldoende rentemarge voor de producenten opleveren. De praktijk der extra-prijzen vormt nochtans een verzachting van de gevolgen der officieele prijszetting, daar hierdoor het gemiddeld peil der gemaakte prijzen hooger komt te liggen. Tot dit zelfde resultaat heeft ook het accoord tusschen de ijzer- en staalnijverheid enerzijds en den metaalbouw anderzijds bijgedragen, daar krachtens deze overeenkomst, de leveringen ruwstaal bestemd voor den uitvoer na vervorming en verwerking in de producten van laatstgenoemde industrie, geschieden tegen prijzen waarbij de staalproducenten een aandeel krijgen in de ruimere winstmarge die door den verkoop in het buitenland wordt opgeleverd.

Voor enkele belangrijke producten werden in de hierna volgende tabel met elkaar vergeleken: de verkoopprijs op de binnenlandsche markt in 1938, de prijs vastgesteld bij besluit van 30 Augustus 1943 en de huidige prijzen overeenkomstig het besluit van 6 November 1944.

	Gemiddelde prijs 1938	Prijs einde bezetting Besl. dd. 30/8/1943	Prijs 1945 Besl. dd. 6/11/1944	Verhouding 1945/1938 in pCt.
Phosphorhoudend vormijzer	500 (1)	1.000	1.550	310
Hematiet vormijzer	750 (1)	1.450	2.250	300
Staaftaal		1.045	1.650	
Billettes	877	1.205	1.900	215
Profielstukken	1.100	1.405	2.200	200
Handelsstaal	1.100	1.440	2.200	200
Dunne platen gehard in open oven	1.720	1.800	2.950	170

(1) Benaderde noteering einde jaar.

In de laatste kolom kan de omvang worden nagegaan van de stijging der huidige prijzen t.o.v. deze van 1938, stijging die hieronder vergeleken wordt met de vermeerdering opgemerkt bij de uitvoerprijzen.

De uitvoerwaarde per eenheid voor de jaren 1938 en 1945 berekend aan de hand van de statistieken over den buitenlandschen handel naar gewicht en naar waarde (1), was de volgende:

Waarde per uitgevoerde ton (franken)	Ruw-ijzer	Ruw-staal	Speciaalstaal	Profielstukken	Platen	Bandijzeren staal	Ijzer- en staal-draad en -stangen	Totaal
1938	526	832	8.463	1.085	1.369	1.317	1.076	1.073
1945	2.403	3.848	12.886	3.680	5.214	4.486	3.566	3.955
Indexcijfers	4,57	4,62	1,52	3,39	3,81	3,41	3,31	3,69

(1) Zie tabel v.

Over het geheel blijkt uit bovenstaande cijfers dat, rekening gehouden met eventuele wijzigingen ingetreden in het resp. aandeel der diverse goederengroepen, een aanzienlijke prijsstijging viel waar te nemen, waardoor het gemiddeld indexcijfer op 3,69 t.o.v. 1938 kwam te liggen. In dit verband zij nog opgemerkt dat de stijging omgekeerd evenredig was aan den graad van verwerking der producten, hetgeen trouwens verklaard wordt door het feit dat de wereldhandel in ruwe en half-afgewerkte ijzer- en staalproducten, een meer bijkomstig karakter draagt dat ze dan ook meer conjunctuur-gevoelig maakt. Verder valt nog aan te stippen dat de prijzen der ingevoerde ijzer- en staalproducten in 1945 op een minder hoog peil lagen: niet alleen was de stijging t.o.v. 1938 meer beperkt — het gemiddeld indexcijfer bedroeg slechts 2,01 — doch ook de absolute prijsnoteringen waren lager, tenzij voor speciaal staal, draad en stangen. Ofschoon voor alle andere groepen het verschil tusschen de waarde per eenheid der ingevoerde goederen en deze der Belgische uitgevoerde goederen tamelijk groot was, mogen hieruit nochtans geen conclusies in verband met de dispariteit tusschen de prijzen van de Belgische industrieën en de buitenlandsche prijzen worden afgeleid: vermoedelijk stemt de indeeling der producten niet nauwkeurig overeen, terwijl anderzijds, in België geldende invoerprijzen wellicht in handelsovereenkomsten werden vastgelegd, dan wanneer in de gemiddelde prijzen der uitgevoerde goederen rekening gehouden werd met de hoge noteringen bij de leveringen op de vrije markt verkregen.

Waarde per ingevoerde ton (franken)	Ruw-ijzer	Ruw-staal	Speciaal staal	Profielstukken	Platen	Band-ijzeren-staal	Ijzer en staal-draad en -stangen	Totaal
1938.....	695	1.027	7.616	1.723	3.177	6.019	4.667	1.116
1945.....	2.092	1.180	21.848	2.638	2.818	9.396	23.425	2.241
Indexcijfers ...	3,01	1,15	2,87	1,53	0,89	1,51	5,02	2,01

Tusschen de prijzen der binnenlandsche markt en deze verkregen voor de in het buitenland afgezette producten, valt een aanmerkelijk verschil waar te nemen; wel is waar zijn de hierboven vermelde noteringen niet volledig vergelijkbaar, daar de indeeling der voornoemde producten niet dezelfde is, doch deze cijfers toonen voldoende aan dat de Belgische ijzer- en staalnijverheid voordeel kan halen uit de ontwikkeling van den afzet in het buitenland, die gedurende de periode van herstel over de geheele wereld zeer loonende prijzen oplevert.

* * *

Wij zagen reeds dat de ijzer- en staalnijverheid gedurende het grootste deel van het jaar slechts een kleinen coëfficiënt van haar vermogen benutte, zoodat zulks een verdere stijging der productiekosten teweegbracht.

Anderzijds werd vastgesteld dat de uitvoer pas sedert Juli 1945 geleidelijk kon hernemen en ondanks een snelle toeneming aan het einde van het jaar, nog steeds een vrij gering bedrag vertegenwoordigde, daar het tot dusver niet mogelijk was de bedrijvigheid van de ijzer- en staalnijverheid op haar vóór-oorlogsch peil te herstellen.

De thans gekende bedrijfsresultaten voor de verslagperiode zijn weinig bevredigend en laten aan de ijzer- en staalnijverheid niet toe het tijdens de oorlogsjaren geleden substantieverlies nu reeds goed te maken.

Voor het jaar 1945 hebben de statistische gegevens over het rendement der naamloze vennootschappen (1) betrekking op de balansen gepubliceerd door de vennootschappen wier dividenden in 1945 zouden betaalbaar gesteld zijn; deze gegevens weerspiegelen hoofdzakelijk de resultaten van de bedrijvigheid der ijzer- en staalondernemingen in den loop der twaalf maanden 30 Juni 1944-30 Juni 1945, d.w.z. tijdens het moeilijkste gedeelte van de beschouwde periode. De winstsaldi bereikten fr 94 miljoen, welk bedrag hooger lag dan de cijfers voor ieder der drie voorgaande boekjaren; de verliessaldi, groot fr 296 miljoen, waren kleiner dan deze van het voorgaande boekjaar, hetzij fr 410 miljoen. Er moge worden opgemerkt dat de geïntegreerde ondernemingen de ongunstigste resultaten boekten: geen enkele vertoonde een winstcijfer terwijl hun gezamenlijke verliezen fr 279 miljoen beliepen, welk bedrag het grootste deel van het nadeelig saldo der gezamenlijke ijzer- en staalnijverheid vertegenwoordigde.

Reeds werd er op gewezen dat de bedrijvigheid in den loop van het tweede halfjaar — toen in de bedrijfsvoorwaarden een aanmerkelijke verbetering intrad — geenszins in deze cijfers tot uiting komt. Het staat echter vast, dat de vermeerdering der productie het mogelijk maakte den kostprijs neer te drukken zoodat de afzet op de binnenlandsche markt ongetwijfeld meer rendeerdend werd en anderzijds, de prijzen voor de naderhand uitgevoerde producten een aanzienlijke winstmarge opleverden. In de heerschende omstandigheden op de wereldmarkt kunnen de komende maanden een tijdvak van voorspoed voor de Belgische ijzer- en staalnijverheid inluiden. Doch wegens het exceptioneel karakter van de thans heerschende conjunctuur, zal deze nijverheid een inspanning moeten leveren om een hooger graad van technische perfectie te bereiken en hiervoor de winsten, verwezenlijkt tijdens deze voorspoedperiode, moeten aanwenden.

Waarschijnlijk zal de wereldmarkt, die voor de Belgische ijzer- en staalnijverheid belangrijker is dan de binnenlandsche markt, zich aan het einde van de reconversie- en herstelperiode onder een afgeteekend ander aspect voordoen dan vóór den oorlog.

(1) Zie opmerking onderaan blz. 155.

In het reeds aangehaalde artikel van den heer Peeters werden de voornaamste gevolgen samengevat, die de oorlogsjaren zullen teweegbrengen enerzijds, op de toekomstige productiemogelijkheden der concurrerende landen en anderzijds, op de behoeften aan buitenlandsch staal der overzeesche landen, wier economische ontwikkeling verderen voortgang maakt :

« Onze ijzer- en staalfabrieken werden slechts weinig door deze beroerde tijden getroffen; zij bleven nagenoeg intact. Zoo ze van de vernielingen van den eersten wereldoorlog gespaard bleven, liet hun onderhoud nochtans veel te wenschen over en kon er daarbij practisch geen enkele verbetering of moderniseering aan de inrichtingen worden aangebracht.

» In het buitenland daarentegen werd de moderniseering sterk doorgedreven. In oorlogstijd worden de technische vorderingen steeds het snelst in toepassing gebracht.

» De productie der Vereenigde Staten, die vóór den oorlog ca. 60 miljoen t 's jaars bedroeg, bereikte tijdens den oorlog nagenoeg 100 miljoen t. Alle groote maatschappijen zooals *Bethlehem Steel Company*, *U.S. Steel Corporation* en *Sheffield Steel Corporation*, hebben hun inrichtingen uitgebreid of nieuwe opgericht.

» In Engeland werd een volledig reorganisatie- en moderniseeringsprogramma voor de ijzer- en staalnijverheid uitgewerkt. Het onlangs verschenen plan van de *British Steel Federation* voorziet een gezamenlijke uitgave van £ 168.000.000, te verdeelen over 7 1/2 jaar, waardoor de productiecapaciteit der Britsche staalfabrieken zal opgevoerd worden tot 16 miljoen t, waarvan 3 miljoen voor den uitvoer.

» Frankrijk deed zeer ernstige inspanningen om een rationalisatie en een moderniseering van zijn productieapparaat door te voeren.

» In de minder belangrijke landen, die vroeger onze cliënten waren, viel dezelfde tendens waar te nemen. In Zuid-Afrika, Canada, Australië, Zweden, Spanje, werd het bestaande productievermogen opgevoerd. Brazilië beoogt met haar verdere industrialiseering niet alleen den invoer van buitenlandsche staalpro-

ducten uit te schakelen, doch ook als uitvoerder op te treden. »

Onbetwistbaar zal de geleidelijke industrialiseering der nieuwe landen een nieuwe vraag naar productiemiddelen in het leven roepen. Deze nieuwe afzetgebieden zullen de Belgische ijzer- en staalnijverheid indirect ten goede komen, indien deze haar streven naar aanpassing volhoudt. Vóór den oorlog was haar uitvoer van ruwe en half-afgewerkte producten nog zeer aanzienlijk. Naar alle waarschijnlijkheid zullen de overzeesche landen, dank zij hun industrieele ontwikkeling, hun behoeften aan deze basisproducten op grotere schaal door middel van hun eigen productiekrachten kunnen dekken; de Belgische ondernemingen zullen zich aan deze gewijzigde invoerstromingen in hun oude afzetgebieden slechts kunnen aanpassen, zoo ze streven naar kwaliteitsverbetering, rationalisatie en specialisatie van hun producten.

* * *

Ten slotte moge worden in herinnering gebracht dat de principes van de bedrijfsorganisatie, die overeenkomstig de besluitwet dd. 16 November 1944 op alle sectoren der economie werden toegepast, eveneens tot de ijzer- en staalnijverheid werden uitgebreid. Hoewel deze reeds vóór den oorlog over een ver doorgedreven organisatie beschikte, die daarna werd aangevuld door de oprichting van het Belgisch Staalsyndicaat, leek het niettemin nuttig een Bedrijfsraad der IJzerindustrie in het leven te roepen (1). Aanvankelijk vertegenwoordigde hij alle industrieele ondernemingen die zich met de productie of het walsen van ijzer of staal bezighielden. Naderhand (2) werd zijn bevoegdheid uitgebreid en vertegenwoordigde hij de producenten van ijzer of gewalst staal, de producenten van ruw gietijzer en de ondernemingen voor extractie van ijzer- of mangaanertsen. De functie van den Bedrijfsraad bleek, wegens het voortbestaan der vroegere lichamen, vrij beperkt : in feit werden de meeste zijner functies uitgeoefend door het Belgische Staalsyndicaat in vereffening.

Juli 1946.

(1) Besluit van 18 Januari 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Januari 1945).

(2) Besluit van 3 Mei 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 14-15 Mei 1945).

TABEL I

Hoogovens

Bron: Bestuur van het Mijnwezen.

JAAR	Aantal hoogovens (op 31 December)		Verbruik der hoogovens (duizenden tons)						Gietijzer- productie (duizen- den tons)	Gemid- deelde personeel- bezetting	Productie gietijzer per arbeider (in tons)
	in werking	in staat van werking	Cokes			Ijzererts	Ijzer- schroot	Metaal- slakken als residu van het pyriet- roosten en andere residuen			
			Belgische	Buiten- landsche	Totaal						
1935	42	45	2.745	163	2.908	7.913	242	566	3.030	4.008	756
1936	44	46	2.840	151	2.991	8.170	280	581	3.161	4.170	757
1937	47	54	3.269	223	3.492	9.174	483	707	3.804	5.048	754
1938	37	50	2.304	42	2.345	6.240	165	422	2.426	4.667	520
1939	44	52	2.918	20	2.938	7.879	312	546	3.058	5.163	592
1940	23	48	1.757	7	1.764	4.551	252	338	1.790	4.117	435
1941	22	47	1.596	—	1.596	4.113	141	382	1.422	3.939	361
1942	26	43	1.458	—	1.458	3.623	124	446	1.269	3.054	416
1943	32	45	1.838	37	1.875	4.734	168	524	1.631	4.164	392
1944	12	44	797	91	888	2.112	69	222	718	3.203	224
1945	22								(1) 734		

(1) Voorloopige cijfer.

TABEL II

Belgische staalfabrieken

Staalproductie, -verbruik en aantal gebezigde arbeiders

Bron: Bestuur van het Mijnwezen.

JAAR	Aantal fabrieken in werking	Gemid- deelde personeel- bezetting	AANTAL GEBRUIKTE CONVERTOREN EN OVENS				PRODUCTIE		Productie van stalen giet- blokken per arbeider (in tons)	VERBRUIK	
			Grote conver- toron	Kleine conver- toron	Martin- ovens	Electri- sche ovens	Stalen giet- blokken (duizenden tons)	Stukken gevormd in eerste smelting (duizenden tons)		Gietijzer	Afval en schroot (duizenden tons)
1935	29	6.509	52	36	32	20	2.965	57	456	2.982	398
1936	30	7.642	49	40	32	23	3.104	64	406	3.094	459
1937	30	9.546	54	34	31	22	3.777	85	396	3.725	601
1938	33	8.829	50	45	37	23	2.212	67	251	2.161	402
1939	31	8.750	51	42	27	26	3.037	68	347	3.010	493
1940	31	7.642	53	40	27	29	1.838	56	241	1.758	354
1941	32	8.177	57	38	31	33	1.567	57	192	1.418	229
1942	32	7.953	56	40	30	31	1.331	49	167	1.218	378
1943	32	8.631	52	42	31	34	1.630	40	188	1.545	393
1944	32	6.446	54	42	31	34	610	24	95	588	160
1945							(1) 608	(1) 49			

(1) Voorloopige cijfers.

TABEL III

**Productie en verbruik van de Belgische walserijen,
al dan niet aan een staalfabriek verbonden**

Bron: *Bestuur van het Mijnwezen.*

JAAR	Aantal fabrieken in verking	Gemiddelde personeelbezetting	Aantal wals-treinen	Verbruik van stalen gietblokken (duizenden tons)	PRODUCTIE		
					Half afgewerkte staalproducten (duizenden tons)	Afgewerkte staalproducten	Afgewerkte ijzerproducten
1935..	38	19.291	158	2.820	679	2.342	55
1936..	38	19.895	148	2.978	791	2.470	41
1937..	38	21.729	140	3.621	894	2.890	45
1938..	39	19.528	153	2.095	454	1.762	42
1939..	40	19.372	156	2.972	852	2.236	46
1940..	40	15.423	153	1.809	464	1.327	17
1941..	39	13.731	155	1.550	445	1.261	11
1942..	37	12.570	148	1.326	299	1.023	13
1943..	37	13.654	148	1.586	423	1.252	14
1944..	37	10.192	153	623	197	467	10
1945..						(1) 598	(1) 18

(1) Voorloopige cijfers.

TABEL IV

**Totaalwaarde en gemiddelde waarde per ton van de productie der hoogovens, der staalfabrieken
en der walserijen**

Bron: *Bestuur van het Mijnwezen.*

JAAR	PRODUCTIE VAN GIETIJZER			PRODUCTIE DER STAALFABRIEKEN						PRODUCTIE DER PLETMOLENS								
				Staalstaven			Gegoten stukken			Half-afgewerkte staalproducten			Afgewerkte staalproducten			Afgewerkte ijzerproducten		
	Hoeveelheid (duizenden tons)	Totaalwaarde (duizenden franken)	Waarde per ton (franken)	Hoeveelheid (duizenden tons)	Totaalwaarde (duizenden franken)	Waarde per ton (franken)	Hoeveelheid (duizenden tons)	Totaalwaarde (duizenden franken)	Waarde per ton (franken)	Hoeveelheid (duizenden tons)	Totaalwaarde (duizenden franken)	Waarde per ton (franken)	Hoeveelheid (duizenden tons)	Totaalwaarde (duizenden franken)	Waarde per ton (franken)	Hoeveelheid (duizenden tons)	Totaalwaarde (duizenden franken)	Waarde per ton (franken)
1935	3.039	979.979	323,47	2.965	1.131.375	381,55	57	100.776	1.763,36	679	283.417	417,21	2.342	1.755.184	749,47	55	39.698	717,86
1936	3.161	1.168.605	369,61	3.104	1.367.775	440,65	64	145.189	2.259,48	791	409.137	517,18	2.470	2.135.334	864,69	41	34.397	834,69
1937	3.804	2.073.021	544,96	3.777	2.531.732	670,25	85	250.680	2.938,12	894	697.960	780,61	2.890	3.438.450	1.189,79	45	56.451	1.242,88
1938	2.426	1.361.397	561,14	2.212	1.558.892	704,61	67	228.034	3.414,70	454	376.014	828,10	1.762	2.314.880	1.313,62	42	45.745	1.081,71
1939	1.059	1.743.897	1.643,14	3.036	2.180.672	718,15	68	206.070	3.047,02	853	680.361	797,91	2.236	2.859.086	1.278,65	46	51.986	1.122,08
1940	1.790	1.356.688	758,—	1.838	1.795.363	960,57	56	220.454	3.933,16	464	492.931	1.062,92	1.327	2.189.993	1.650,84	17	23.587	1.417,50
1941	1.422	1.224.474	861,04	1.567	1.677.443	1.070,32	57	272.820	4.819,30	445	510.915	1.147,56	1.261	2.252.935	1.787,—	11	16.268	1.451,20
1942	1.269	1.123.790	885,26	1.331	1.472.314	1.105,76	49	271.820	5.568,95	299	354.899	1.187,75	1.023	1.908.001	1.865,51	13	20.077	1.542,05
1943	1.631	1.441.008	883,74	1.630	1.838.574	1.128,22	40	293.194	7.246,51	423	517.138	1.223,39	1.252	2.417.415	1.931,12	14	22.293	1.585,54
1944	718	716.507	997,24	610	767.965	1.259,82	24	200.694	8.272,62	197	296.862	1.505,54	467	1.009.463	2.160,71	10	46.762	4.742,65

TABEL V

In- en uitvoer van ijzer, gietijzer en andere producten der pletmolens

Bron: Bulletin over den handel met de vreemde landen.

JAAR	HOEVEELHEID (in tons)							WAARDE (in duizenden franken)								
	Ruw gietijzer	Ruw staal	Speciale staal-soorten in baren	Profielijzer	Platen	Bandijzer	Ijzeren of stalen draden en roeden	Totaal	Ruw gietijzer	Ruw staal	Speciale staal-soorten in baren	Profielijzer	Platen	Bandijzer	Ijzeren of stalen draden en roeden	Totaal
<i>Invoer :</i>																
1935.....	204.457	24.262	1.562	9.289	1.885	1.256	3.381	246.092	113.887	18.533	13.634	15.626	6.355	5.744	7.955	181.734
1936.....	279.994	42.037	2.202	13.726	1.909	1.061	2.850	343.779	169.796	31.140	18.984	22.934	7.053	5.938	9.808	265.673
1937.....	311.041	20.730	4.587	10.350	2.498	1.391	3.134	362.731	268.808	27.512	33.305	35.891	9.425	8.609	12.597	306.147
1938.....	117.717	15.608	3.643	16.609	2.244	1.247	1.824	158.892	81.816	16.024	27.744	28.616	7.129	7.506	8.513	177.348
1939.....	166.658	9.239	3.427	13.948	4.043	1.447	2.167	200.929	109.793	11.228	23.314	23.751	9.989	7.182	8.441	193.698
1940 (4 eerste maanden)	49.583	355	809	6.055	859	402	550	58.613	52.113	868	7.773	13.409	2.925	2.745	4.088	83.921
1945.....	15.459	16.319	303	2.992	12.142	230	181	47.626	32.342	19.264	6.020	7.893	34.220	2.161	4.240	106.740
<i>Uitvoer :</i>																
1935.....	41.766	335.004	441	1.634.710	446.287	176.331	223.152	2.857.691	16.941	181.067	3.035	1.141.672	378.525	156.677	196.175	2.074.095
1936.....	63.704	361.379	573	1.487.275	451.642	179.739	207.414	2.750.726	26.898	219.520	3.841	1.172.455	435.015	178.070	181.101	2.217.051
1937.....	48.701	443.678	2.452	1.976.087	473.564	211.110	299.946	3.455.538	39.256	359.279	18.835	1.901.891	563.995	270.687	291.440	3.445.383
1938.....	184.312	188.082	2.245	1.214.243	275.064	139.865	115.196	2.119.007	96.885	156.403	19.000	1.317.555	376.478	185.160	123.982	2.274.463
1939.....	128.258	451.374	2.132	1.470.583	368.073	161.797	129.717	2.711.934	69.861	370.116	12.432	1.627.024	499.097	198.414	152.879	2.929.823
1940 (4 eerste maanden)	11.040	179.870	1.434	596.270	174.080	63.816	75.293	1.101.803	9.322	185.995	11.100	834.856	310.312	105.683	113.340	1.570.608
1945.....	19.012	24.633	149	55.036	35.637	10.356	11.422	156.245	45.694	94.794	1.920	202.506	185.811	46.473	40.731	617.920

Nummers van het tolltarief: Ruw gietijzer: 867a en b; ruw staal: 873 en 874; bijzonder staal in baren: 875; profielijzer: 876 tot 878, 882; platen: 883a; bandijzer of -staal: 884; ijzeren of stalen draden en roeden: 894a en b.

TABEL VI

In- en uitvoer van diverse producten in gietijzer en staal

JAAR	HOEVEELHEID (in tons)							WAARDE (in duizenden franken)								
	Buizen en pijpen in giet-ijzer, ijzer en staal en verbindingstukken	Wielbanden, dwarsliggers, laschplaat-, ijzerwerk, veeren	Platen			Bewerkte platen	Speciale staaldraadsorten	Totaal (1)	Buizen en pijpen in giet-ijzer, ijzer en staal en verbindingstukken	Wielbanden, dwarsliggers, laschplaat-, ijzerwerk, veeren	Platen			Bewerkte platen	Speciale staaldraadsorten	Totaal (1)
			Vertind	Gegalvaniseerd	Andere						Vertind	Gegalvaniseerd	Andere			
<i>Invoer :</i>																
1935.....	7.146	772	21.156	94	1.076	513	6.495	38.769	25.314	2.583	54.708	265	9.532	2.560	22.699	126.740
1936.....	11.588	676	26.659	31	1.165	477	6.947	49.151	37.267	2.716	80.476	260	13.678	2.373	26.566	173.093
1937.....	11.362	1.076	25.104	101	1.556	590	9.628	51.515	46.405	3.578	84.274	472	17.473	3.099	42.791	210.712
1938.....	9.560	1.598	17.409	61	1.277	332	5.260	37.576	40.992	4.124	56.799	196	12.629	2.264	26.882	155.363
1939.....	7.923	883	22.683	161	1.207	327	6.228	47.783	31.350	2.448	69.433	545	10.123	2.059	25.361	166.469
1940 (4 eerste m.)	1.361	207	3.346	5	345	54	1.544	7.086	4.391	610	12.672	57	2.898	327	7.136	29.223
1945.....	498	247	8.234	—	124	81	19	9.246	10.153	1.829	45.234	1	2.533	1.295	1.418	63.280
<i>Uitvoer :</i>																
1935.....	35.212	73.711	140	117.927	2.588	6.618	2.405	246.076	76.120	76.287	301	179.423	6.497	0.106	3.983	370.428
1936.....	47.824	56.219	940	175.949	3.713	7.458	27.472	329.174	113.291	73.138	2.822	274.209	9.528	11.122	44.523	555.161
1937.....	45.834	63.909	790	162.149	5.552	8.789	42.467	341.546	121.886	101.923	2.740	302.572	15.068	16.414	75.741	670.930
1938.....	34.440	81.579	248	95.367	4.427	6.516	26.152	249.866	100.872	109.510	581	186.093	15.828	14.557	55.322	480.831
1939.....	36.874	34.887	788	109.348	3.514	6.788	28.612	229.150	101.806	64.819	2.487	229.246	10.477	14.930	52.830	491.850
1940 (4 eerste m.)	7.913	16.308	2.794	26.147	695	2.316	15.281	73.692	40.125	29.980	10.288	60.950	2.877	5.916	34.634	193.384
1945.....	1.130	2.270	13	6	105	6.159	1.166	11.236	8.374	8.876	61	26	2.136	18.762	6.205	47.809

(1) In het totaal zijn mede de nummers 870 en 871 van het tolltarief vervat.

Nummers van het tolltarief: Buizen en pijpen in gietijzer, ijzer en staal van verbindingstukken: 868, 869, 895a, b, c, d, e, 896a, b, 897; wielbanden, dwarsliggers, laschplaten, ijzerwerk, veeren: 879 tot 881, 920, 931; vertinde platen, 883b; gegalvaniseerde platen: 883c; andere platen: 883d, e en 885; bewerkte platen: 886 tot 890; speciale staaldraadsorten: 891 tot 893, 894c.

ECONOMISCHE WETGEVING

Deze rubriek bevat de wetten, besluiten en andere officieele bekendmakingen die van bijzonder belang zijn voor 's lands algemeene economie en via het Belgisch Staatsblad werden afgekondigd in den loop van de maand aan deze van de publicatie van ons Tijdschrift voorafgaand.

Alleen de gewichtigste wetten en besluiten hebben wij in extenso overgenomen. Voor de andere wetteksten volstaat een eenvoudige vermelding, desnoods door een verklarende nota verduidelijkt.

Om het naslaan er van te vergemakkelijken, hebben wij hooger bedoelde documentatie in de volgende rubrieken ondergebracht :

- I. *Algemeene economische en sociale wetgeving*
- II. *Geld-, bank- en financiewezen*
- III. *Landbouw*
- IV. *Nijverheid*
- V. *Arbeid*
- VI. *Binnenlandsche handel*
- VII. *Buitenlandsche handel*
- VIII. *Verkeerswezen*
- IX. *Prijzen en loonen*
- X. *Kantsoeneering en ravitaillering*
- XI. *Wederopbouw en oorlogsschade*

I — ALGEMEENE ECONOMISCHE EN SOCIALE WETGEVING

Besluit van 5 Augustus 1946

tot samenordering van de reglementeering der steenkolendistributie. — Errata (Staatsblad, 14 September 1946, blz. 7665).

Besluitwet van 6 September 1946

tot wijziging der besluitwet dd. 28 December 1944 betreffende de maatschappelijke verzekering der arbeiders (Staatsblad, 26 September 1946, blz. 7988).

Besluitwet van 25 September 1946

aan de politieke gevangenen, die, tengevolge van invaliditeit of ziekte, in de onmogelijkheid verkeerden in hun onderhoud te voorzien, een maandelijksche vergoeding toekennend (Staatsblad, 27 September 1946, blz. 8015).

II — GELD, BANK EN FINANCIEWEEZEN

Wet van 7 September 1946

houdende de begrooting van het Ministerie van Openbare Werken en Werkverschaffing voor het dienstjaar 1940 (Staatsblad, 20 September 1946, blz. 7806).

Belgisch-Luxemburgsch Instituut voor den Wissel.

Reglement n° 19. — Verzekeringen en herverzekeringen (Staatsblad, 20 September 1946, blz. 7811).

Ministerieel besluit van 19 September 1946
tot invoering van een bijzondere munt ten behoeve van de bezettingstroepen (Staatsblad, 22 September 1946, blz. 7900).

Ministerieel besluit van 25 September 1946
betreffende de toepassing van de besluitwetten van

15 November 1945, van 10 Januari 1946, van 28 Juni 1946 en van het rondschrĳven van 13 Juli 1946 van den Minister van Binnenlandsche Zaken aangaande de hulpverlening bij de huishoudelijke wederuitrusting der werknemers (Staatsblad, 29-30 September 1946, blz. 8086).

III — LANDBOUW

Besluit van den Regent van 4 September 1946
houdende instelling van een Belgisch Nationaal Comité voor de Voedings- en Landbouworganisatie der Vereenigde Naties (F.A.O.) (Staatsblad, 29-30 September 1946, blz. 8183).

Besluit van 23 September 1946
houdende wijziging van den datum, vanaf welken de graangewassen van den oogst 1945 met deze van den oogst 1946 worden gelijkgesteld (Staatsblad, 26 September 1946, blz. 7996).

IV — NIJVERHEID

Besluitwet van 8 Juli 1946
houdende verlenging, uit oorzaak van de oorlogsgebeurtenissen, van de termijnen in zake nijverheids-eigendom en van den duur der uitvindingsoctrooien. — Erratum (Staatsblad, 16-17 September 1946, blz. 7719).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
houdende reglementeering van de voortbrenging, de verdeling en het verbruik van elektrische energie (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7925).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
houdende indeeling van het land in gewesten met het oog op de toepassing van het ministerieel besluit dd. 9 Augustus 1946 houdende reglementeering van de voortbrenging, de verdeling en het verbruik van elektrische energie (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7928).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
houdende regeling van de toepassing der voorloopige maatregelen in zake voortbrenging, verdeling en verbruik van elektrische energie (afsnijden van voedingskabels) in geval van tekort aan vermogen (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7932).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
tot het invoeren van het onderling hulpbetoon tusschen de onderling verbonden centrales (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7933).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
houdende bepaling en rangschikking van de allernoodzakelijkste behoeften van het land die elektrische energie vergen (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7933).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
houdende vaststelling van de wijze waarop de aanvragen tot afwijking moeten ingediend en behandeld worden in uitvoering van het ministerieel besluit van 9 Augustus 1946, houdende reglementeering van de voortbrenging, de verdeling en het verbruik van elektrische energie (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7934).

Ministerieel besluit van 23 Augustus 1946
houdende verlenging tot 30 November 1946 van de economische reglementeering in de rubbernijverheid, de koolzuurnijverheid, de draad- en de nagelnijverheid, de flacon- en flesschennijverheid, de vensterglasnijverheid en de boutennijverheid (Staatsblad, 5 September 1946, blz. 7359).

Ministerieel besluit van 10 Augustus 1946
betreffende de wedertewerkstelling van de werkloozen door de openbare machten en instellingen (Staatsblad, 11 September 1946, blz. 7520).

Kinderbijslag voor loontrekkenden.

Besluitwet van 21 Augustus 1946
houdende aanvulling en wijziging van zekere bepalingen van den geordenden tekst van de wet van 4 Augustus 1930, houdende veralgemeening van den kinderbijslag ten voordeele van de loontrekkende arbeiders (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7281).

Besluitwet van 22 Augustus 1946
houdende verhooging van de bedragen van bijslagen en bijdragen voorzien bij den geordenden tekst van de wet van 4 Augustus 1930 houdende veralgemeening van den kinderbijslag ten voordeele van de loontrekkenden (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7284).

Besluit van den Regent van 23 Augustus 1946
houdende vaststelling van de bijdrage te storten voor het varend personeel, door de werkgevers aangesloten bij de Speciale Compensatiekas voor kinderbijslag ten voordeele van de arbeiders te werk gesteld in de ondernemingen voor binnenscheepvaart (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7286).

Besluit van den Regent van 24 Augustus 1946
houdende vaststelling van de berekeningswijze en van het bedrag van de bijdrage verschuldigd door de landbouwers, veefokkers en ondernemers van boschontginningen voor het personeel, dat ze niet bestendig of niet uitsluitend in dienst hebben, aan de compensatiekassen voor kinderbijslag waarbij ze aangesloten zijn (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7287).

Besluit van den Regent van 26 Augustus 1946
houdende vaststelling van het bedrag der bijdragen te storten door de gemeenten, de openbare instellingen die er van afhangen en de vereenigingen van gemeenten (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7289).

Besluitwet van 26 Augustus 1946
tot aanvulling en wijziging van het pensioenstelsel der mijnwerkers (Staatsblad, 22 September 1946, blz. 7886).

Besluit van den Regent van 28 Augustus 1946
houdende instelling van een Syndicale Commissie van Advies (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7280).

Wet van 28 Augustus 1946

tot wijziging en aanvulling van de wet van 15 December 1937, gewijzigd en aangevuld bij de besluitwet van 9 Juni 1945, betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood (Staatsblad, 14 September 1946, blz. 7646).

Kinderbijslag voor niet-loontrekkenden.

Besluitwet van 6 September 1946
houdende wijziging van zekere bepalingen van de wet van 10 Juni 1937, houdende uitbreiding van den kinderbijslag tot de werkgevers en de niet-loontrekkenden (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7918).

Besluit van den Regent van 7 September 1946
houdende verhooging van het bedrag van den kinderbijslag en van de bijdragen, alsook van de leeftijdsgrens van de rechthebbende kinderen van het stelsel van kinderbijslag voor niet-loontrekkenden, ingericht bij het organiek koninklijk besluit van 22 December 1938 (Staatsblad, 23-24 September 1946, blz. 7918).

Besluitwet van 6 September 1946
tot wijziging der besluitwet dd. 28 December 1944 betreffende de maatschappelijke verzekering der arbeiders (Staatsblad, 26 September 1946, blz. 7982).

Besluit van den Regent van 12 September 1946
tot samenordering van de wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood (Staatsblad, 21 September 1946, blz. 7821).

Besluit van den Regent van 14 September 1946
Uitvoering van de wetten samengeordend bij het besluit van 12 September 1946, betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood. — Ouderdomsrentetoeslag. — Aanduiding der ambtenaren en autoriteiten met het onderzoek der aanvragen belast. — Bepaling der voorwaarden van verleening en der wijze van uitbetaling (Staatsblad, 21 September 1946, blz. 7841).

Besluit van den Regent van 16 September 1946
genomen in uitvoering van artikel 5 van de besluitwet van 28 December 1944, betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. — Aanvullende ouderdoms- en overlevingspensioenen (Staatsblad, 21 September 1946, blz. 7852).

VI — BINNENLANDSCHE HANDEL

Ministerieel besluit van 31 Augustus 1946
houdende wijziging en aanvulling van de reglementering inzake verkoop, aankoop, levering en gebruik van hout (Staatsblad, 22 September 1946, blz. 7898).

VIII — VERKEERSWEZEN

Ministerieel besluit van 13 September 1946
houdende vervanging van dat van 8 Juli 1946 houdende reglementering der verdeling van de in België ingevoerde, vervaardigde of gemonteerde personenwagens (Staatsblad, 15 September 1946, blz. 7686). — Errata (Staatsblad, 25 September 1946, blz. 7976).

IX — PRIJZEN EN LOONEN

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
houdende vaststelling der maximumprijzen van het gas tot openbare verdeling bestemd. — Erratum (Staatsblad, 13 September 1946, blz. 7619).

Ministerieel besluit van 9 Augustus 1946
heraanpassend de prijzen der elektrische energie in functie van de prijsverhoging der kolen. — Erratum (Staatsblad, 6 September 1946, blz. 7401).

Toelagen aan de koolmijnen in 1945
Een besluit van den Regent van 20 Augustus 1946 geeft de verdeling op der in 1945 aan de « Fédération des Associations charbonnières de Belgique » toegekende toelagen, en richt een commissie op voor de contrôle op den kostprijs der koolmijnen en op het gebruik van deze toelagen (Staatsblad, 28 September 1946, blz. 8057).

Besluitwet van 21 Augustus 1946
houdende wijziging van de besluitwet van 14 Mei 1946 betreffende de wedden en de loonen. — Erratum (Staatsblad, 11 September 1946, blz. 7522).

Ministerieel besluit van 27 Augustus 1946
houdende intrekking van het ministerieel besluit van 24 April 1945 houdende regeling van de prijzen van ingevoerd eierpoeder en van dit van 31 Mei 1945 houdende vaststelling van de maximumprijzen van het ingevoerd magere melkpoeder (Staatsblad, 5 September 1946, blz. 7359).

Ministerieel besluit van 29 Augustus 1946
houdende, wat betreft het vleesch, wijziging en aanvulling van het ministerieel besluit, dd. 23 Mei 1946, houdende verlaging en regeling van de prijzen van de voedingsproducten, van de dranken, van de afgewerkte tabaksproducten en van sommige landbouwproducten (Staatsblad, 5 September 1946, blz. 7360).

Ministerieel besluit van 29 Augustus 1946
houdende vaststelling van de prijzen der consumptie-aardappelen die het voorwerp niet uitmaken van leveringscontracten en geleverd door den producent vanaf 7 September 1946 (Staatsblad, 5 September 1946, blz. 7360).

Ministerieel besluit van 3 September 1946

houdende, wat betreft melk en zekere zuivelproducten, wijziging van het ministerieel besluit dd. 23 Mei 1946, houdende verlaging en regeling van de prijzen van de voedingsproducten, van de dranken, van de afgewerkte tabaksproducten en van sommige landbouwproducten, en houdende intrekking van het ministerieel besluit dd. 12 Augustus 1946, houdende, wat betreft rauwe volle melk, en melkroom, wijziging van het voornoemd ministerieel besluit dd. 23 Mei 1946 (Staatsblad, 8 September 1946, blz. 7475).

Ministerieel besluit van 6 September 1946

houdende vaststelling van de maximumprijzen van sommige haverderivaten (Staatsblad, 13 September 1946, blz. 7618).

Ministerieel besluit van 6 September 1946

houdende vaststelling der prijzen van den electrischen stroom geleverd aan volledig verlichtingstarief (Staatsblad, 14 September 1946, blz. 7665).

Ministerieel besluit van 16 September 1946

houdende regeling van de prijzen van inlandsche poot-aardappelen en van pootaardappelen ingevoerd uit Nederland (Staatsblad, 21 September 1946, blz. 7855).

Ministerieel besluit van 17 September 1946

houdende regeling van de maximumprijzen van inlandsche en ingevoerde kaassoorten (Staatsblad, 21 September 1946, blz. 7857).

Ministerieel besluit van 20 September 1946

houdende vaststelling der commissies van de groot-handelaars in steenkolen, steenkoolbriketten, cokes, bruinkolenbriketten en schlamms (Staatsblad, 26 September 1946, blz. 7992).

Ministerieel besluit van 21 September 1946

betreffende de prijzen van de producten van ijzer- en staalnijverheid, van de electrische energie, en van het gas tot openbare verdeling bestemd (Staatsblad, 26 September 1946, blz. 7993).

X — RANTSOENEERING EN RAVITAILLEERING

Ministerieel besluit van 10 Augustus 1946

waarbij de voorwaarden worden vastgesteld voor de toekenning der huisbrandstofrantsoenen aan de gewone en de buitengewone verbruikers alsmede aan de ondernemingen en aan de personen die een vrij beroep uitoefenen (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7290). — Errata (Staatsblad, 12 September 1946, blz. 7552).

Ministerieel besluit van 16 Augustus 1946

tot invoering van de kolenkaart, de bijzondere kolenzegels S en de bedrijfskaart (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7293).

Ministerieel besluit van 20 Augustus 1946

houdende vaststelling van de wijze van inschrijving van den verbruiker-gezinshoofd bij een brandstofleverancier, bepaling van de omstandigheden waaronder de verandering van leverancier toegelaten is en regeling van zekere modaliteiten van de bevoorradings der verbruikers-gezinshoofden die niet onderworpen zijn aan de verplichting zich bij een brandstofleverancier te laten inschrijven (Staatsblad, 1 September 1946, blz. 7296). — Bijlagen (Staatsblad, 5 September 1946, blz. 7363).

Ministerieel besluit van 3 September 1946

betreffende het verleen van bijrantsoenen aan zwangere en kraamvrouwen (Staatsblad, 19 September 1946, blz. 7777).

Ministerieel besluit van 10 September 1946

houdende verlenging van de door het ministerieel besluit van 20 Augustus 1946 vastgestelde termijnen voor de inschrijving van den verbruiker-gezinshoofd bij een brandstofleverancier (Staatsblad, 16-17 Augustus 1946, blz. 7722). — Erratum (Staatsblad, 19 September 1946, blz. 7776).

Besluit van 11 September 1946

houdende afschaffing van dat van 29 Juni 1945 betreffende de ondernemingen onder sequester (Staatsblad, 14 September 1946, blz. 7667).

Besluitwet van 12 September 1946

houdende afschaffing van de artikelen 6 en 7 der besluitwet van 9 November 1939, betreffende de reglementeering der verdeling van de eetwaren, bestemd voor menschenvoeding en de producten van eerste noodwendigheid in geval van moeilijkheden in zake ravitailleering (Staatsblad, 25 September 1946, blz. 7950).

Ministerieel besluit van 15 September 1946
*houdende vaststelling van het bedrag der rantsoenen
huisbrandstoffen voor de maanden October en
November 1946 (Staatsblad, 22 September 1946,
blz. 7899).*

Besluit van 17 September 1946
*betreffende de mobilisatie van den aardappeloogst
(Staatsblad, 19 September 1946, blz. 7777).*

Besluit van 17 September 1946
*betreffende de levering van de tarwe, spelt, maste-
luin, rogge, gerst en wintergerst (Staatsblad,
20 September 1946, blz. 7809).*

XI — WEDEROPBOUW EN OORLOGSSCHADE

Ministerieel besluit van 26 Augustus 1946
*houdende toepassing van de besluitwet van 21 Juni
1946 voor de producten die het voorwerp uitmaken
van door het Ministerie van Wederopbouw uitge-
reikte machtigingen tot herbevoorrading (Staats-
blad, 14 September 1946, blz. 7656).*

Ministerieel besluit van 26 Augustus 1946
*waarbij het prioriteitsrecht ten voordeele van de con-
tingenten ijzer en staal voorbehouden aan de
gesinistreerden wordt uitgevaardigd (Staatsblad,
14 September 1946, blz. 7656).*

Ministerieel besluit van 26 Augustus 1946
*betreffende het voorbehouden van zekere ingevoerde
producten onmisbaar voor het herstel van door
oorlogsfeiten geteisterde gebouwen (Staatsblad,
14 September 1946, blz. 7656).*

Besluitwet van 2 September 1946
*ter aanvulling en wijziging van de besluitwet van
21 December 1945 betreffende de voorschotten op
gebeurlijke oorlogsschadevergoedingen (Staatsblad,
6 September 1946, blz. 7390).*

Besluitwet van 11 September 1946
*aangaande de raming der oorlogsschade — Kosten
— Hulpverlening (Staatsblad, 14 September 1946,
blz. 7654).*

Besluitwet van 11 September 1946
*waarbij de besluitwet van 5 Februari 1945, inzake het
gebruik van bouwmaterialen, gewijzigd en aange-
duid wordt (Staatsblad, 14 September 1946,
blz. 7657).*

DOORLOOPENDE MAANDSTATISTIEKEN

(Inhoud zie laatste bladzijde van het Tijdschrift)

GELDMARKT

I — RENTETARIEF VOOR DISCONTO EN BELEENINGEN (in pCt.)

2

TIJDVAK	OFFICIEELE RENTETARIEVEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË											CALL- GELD
	Disconto					Beleeningen van en voorschotten op : (*)						
	Door de N.B.B. vooraf geveerde bankaccepten, geaccept. en documentaire wissels, uit hoofde v. goederen- en -uitvoer	Bij de bank gedomicilieerde accepten en warrants	Bij de bank niet gedomicilieerde accepten	Niet geaccepteerde wissels	Promessen	Schatkistcertificaten met ten hoogste 120 dagen looptijd	Schatkistcertificaten met ten hoogste 8 maanden looptijd	Schatkistcertificaten met ten hoogste 12 maanden looptijd	Schatkistcertificaten met een looptijd van meer dan 12 maanden	Vijfjaarschatkistcertificaten (1941) 3 1/2 % en Schatkistcertif. ter regeling van Belgische financiële vorderingen op het buitenland	Andere overheidsfondsen	
Jaargemiddelden :												
1944.....	—	2,—	2,—	3,—	3,—	2,—	3,—	3,—	3,—	3,50	3,—	0,65
1945.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,46	2,58	3,—	3,50	3,—	0,62
Maandgemiddelden :												
1945 Augustus.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
September.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
October.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
November.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
December.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
1946 Januari.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
Februari.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
Maart.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
April.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
Mei.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
Juni.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
Juli.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
Augustus.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
September.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5
October.....	1,—	1,50	1,75	2,50	3,—	2,—	2,1875	2,375	3,—	3,50	3,—	0,5

(*) Grootte van het voorschot in October 1946 (in pCt. van het onderpand) :

Schatkistcertificaten met 4, 8 en 12 maanden looptijd en meer.....	95 pCt.	Kasbons op ten hoogste 1 jaar, van de Nationale Kredietkas ten behoeve van den Middenstand.....	95 pCt.
Tienjaarsobligaties (1940-1950).....	90 pCt.	Ander overheidspapier.....	80 pCt.
3 1/2 pCt. Schatkistcertificaten met 5 jaar looptijd (1941-1946).....	90 pCt.	3 1/2 pCt. vijfjaarschatkistcertificaten (besluit van 25 October 1941).....	
3 1/2 pCt. Schatkistcertificaten met ten hoogste 15 jaar looptijd (1942).....	90 pCt.	Schatkistcertificaten uitgegeven ter regeling van Belgische financiële vorderingen op het buitenland (besluit van 3 Februari 1942).....	90 pCt.
3 1/2 pCt. Schatkistcertificaten met 5, 10 of 20 jaar looptijd (1943).....	90 pCt.	Voorschot enkel ingewilligd in de door de Nationale Bank van België toegestane bijzondere gevallen.....	
3 1/2 pCt. Schatkistcertificaten met 10 jaar looptijd (1944).....	90 pCt.		
Kasbons op 1 jaar van de N.M.K.N.	95 pCt.		

II — RENTESTANDEN VOOR BANKDEPOSITO'S EN TEGOED TER ALGEMEENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS

4

TIJDVAK	Banken — Depositor rekening (*)					Algemeene Spaarkas (inlagen op spaarboekjes)			Nat. Maat. voor Krediet aan de Nijverheid
	zicht	15 dagen voor-opzegging	1 maand	3 maanden	6 maanden	tot fr. 20.000 (1)	fr. 20.000 tot 100.000 (1)	boven fr. 100.000	
Jaargemiddelden :									
1944.....	0,50	0,81	1,01	1,27	1,53	3,—	1,50	0,50	2,25
1945.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,04
Maandgemiddelden :									
1945 Augustus.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
September.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
October.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
November.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
December.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
1946 Januari.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
Februari.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
Maart.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
April.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
Mei.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
Juni.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
Juli.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
Augustus.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
September.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—
October.....	0,50	0,80	1,—	1,25	1,50	3,—	1,50	0,50	2,—

(*) Gemiddelde van vier banken.

(1) Met ingang van 1 Juli 1946, bedraagt de rentevoet 3 pCt. voor deposito's tot fr 30.000 en 1,5 pCt. voor deposito's van fr 30.000 tot fr 100.000.

VALUTAMARKT EN MARKT DER EDELE METALEN

I — NOTEERING DER EDELE METALEN

9

TIJDVAK	GOUD				ZILVER			
	LONDEN sh. en d. per oz. fijn	NEW-YORK dollars per oz. fijn	BOMBAY		LONDEN d. per oz. fijn	NEW-YORK cents per oz. fijn	BOMBAY	
			roupies en annas per Fine Tola	Omrekening in sh. en d. per oz. fijn			roupies en annas per 100 Fine Tola	Omrekening in pence per oz. fijn
1938 31 December	149/7 1/2	35			(1) 20,0825	42 3/4		
1944 31 December	168/0	35	74. 2	296/6	(1) 23,50	44 3/4	132. 4	63
1945 31 December	172/3	35	81. 8	326/0	44,—	70 5/8	134. 4	64
Maandgemiddelden :								
1945 Augustus	172/3	35	72. 6	289/6	25,50	44 3/4	128. 5	62
September	172/3	35	74. 1	298/8	30,125	52,—	128. 3	62
October	172/3	35	76. 7	305/9	44,—	70 5/8	132. 2	63
November	172/3	35	81. 5	325/3	44,—	70 5/8	132.14	64
December	172/3	35	82. 2	328/6	44,—	70 5/8	133.14	64
1946 Januari	172/3	35	86. 9	346/3	44,—	70 5/8	135. 1	66
Februari	172/3	35	90.10	362/6	44,—	70 5/8	145. 0	70
Maart	172/3	35	94. 1	376/3	44,—	70 5/8	153. 4	74
April	172/3	35	98. 2	392/6	44,—	70 5/8	163. 7	78
Mai	172/3	35	105. 8	422/0	44,—	70 5/8	181. 2	87
Juni	172/3	35	105. 8	422/0	44,—	70 5/8	175. 4	84
Juli	172/3	35	94. 2	376/6	44,—	83 5/8	100.15	77
Augustus	172/3	35	96. 6	385/6	53,93	90 1/8	108.11	80
September	172/3	35	99. 7	397/9	55,50	90 1/8	106. 8	80
October	172/3	35	99.14	399/6	55,50	90 1/8	165. 8	79

(1) Noteering per stand. oz.

N. B. — 1 oz. troy = 31,1035 gram; 1 tola = 11,6638 gram; 1 rouble = 16 annas; 1 rouble = 18 pence.

II — OFFICIEELE WISSELKOERSEN OP 31 OCTOBER 1946

vastgesteld door de Nationale Bank van België

krachtens besluit n° 6 genomen door den Ministerraad te Londen op 1 Mei 1944

(« Belgisch Staatsblad » van 5 September 1944, n° 22)

(in Belgische franken)

10

VALUTA	Contractuele koers	Transfers		Biljotten	
		Aankoopkoers	Verkoopkoers	Aankoopkoers	Verkoopkoers
1 pond sterling	176,025	176,50	176,75	175,85	176,80
1 U. S. A. dollar	—	43,70	43,96	43,50	44,—
1 Canadeesche dollar	—	43,96	44,06	43,75	44,25
100 Fransche franc	36,7969	36,75	36,84	36,40	36,95
100 Nederlandsche gulden	1.652,—	1.648,—	1.656,—	1.635,—	1.662,—
100 Congoleesche frank	—	100,—	100,—	—	—
100 Luxemburgsche frank	—	100,—	100,—	—	—
1 Zweedsche kroon	12,1936	12,16	12,23	12,10	12,23
1 Zwitsersche frank	10,1275	10,10	10,15	10,05	10,20
1 Deensche kroon	9,1326	9,10	9,16	9,05	9,25
1 Noorweegsche kroon	8,83125	8,80	8,85	8,75	8,90
100 escudo	176,625	175,75	177,60	175,—	178,—
100 Tsjechooslowaaksche kroon	87,655	87,39	87,92	86,80	88,50
100 lira	43,827 (1)	Voor de transfers moet rekening worden gehouden met het bijvoeglijke perequa- tiekwota, thans op 125 pCt. vastgesteld. De transferkoers wordt zoo tot 100 lira = 19,48 herleid.		19,—	20,—
100 peseta	400,—	Toe te passen koers voor de stortingen in B.fr., op de rekening van het Instituto Espanol de Moneda Extranjera.		—	—

(1) Officieele koers.

N. B. — De koersen van den Canadeeschen dollar en de Zweedsche kroon werden gewijzigd ingevolge de herwaardeering dezer valuta's in Juli 1946.

KAPITAALMARKT

I — NOTEERINGEN VAN ENKELE OVERHEIDSFONDSEN — VERGELIJKENDE TABEL

14

AARD DER EFFECTEN	Noteering voor	NOTEERING PER				
		1 Mei 1940	1 Augustus 1946	2 Sept. 1946	1 October 1946	4 November 1946
I. — Rechtstr. Belgische binnenl. Staatsschuld (Rente bij te rekenen)						
2 ½ pCt. Schuld	100,—	51,75	66,50	66,—	65,60	65,15
3 pCt. Schuld, 2 ^e reeks	100,—	65,80	89,20	89,50	89,90	89,70
3 ½ pCt. Schuld 1937	100,—	69,25	84,75	84,70	84,50	84,—
3 ½ pCt. Schuld 1943	100,—	—	81,75	81,—	80,40	79,65
Geünificeerde 4 pCt. Schuld	100,—	79,50	92,40	92,20	91,80	91,15
Bevrijdingsleening, 4 % 1945	100,—	—	90,60	90,50	90,—	89,15
Tienjaarsobligaties (1940-1950), 4 pCt.	100,—	—	100,10	100,—	100,40	100,—
Vijftienjaars- (ten hoogste) schatkistcertificaten, 3 ½ pCt., 1942	100,—	—	100,45	100,60	101,30	100,80
Vijf- tien- twintigjaarschatkistcertificaten, 3 ½ pCt., 1943	100,—	—	98,40	99,—	99,10	98,50
Tienjaarschatkistcertificaten, 3 ½ pCt., 1944	100,—	—	93,65	93,10	93,50	93,10
4 pCt. Lotenleening van 1933	1.050,—	901,—	1.070,—	1.070,—	1.087,—	1.081,—
Lotenleening 1938 (3 ½ pCt. tot 1947; daarna 4 pCt.)	500,—	411,—	499,—	496,—	501,—	500,—
Lotenleening 1941 (3 pCt. tot 1946; 3 ½ pCt. van 1946 tot 1951; daarna 4 pCt.)	1.000,—	—	933,—	934,—	920,—	922,—
II. — Indirecte Staatsschuld en door den Staat gewaarborgde schuld (Rente bij te rekenen).						
4 pCt. Lotenleening der Verwoeste Gewesten 1923	525,—	443,—	535,—	531,—	533,—	527,—
6 pCt. pref. aand. v. d. Nat. Maatsch. van Belg. Spoorw. (Zwits. schiff) ...	500,—	511,—	705,—	722,—	687,—	687,—
6 pCt. pref. aand. v. d. Nat. Maatschappij van Belgische Spoorw. (Ned. schiff) ...	500,—	510,—	692,—	685,—	630,—	676,—
4 pCt. pref. aand. v. d. Nat. Maatschappij van Belgische Spoorw. (Belg. schiff) ...	500,—	391,—	548,—	561,—	547,—	554,—
(*) 3 pCt. Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, comp. Januari-Juli ...	100,—	58,—	74,30	72,—	71,—	71,40
3 ½ pCt. Regio van Telegraaf en Telefoon, 1943	100,—	—	85,20	84,50	83,80	83,30
III. — Rechtstreeksche Koloniale Schuld (geblok. stukken, verhandelbaar door overdracht).						
Renteloos : Belgisch Congo, Lotenleening 1888	100,—	129,50	307,—	300,—	300,—	298,—
<i>Bij te rekenen rente :</i>						
3 pCt. Koloniale Schuld 1904	100,—	64,45	82,50	82,—	80,—	79,30
4 pCt. Koloniale Schuld 1936	100,—	77,50	92,75	92,15	92,—	91,40
(*) 3 ½ pCt. Koloniale Schuld 1937	100,—	65,50	84,10	83,75	83,55	83,30

(*) In den regel zijn de coupons der leeningen belastingvrij; de coupons waarop 2 pCt. belasting wordt betaald, zijn met een sterretje geteekend.

II — MAANDINDEXCIJFERS DER NOTEERINGEN TER BEURZE VAN BRUSSEL EN ANTWERPEN

15

DATUM	Algemeen indexcijfer	Verzekeringen, bank en financieel instellingen	Onroerende goederen, hypothec. en hotelwezen	Tranwegen, Buurtspoorwegen	Tranwegen en electriciteit (Trusts)	Gas en electriciteit	Metaalnijverheid	Steenkolennijverheid	Zink, lood, en mijnen	Glas- en spiegelglasfabrieken	Textielnijverheid en zijdefabrieken	Koloniale waarden	Constructie	Scheikundige producten	Diverse
-------	----------------------	--	--	----------------------------	-------------------------------------	----------------------	------------------	----------------------	-----------------------	-------------------------------	-------------------------------------	-------------------	-------------	------------------------	---------

Indexcijfers in verhouding tot de noteeringen der vorige maand

1946 1 October	93	95	90	91	90	89	94	94	90	91	95	96	92	93	94
4 November	102	98	97	100	102	106	100	115	99	100	97	103	97	99	100

Indexcijfers in verhouding tot het basistijdvak 1936 tot 1938 = 100

1945 4 September	293	258	427	235	240	185	242	306	213	385	411	395	467	306	310
1 October	265	232	396	217	214	170	225	260	184	325	375	359	397	281	282
5 November	248	213	352	185	203	159	214	239	170	313	349	338	370	265	266
3 December	255	209	344	190	205	167	217	262	173	336	360	345	404	268	271
1946 3 Januari	259	212	346	178	204	159	230	254	174	344	384	359	418	282	277
1 Februari	245	196	334	159	185	149	222	223	164	329	358	348	419	276	280
1 Maart	256	208	331	160	198	166	235	245	175	342	370	352	423	287	283
1 April	265	217	340	164	198	176	252	265	178	352	382	361	429	303	300
2 Mei	273	223	350	156	188	169	268	259	198	349	414	367	464	322	323
3 Juni	264	211	336	151	192	164	254	234	186	342	404	354	444	311	312
1 Juli	252	202	314	142	188	158	236	225	177	313	386	342	433	295	295
1 Augustus	263	208	319	143	194	161	249	233	185	321	387	365	449	313	304
2 September	267	212	330	151	192	159	259	224	187	332	405	370	463	329	309
1 October	249	201	296	137	174	142	243	210	170	304	386	353	425	306	291
4 November	254	196	286	136	177	151	244	243	169	305	373	364	411	304	290

III — OMZETTEN TER BEURZE VAN BRUSSEL EN ANTWERPEN

TIJDVAK	BRUSSEL (*)			ANTWERPEN			BRUSSEL EN ANTWERPEN	
	Aantal beursdagen	Aantal verhand. fonds. (duizenden stukken)	Verhandelde bedragen (millioenen franken)	Aantal beursdagen	Aantal verhand. fonds. (duizenden stukken)	Verhandelde bedragen (millioenen franken)	Aantal verhand. fonds. (duizenden stukken)	Verhandelde bedragen (millioenen franken)
1944 (1)	167	4.668	7.231	166	192	2.252	4.858	9.483
1945 (1)	134	3.908	6.810	137	123	1.629	4.031	8.439
1945 Augustus	21	996	1.741	19	24	253	1.020	1.994
September	19	481	827	19	19	197	500	1.024
October	22	462	814	23	18	224	480	1.038
November	18	419	723	19	14	260	433	983
December	19	275	484	18	12	164	287	648
1946 Januari	21	552	1.053	21	22	366	574	1.419
Februari	20	569	1.036	20	21	313	590	1.349
Maart	21	462	790	21	18	212	480	1.002
April	20	710	1.238	20	21	238	731	1.476
Mei	20	809	1.363	20	23	273	832	1.636
Juni	19	474	805	18	17	189	491	994
Juli	22	524	944	22	20	231	544	1.175
Augustus	20	579	1.075	17	16	189	595	1.264
September	21	528	886	21	20	237	548	1.123
October	23	474	776	23	21	205	495	981

(*) In 1944 omvat deze statistiek de transacties in vast- en niet vastrendeende waarden met uitzondering van: a) de rechtstreeksche Staatsleeningen; b) de Oorlogsschadeleening 1922; c) al de leeningen der Kolonie van 1887 tot 1937. Daarna houdt ze alleen rekening met de aandelen en de obligaties.

(1) De beurzen bleven gesloten van 1 September 1944 tot en met 3 Juni 1945.

IV — NOTEERING EN RENDEMENT VAN DE VOORNAAMSTE OBLIGATIETYPEN

DATUM	TOONAANGEVENDE TYPEN										OBLIGATIES VAN MAATSCHAPPIJEN Allerlei typen	
	Koers					Rendement (t. o. v. den koers alleen)					Gemiddelde beurswaarde	Gemiddeld netto-rendement
	I	II	III	IV		I	II	III	IV			
	Geünific. Schuld 4 pCt.	Koloniale Schuld 1936 4 pCt.	Provinc. steden en gemeenten 4 pCt.	Nijverheids- en handels-ondernemingen 4 pCt.	4 ½ pCt.	Geünific. Schuld 4 pCt.	Koloniale Schuld 1936 4 pCt.	Provinc. steden en gemeenten 4 pCt.	Nijverheids- en handels-ondernemingen 4 pCt.	4 ½ pCt.		
1945 4 September ...	99,90	99,90	100,68	99,55	102,85	4,00	4,00	3,98	4,01	4,38	102,73	4,28
1 October	100,—	100,—	100,78	98,79	102,86	4,00	4,00	3,97	4,04	4,38	102,37	4,29
5 November	100,—	100,—	100,06	96,76	100,77	4,00	4,00	4,00	4,13	4,47	100,21	4,39
3 December	100,—	100,—	99,50	97,40	100,38	4,00	4,00	4,02	4,10	4,48	99,91	4,40
1946 3 Januari	100,—	100,—	98,54	96,77	99,92	4,00	4,00	4,06	4,13	4,50	99,08	4,43
1 Februari	100,—	100,—	v 97,31	v 96,71	v 100,05	4,00	4,00	v 4,11	v 4,14	v 4,50	v 99,36	v 4,47
1 Maart	100,—	99,80	v 98,92	v 96,37	v 100,31	4,00	4,01	v 4,13	v 4,15	v 4,49	v 99,55	v 4,46
1 April	100,—	99,80	v 97,07	v 96,16	v 100,98	4,00	4,01	v 4,12	v 4,16	v 4,46	v 99,87	v 4,45
2 Mei	100,—	99,80	v 96,94	v 95,11	v 100,32	4,00	4,01	v 4,13	v 4,21	v 4,40	v 99,20	v 4,48
3 Juni	100,—	99,75	v 96,62	v 94,55	v 99,57	4,00	4,01	v 4,14	v 4,23	v 4,52	v 98,59	v 4,51
1 Juli	94,75	96,50	v 95,17	v 93,12	v 93,11	4,22	4,14	v 4,20	v 4,30	v 4,59	v 97,08	v 4,58
1 Augustus	92,40	92,75	v 93,45	v 91,27	v 93,78	4,33	4,31	v 4,28	v 4,38	v 4,56	v 97,17	v 4,57
2 September	92,20	92,15	v 92,72	v 91,79	v 93,30	4,34	4,34	v 4,31	v 4,36	v 4,58	v 96,84	v 4,59
1 October	91,80	92,—	v 92,12	v 92,04	v 93,57	4,36	4,35	v 4,34	v 4,35	v 4,57	v 97,02	v 4,58
4 November	91,15	91,40	v 91,62	v 91,35	v 93,04	4,30	4,38	v 4,37	v 4,38	v 4,59	v 96,66	v 4,60

N. B. — Voor de samenstelling: zie Maartnummer 1939, op blz. 193.

V — EMISSIES VAN DE BELGISCHE EN CONGOLEESCHE NIJVERHEIDS-
EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN

17

Retrospectief overzicht

(duizenden franken)

TIJDVAK	OPRICHTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN						KAPITAALSVERHOOGINGEN (Naamlooze vennootschappen) (Commandit. vennootschappen op aandelen) (Personenvennootsch. met beperkte aansprak.)			
	naamlooze en commanditaire op aandelen			personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid			Aantal	Oud kapitaal	Nominale verhooging	Gestort bedrag op nomin. waarde
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde				
1944.....	130	207.615	172.348	733	300.330	284.492	195	472.412	456.156	410.798
1945.....	870	749.335	512.803	1.542	423.196	382.670	279	1.307.765	602.926	482.024
1945 Eerste 10 maanden.....	656	534.026	364.176	1.184	314.686	282.305	184	356.681	343.416	279.932
1946 Eerste 10 maanden.....	1.057	1.250.098	970.403	1.689	510.210	457.236	463	2.457.389	2.160.588	1.614.175
1945 Augustus.....	83	76.736	48.034	132	34.073	30.344	15	9.775	22.110	18.230
September.....	95	116.134	63.275	129	34.128	30.796	25	25.025	23.555	16.245
October.....	92	86.305	65.975	160	48.355	40.990	42	32.440	49.410	43.205
November.....	86	60.055	41.077	161	44.108	40.660	39	101.000	252.279	31.257
December.....	128	155.254	107.550	197	64.402	59.705	56	850.084	207.231	170.835
1946 Januari.....	124	163.542	145.088	164	53.220	44.963	21	302.565	96.350	95.364
Februari.....	106	81.497	61.064	167	44.762	40.331	42	80.500	99.208	78.612
Maart.....	94	91.830	67.312	202	61.945	50.016	42	198.936	141.866	127.141
April.....	101	136.355	82.822	209	47.556	43.383	51	127.883	107.437	55.866
Mei.....	105	145.585	72.863	189	57.108	51.979	74	756.510	433.101	393.316
Juni.....	117	122.462	109.786	181	40.127	36.414	44	140.715	155.523	106.046
Juli.....	122	245.240	206.588	209	72.159	67.864	56	109.635	93.241	76.505
Augustus.....	80	63.361	55.459	127	42.640	38.896	35	91.565	121.556	64.205
September.....	107	125.207	104.272	137	43.765	41.927	42	107.490	108.100	70.705
October.....	101	74.989	65.149	164	46.928	41.463	56	541.590	804.206	546.415

TIJDVAK	OBLIGATIE-UITGIFFEN		Gezamen- lijke uitgiften Nominaal bedrag	UITGIFTE- PREMIËN (1)	STORTINGEN ANDERE DAN IN GELD		UITGIFFEN bestemd voor aflossing van oude leeningen (4)	Netto- uitgiften (5)
	Aantal	Nominaal bedrag			Inbreng in natura (2)	Bijvoeging van reserves (3)		
1944.....	27	636.600	1.600.701	2.832	471.804	31.793	43.567	959.991
1945.....	30	1.093.840	2.869.297	140.699	647.526	17.065	11.989	1.935.456
1945 Eerste 10 maanden.....	24	820.840	2.012.968	1.086	475.918	5.707	11.989	1.254.725
1946 Eerste 10 maanden.....	30	633.300	4.554.196	73.874	923.916	504.367	14.008	2.306.697
1945 Augustus.....	2	17.000	149.919	330	47.818	—	—	66.120
September.....	6	451.840	625.657	—	44.160	699	—	517.297
October.....	3	61.000	245.070	750	72.696	2.288	—	136.936
November.....	2	200.000	356.442	313	36.662	3.512	—	273.133
December.....	4	73.000	499.887	139.300	134.946	7.846	—	407.598
1946 Januari.....	3	151.000	464.112	900	122.104	—	—	315.211
Februari.....	—	—	225.467	5.035	71.577	507	—	112.958
Maart.....	2	62.000	357.641	4.517	104.972	26.794	—	179.220
April.....	5	49.150	340.498	3.114	68.249	2.520	—	163.566
Mei.....	6	135.150	770.944	27.327	79.774	18.934	—	581.927
Juni.....	4	55.000	373.112	280	78.943	51.300	14.008	163.275
Juli.....	3	90.000	500.640	3.387	165.093	13.924	—	265.327
Augustus.....	3	46.000	273.587	13.387	48.589	31.803	—	137.555
September.....	—	—	277.072	125	81.706	21.887	—	113.436
October.....	4	45.000	971.123	15.802	102.909	336.698	—	274.222

- (1) In de gestorte bedragen niet begrepen.
(2) In de oprichtingen en kapitaalsverhoogingen begrepen.
(3) In de kapitaalsverhoogingen begrepen.
(4) In de kapitaalsverhoogingen en de obligatieuitgiften begrepen.
(5) Omvatten de volgestorte bedragen op aandelen, de obligatieuitgiften, de uitgiftepremiën, verminderd met de stortingen andere dan in geld en de emissies tot terugbetaling van vroegere leeningen.

V — EMISSIES VAN DE BELGISCHE EN CONGOLEESCHE NIJVERHEIDS- EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN

17

Detail der emissies

(duizenden franken)

SEPTEMBER 1946

BEDRIJFSKLASSE	OPRICHTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (1)						KAPITAALSVERHOOGINGEN (naamlooze vennootsch. (command. vennoot. op aand.) (personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid))			OBLIGATIE-UITGIFFTEN		Uitgiftepremiën (in de gestorte bedragen niet begrepen)	STORTINGEN ANDERE DAN IN SPECIE				ONTBINDINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (1) (naamlooze) (commandit. op aand.) (personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid)				KAPITAALS-VERMINDE- RINGEN (naamlooze vennoot.) (com. ven. op aandeel.) (personenvennoot. m. beperk. aansprak.)		
	naamlooze en commanditaire op aandeelen			personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid			Aantal	Oud kapitaal	Nomin. verhooging	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal		Nomin. bedrag	naamlooze en commanditaire op aandeelen	Oprichtingen van vennootsch.	Kapitaalsverhoogingen	Bijvoeging van reserves (in de kapitaalsverhoogingen begrepen)	Liquidaties		Samen- smeltingen		Aantal	Bedrag
	Aantal	Nomin. bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal	Nomin. bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde												Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag		
	Aantal	Nomin. bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal	Nomin. bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal	Nomin. bedrag	waarvan conversie- lenningen	Uitgiftepremiën (in de gestorte bedragen niet begrepen)	naamlooze en commanditaire op aandeelen		personenvenn. met beperkte aansprakelijkheid	Kapitaalsverhoogingen	Bijvoeging van reserves (in de kapitaalsverhoogingen begrepen)	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag		
1a Particuliere banken	—	—	—	—	—	1	50.000	10.000	10.000	—	—	—	—	—	5.000	5.000	1	8.000	—	—	—	—	
1b Banken van openbaar nut	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2. Verzekeringen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3. Financiële inrichtingen	4	6.600	6.600	2	550	550	3	2.160	3.340	2.864	—	—	—	—	—	—	1	100	—	—	1	100	
4. Invoer, uitvoer	1	100	20	2	150	100	2	1.150	2.250	2.250	—	—	—	—	507	2.500	—	—	—	—	—	—	
5. Handel in metalen	1	7.000	7.000	2	970	930	1	1.400	850	170	—	—	—	—	—	—	2	1.300	—	—	—	—	
6. Handel in klerst. en meubelen	13	7.114	6.103	25	6.772	6.772	2	3.300	3.200	3.200	—	—	3.500	720	—	—	3	554	—	—	—	—	
7. Handel in eetwaren	4	2.600	1.800	10	4.610	4.610	3	1.350	850	850	—	—	1.499	1.342	—	3.000	3	1.250	—	—	—	—	
8. Diverse handelsbedrijven	39	31.140	26.924	55	11.674	11.126	11	11.120	23.230	10.056	—	—	1.168	2.750	—	—	7	1.886	—	—	1	400	
9. Suikerfabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11.163	4.171	4.783	—	—	—	—	—	—	—	
10. Maalderijen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11. Bierbrouwerijen	1	500	350	1	1.100	1.100	1	2.000	8.000	1.600	—	—	200	1.100	—	—	—	—	—	—	—	—	
12. Distilleerderijen	1	1.000	1.000	1	1.500	1.500	—	—	—	—	—	—	770	120	—	—	—	—	—	—	—	—	
13. Andere voedingsbedrijven	3	2.480	1.910	2	572	572	1	650	350	105	—	—	550	272	—	—	1	1.700	—	—	—	—	
14. Steengroeven	—	—	—	2	1.400	1.400	—	—	—	—	—	—	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—	
15. Kolnmijnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16. Mijnbouw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10.000	—	—	—	—	
17. Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
18. Electriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
19. Electricische constructie	2	2.000	2.000	—	—	—	1	90	660	660	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	
20. Hotels, bioscopen, schouwburgen	—	—	—	5	5.430	5.430	—	—	—	—	—	—	1.950	—	—	—	2	600	—	—	—	—	
21. Drukkerij, publiciteit	2	1.100	1.100	2	200	200	—	—	—	—	—	—	—	4.638	—	—	—	—	—	—	—	—	
22. Textielbedrijf	2	3.500	2.012	2	1.950	1.950	1	1.000	2.000	2.000	—	—	520	50	—	—	1	51	—	—	—	—	
23. Kunstmat. en ceram. materialen	1	3.500	1.750	—	—	—	1	2.000	800	800	—	—	1.542	1.635	750	—	—	—	—	—	—	—	
24a IJzer- en staalnijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	—	—	—	—	—	—	
24b Machinebouw	9	8.325	6.400	5	2.400	1.200	5	18.120	28.020	11.600	—	—	3.200	670	—	1.687	1	2.000	—	—	—	—	
24c Non-ferro metalen	2	700	700	1	50	50	—	—	—	—	—	—	430	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
25. Bouwbedrijf (openbare werken)	2	1.400	1.400	5	1.262	1.262	1	2.500	2.500	2.500	—	—	845	876	1.271	—	—	—	—	—	—	—	
26. Papiernijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
27. Plantages en kolon. vennootschapp.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
28. Chemische nijverheid	6	6.900	5.100	—	—	—	2	5.250	14.250	14.250	—	—	1.300	—	8.250	6.000	—	—	—	—	—	—	
29. Houtbewerkingsindustrie	—	—	—	4	1.510	1.510	1	100	900	900	—	—	—	840	773	—	1	120	—	—	—	—	
30. Lederbereiding, riemfabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
31. Automobielen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
32. Glas- en kristalabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
33. Spiegelglasfabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
34. Diverse takken van nijverheid	6	5.700	4.550	6	1.260	1.260	3	3.700	4.900	4.900	—	—	2.680	445	—	4.700	2	350	—	—	1	200	
35. Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
36. Buurtspoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
37. Scheepvaart, vliegwezen	5	31.800	25.800	—	—	—	1	1.500	1.500	1.500	—	—	4.180	—	—	1.500	1	3.000	—	—	—	—	
38. Telegraaf, telefoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
39. Electricische tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
40. Autobussen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
41. Overige transportbedrijven	3	1.748	1.748	4	405	405	1	100	500	500	—	—	714	97	325	—	2	570	—	—	—	—	
42. Diverse andere takken van nijverh.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Totaal	107	125.207	104.272	137	43.765	41.927	42	107.490	108.100	70.705	—	—	125	36.211	20.983	24.512	21.887	29	31.481	—	—	3	700

(1) Samenwerkende vennootschappen: 21 opgericht met een minimum-kapitaal van fr 3.379.560; 10 ontbonden met een minimum-kapitaal van fr 986.000.

Detail der emissies

(duizenden franken)

OCTOBER 1946

BEDRIJFSKLASSE	OPRICHTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (1)						KAPITAALSVERHOOGINGEN (naamlooze vennootschap, command. vennoot. op aand.) (personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid)			OBLIGATIE-UITGIFTEN		Uitgiftepremiën (in de gestorte bedragen niet begrepen)	STORTINGEN ANDERE DAN IN SPECIE				ONTBINDINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (1) (naamlooze) (commandit. op aand.) (personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid)				KAPITAALS-VERMINDE- RINGEN (naamlooze vennoot. (com. ven. opaan deel.) (personenvennoot. m. beperk. aansprak.)							
	naamlooze en commanditaire op aandelen			personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid			Aantal	Oud kapitaal	Nomin. verhoging	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal		Nomin. bedrag	waarvan conversie- lenningen	Inbreng in natura		Bijvoeging van reserves (in de kapitaalsverhogingen begrepen)	Liquidaties		Samen- smeltingen		Aantal	Bedrag					
	Aantal	Nomin. bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal	Nomin. bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde									naamlooze en commanditaire op aandelen	Oprichtingen van vennootsch.		Kapitaalsverhogingen	Aantal	Bedrag	Aantal			Bedrag	Aantal	Bedrag		
							naamlooze en commanditaire op aandelen	personenvenn. met beperkte aansprakelijkheid	Kapitaalsverhogingen	Aantal	Bedrag		Aantal	Bedrag														
1a Particuliere banken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
1b Banken van openbaar nut	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
2 Verzekeringen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
3 Financieele inrichtingen	3	700	700	4	1.600	1.200	12	317.175	369.931	165.931	—	—	—	15.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
4 Invoer, uitvoer	5	1.320	1.023	6	520	370	3	12.050	24.025	24.025	—	—	—	—	170	20	20.640	85.666	12.000	2	16.706	—	—	—	—			
5 Handel in metalen	2	1.795	1.795	3	500	450	1	120	280	280	—	—	—	—	1.464	25	—	—	—	4	1.100	—	—	—	—			
6 Handel in kleerst. en meubelen	14	10.550	8.517	25	7.865	7.540	1	375	125	125	—	—	—	—	6.024	3.525	—	—	—	4	1.100	—	—	—	—			
7 Handel in eetwaren	4	1.600	1.600	9	1.300	1.300	1	300	330	330	—	—	—	—	970	595	330	—	—	6	1.215	—	—	1	200			
8 Diverse handelsbedrijven	40	26.160	22.178	68	15.801	13.319	13	5.445	8.565	6.179	—	—	—	—	7.379	4.843	1.114	600	12	1.890	—	—	—	—	2	1.180		
9 Suikerfabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
10 Maalderijen	—	—	—	1	500	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11 Bierbrouwerijen	1	504	504	—	—	—	2	7.000	11.000	3.000	2	22.000	—	—	500	—	217	—	—	1	150	—	—	—	—	—	—	
12 Distilleerderijen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13 Andere voedingsbedrijven	—	—	—	2	2.900	2.900	1	1.200	800	270	1	20.000	—	—	—	2.450	—	100	—	3	6.454	—	—	—	—	—	—	
14 Steengroeven	—	—	—	—	—	—	1	6.000	6.000	6.000	—	—	—	—	—	5.000	—	—	—	1	1.000	—	—	—	—	—	—	
15 Kolenmijnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16 Mijnbouw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
17 Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
18 Electriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
19 Electricische constructie	2	1.650	690	1	470	470	1	2.000	4.500	4.500	—	—	—	—	350	470	4.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20 Hotels, bioscopen; schouwburgen.	—	—	—	5	2.845	2.365	—	—	—	—	—	—	—	—	—	882	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21 Drukkerij, publiciteit	5	1.900	828	5	475	475	4	7.525	35.675	18.400	—	—	—	—	510	226	13.500	—	—	2	200	—	—	—	1	3.500		
22 Textielbedrijf	5	10.200	10.200	3	1.180	1.180	2	26.000	228.600	228.600	1	3.000	—	—	9.296	1.015	3.548	225.000	—	—	—	—	—	—	1	750		
23 Kunstmat. en ceram. materialen.	—	—	—	—	—	—	1	1.000	250	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	150	—	—	—	—	—	—	
24a IJzer- en staalnijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
24b Machinebouw	9	11.150	10.754	8	1.490	1.430	3	8.750	14.450	14.450	—	—	—	—	2.348	629	118	13.332	3	550	—	—	—	—	—	—	—	
24c Non-ferro metalen	—	—	—	1	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
25 Bouwbedrijf (openbare werken)	—	—	—	5	890	542	2	32.250	32.150	6.550	—	—	—	—	—	291	—	—	—	2	160	—	—	—	—	—	—	
26 Papiernijverheid	—	—	—	—	—	—	1	25.000	21.875	21.875	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
27 Plantages en kolon. vennootschapp.	1	1.000	700	—	—	—	1	70.000	33.000	33.000	—	—	—	285	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
28 Chemische nijverheid	3	2.050	2.050	4	850	800	1	2.100	2.250	2.250	—	—	—	517	180	400	—	—	—	2	593	—	—	—	—	—	—	
29 Houtbewerkingindustrie	2	1.400	1.400	3	1.112	1.112	2	3.700	4.000	4.000	—	—	—	—	1.194	950	796	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
30 Lederbereiding, riemfabrieken	—	—	—	—	—	—	1	2.600	3.400	3.400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
31 Automobielen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
32 Glas- en kristalfabrieken	1	210	210	1	800	530	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
33 Spiegelglasfabrieken	—	—	—	1	60	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
34 Diverse takken van nijverheid	4	2.800	2.000	5	2.710	2.710	1	8.000	1.000	1.000	—	—	—	—	1.282	2.313	800	—	—	2	535	—	—	—	—	—	—	
35 Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
36 Buurtspoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
37 Scheepvaart, vliegwezen	—	—	—	1	2.000	1.150	1	3.000	2.000	2.000	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
38 Telegraaf, telefoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
39 Electricische tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
40 Autobussen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
41 Overige transportbedrijven	—	—	—	3	1.010	1.010	—	—	—	—	—	—	—	—	—	560	—	—	—	1	1.200	—	—	—	—	—	—	
42 Diverse andere takken van nijverh.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
TOTAAL...	101	74.989	65.149	164	46.928	41.483	56	541.590	804.206	546.415	4	45.000	—	15.802	31.767	20.579	50.563	336.698	42	31.933	—	—	6	55.630	—	—	—	

(1) Coöperatieven en Credietverenigingen: 17 opgericht met een minimumkapitaal van fr 3.220.300; 4 ontbonden met een minimumkapitaal van fr 445.000.

**V — EMISSIES VAN DE BELGISCHE EN CONGOLEESCHE NIJVERHEIDS-
EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN**
Ingedeeld naar de ligging en naar de belangrijkheid van het uitgegeven of vernietigd kapitaal
(duizenden franken)

17

OMSCHRIJVING	OPRICHTING. VAN VENNOOTSCH.						KAPITAALSVERHOOGING. (naamlooze vennoot.) (command. vennoots. op aandelen) (personenvonn. met bepaalde aansprakelijk- heid)			OBLIGATIE- UITGIFTEN		UITGIFTEPREMIËN (in de gestorte bedragen niet begrepen)	STORTINGEN ANDERE DAN IN SPECIE		ONTBIN- DINGEN		KAPITAALSVERMIERDINGEN Bedrag	
	naamlooze en commanditaire op aandelen			personenvonn. met bepaalde aansprakelijk- heid			Oud kapitaal	Nominale verhoging	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominale bedrag		waarvan conversielemingen	Inbreng in natura (1)	Bijvoeging van reserves (2)	Liquidaties		Samensmeltingen
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde												
	Bedrag																	

1. — Naar hun geografische ligging

SEPTEMBER 1946

België	107	125.207	104.272	137	43.765	41.927	42	107.490	108.100	70.705	—	—	—	125	81.706	21.887	31.481	—	700
België en buitenland.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Belgisch-Congo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL	107	125.207	104.272	137	43.765	41.927	42	107.490	108.100	70.705	—	—	—	125	81.706	21.887	31.481	—	700

2. — Naar de belangrijkheid van het uitgegeven of vernietigd nominaal kapitaal

1 miljoen en minder ..	84	42.657	34.260	131	32.465	32.227	23	11.770	11.280	9.879	—	—	—	—	33.116	2.387	6.781	—	700
van 1 tot 5 miljoen	19	41.550	35.012	6	11.300	9.700	12	19.470	28.570	26.190	—	—	—	125	23.357	8.000	6.700	—	—
van 5 tot 10 miljoen	2	14.000	14.000	—	—	—	6	61.250	48.250	30.636	—	—	—	—	22.233	11.000	18.000	—	—
van 10 tot 20 miljoen	2	27.000	21.000	—	—	—	1	15.000	20.000	4.000	—	—	—	—	3.000	—	—	—	—
van 20 tot 50 miljoen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
van 50 tot 100 miljoen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
100 miljoen en meer.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL	107	125.207	104.272	137	43.765	41.927	42	107.490	108.100	70.705	—	—	—	125	81.706	21.887	31.481	—	700

1. — Naar hun geografische ligging

OCTOBER 1946

België	100	73.989	64.449	164	46.928	41.463	55	471.590	771.206	513.415	4	45.000	—	15.517	102.809	336.698	31.933	—	55.630
België en buitenland.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Belgisch-Congo	1	1.000	700	—	—	—	1	70.000	33.000	33.000	—	—	—	285	100	—	—	—	—
TOTAAL	101	74.989	65.149	164	46.928	41.463	56	541.590	804.206	546.415	4	45.000	—	15.802	102.909	336.698	31.933	—	55.630

2. — Naar de belangrijkheid van het uitgegeven of vernietigd nominaal kapitaal

1 miljoen en minder ..	84	37.619	31.181	155	32.238	28.748	28	19.205	12.960	10.769	—	—	—	—	27.914	942	7.643	—	2.130
van 1 tot 5 miljoen	17	37.370	33.968	9	14.690	12.715	3	24.285	40.115	38.115	1	3.000	—	517	40.495	4.000	7.634	—	3.500
van 5 tot 10 miljoen	—	—	—	—	—	—	3	15.500	25.100	17.100	1	10.000	—	—	5.000	9.100	—	—	—
van 10 tot 20 miljoen	—	—	—	—	—	—	4	19.100	50.656	50.656	2	32.000	—	—	16.000	22.656	16.656	—	—
van 20 tot 50 miljoen	—	—	—	—	—	—	4	133.500	120.375	78.775	—	—	—	—	285	13.500	—	—	—
van 50 tot 100 miljoen	—	—	—	—	—	—	2	25.000	150.000	90.000	—	—	—	15.000	—	75.000	—	—	—
100 miljoen en meer.	—	—	—	—	—	—	2	305.000	405.000	261.000	—	—	—	—	—	225.000	—	—	—
TOTAAL	101	74.989	65.149	164	46.928	41.463	56	541.590	804.206	546.415	4	45.000	—	15.802	102.909	336.698	31.933	—	55.630

(1) In de oprichtingen en kapitaalsverhogingen begrepen.
(2) In de kapitaalsverhogingen begrepen.

**VI — LEENINGEN UITGE-
GEVEN DOOR DE OVER-
HEID EN DOOR INSTELL.
V. OPENBAAR NUT (1)**

(Langlopende leningen door
openbare uitgifte geplaatst.)

TIJDVAK	in België	in het buitenland
1944	1.000	—
1945	13.112	Can. \$ 18
1946 Februari ..	—	(Can. \$ 1
Maart	—	\$ U.S. 3
April	300	\$ U.S. 25
Mei	{ 600	\$ U.S. 10
Juni	{ 400	\$ U.S. 12
Juli	—	\$ U.S. 4
Augustus	450	\$ U.S. 19
September	400	Can. \$ 9
October	400	Can. \$ 7
		\$ U.S. 11
		\$ Can. 3
		\$ U.S. 3
		\$ U.S. 4
		\$ U.S. 3
		\$ can. 2

**VII — BANKOPERATIES
VAN HET GEMEENTEKREDIET**

(Voorschotten en terugbetalingen op leningen
aan publiekrechtelijke lichamen en instellingen
van openbaar nut ter bestrijding der uitgaven.)

TIJDVAK	BUITENGEWONE UITGAVEN		GEWONE UITGAVEN	
	Afnemingen van rekening	Netto terugbetaald	Netto- voorschotten	Netto terugbetaald
1944	1.024.816	68.923	571.810	259.964
1945	1.781.174	41.506	740.481	597.286
1945 Augustus ..	144.832	813	25.981	19.102
September ..	127.819	163	95.137	24.315
October	205.904	603	22.025	61.427
November	171.152	253	64.436	60.039
December	242.989	29.193	62.868	100.725
1946 Januari	77.642	1.375	128.750	119.766
Februari	92.342	10.942	153.490	130.348
Maart	78.104	1.649	179.008	118.413
April	77.631	1.105	134.371	43.756
Mei	64.741	150.566	98.425	93.291
Juni	53.001	164.874	90.316	39.827
Juli	78.070	1.418	73.766	10.729
Augustus	124.556	1.065	113.207	22.875
September	84.835	25.234	94.945	34.999
October	148.646	3.204	47.260	41.902

**VIII — HYPOTHEEK-
INSCHRIJVINGEN (2)**

TIJDVAK	Bedrag naar de goedge- inschrijvings- rechten
1944 Maandgemid. ..	146.620
1945 Maandgemid. ..	248.236
1945 Augustus	296.205
September	201.084
October	375.585
November	392.200
December	444.964
1946 Januari	430.843
Februari	467.612
Maart	584.342
April	575.290
Mei	700.643
Juni	668.968
Juli	794.033
Augustus	721.505
September	667.201
October	764.299

(1) Leningen van Staat, Kolonie, provincien en gemeenten, instellingen van openbaar nut, zoals de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de Nationale Maatschappij voor Watervoorziening, het Gemeentekrediet, enz.

(2) Incl. de hernieuwingen aan het einde van het vijftiende jaar; deze belopen ongeveer 1 pCt. van het totaal; excl. de wettelijke hypotheeken.

18
19
20

OPENBARE FINANCIËN

26

OPBRENGST VAN DE BELASTINGEN

a) Ontvangsten zonder onderscheid van begrotingsjaar
(die der gemeentelijke en provinciale opcentiemen niet inbegrepen)

Bron: Belgisch Staatsblad.

(millioenen franken)

TIJDVAK	Directe belastingen	Douanen en accijnzen	Registratierechten	Globale ontvangsten van het tijdvak	Globale gecumuleerde ontvangsten van Januari tot en met de aangeduide maand
1944.....	6.937	2.035	4.600	13.572	—
1945.....	9.440	2.593	8.124	20.157	—
1945 Augustus.....	778	230	750	1.758	12.152
September.....	726	227	878	1.831	13.983
October.....	733	316	976	2.025	15.008
November.....	755	321	950	2.026	18.034
December.....	759	352	1.012	2.123	20.157
1946 Januari.....	1.253	353	1.068	2.674	2.674
Februari.....	1.118	389	1.061	2.568	5.242
Maart.....	1.088	471	1.347	2.906	8.148
April.....	1.040	543	1.423	3.006	11.154
Mei.....	825	497	1.378	2.700	13.854
Juni.....	912	474	1.259	2.645	16.499
Juli.....	1.201	496	1.324	3.021	19.520
Augustus.....	938	557	1.376	2.871	22.391
September.....	1.030	691	1.507	3.228	25.619
October.....	1.314	858	1.706	3.878	29.497

b) Totale ontvangsten van de begrotingsjaren 1945 en 1946 vóór 31 October 1946 geïnd

(die der gemeentelijke en provinciale opcentiemen niet inbegrepen)

(millioenen franken)

Bron: Belgisch Staatsblad.

	BEGROTINGSJAAR 1945 (1)		BEGROTINGSJAAR 1946		SEPTEMBER 1946	OCTOBER 1946
	Opbrengsten	Budgetaire ramingen	Opbrengsten	Budgetaire ramingen	Ontvangsten voor rekening van het begrotingsjaar 1946	
I. Directe belastingen.....	8.398	8.210	7.110	6.270	1.030	1.314
II. Douanen en accijnzen.....	2.558	2.088	5.300	2.278	691	858
waarvan douanen.....	188	200	1.575	337	232	294
accijnzen.....	2.156	1.876	3.126	1.935	349	469
bijzondere verbruikstaxes.....	199		553		93	92
III. Registratie.....	8.128	4.364	13.431	8.283	1.507	1.706
waarvan registratie.....	796	500	1.374	1.000	129	170
erfenissen.....	695	400	774	750	102	96
zegel en gelijkgestelde taxes.....	6.526	3.424	11.142	6.450	1.265	1.424
Totaal...	19.084	14.662	25.841	16.831	3.228	3.878
Verskil t.o.v. de budgetaire ramingen.	+ 4.422		+ 9.010			

NOTA. — De termijn van invordering der directe belastingen is langer dan het kalenderjaar. Voor deze belastingsoort zijn de cijfers dus maar definitief na het afsluiten van het begrotingsjaar.

(1) Het dienstjaar 1945 werd afgesloten op 30 Juni 1946.

INKOMEN EN SPAREN

I — RENDEMENT DER BELGISCHE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN

Betaalbaar gestelde dividenden en obligatiecoupons in Augustus 1946

30

BEDRIJFSKLASSE	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	NETTO-UITSLAGEN		Bruto- winst uitbetaald (3)	Obligati- schuld (1)	Bruto- obligati- coupons (2)
	opge- teld	met winst	met verlies			Winst	Verlies			
<i>(duizenden franken)</i>										
A — Vennootschappen met hoofdbedrijf in België										
1a Particuliere banken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1b Banken van openbaar nut	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Verzekeringen	2	1	1	250	— 18	5	50	—	—	—
3. Financiële inrichtingen	15	10	5	143.833	2.074.657	75.050	128	6.899	78.335	2.645
4. Invoer, uitvoer	1	—	1	200	— 80	—	36	—	—	—
5. Handel in metalen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Handel in kleerst. en meubelen	1	1	—	2.500	— 1.350	268	—	—	21.540	938
7. Handel in eetwaren	4	3	1	2.010	745	668	17	71	—	—
8. Diverse handelsbedrijven	31	25	6	40.272	16.789	4.349	370	938	30.350	1.214
9. Suikerfabrieken	3	2	1	59.750	20.125	557	15	—	—	—
10. Maalderijen	2	2	—	7.970	5.754	82	—	118	—	—
11. Bierbrouwerijen	2	2	—	7.502	— 5.313	221	—	60	3.000	150
12. Distilleerderijen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Andere voedingsbedrijven	5	4	1	9.170	2.504	1.011	369	357	—	—
14. Steengroeven	3	3	—	4.500	24.670	2.190	—	351	73	4
15. Kolonmijnen	2	2	—	62.500	15.770	11.658	—	—	7.714	311
16. Mijnbouw	1	—	1	1.000	— 185	—	40	—	—	—
17. Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Electriciteit	2	1	1	35.000	19.244	6.052	1.678	4.992	280.704	11.909
19. Electricische constructie	2	2	—	8.500	11.780	5.022	—	680	—	—
20. Hotels, bioscopen, schouwburgen	5	4	1	2.750	6.653	3.641	41	1.553	980	20
21. Drukkerij, publiciteit	1	1	—	1.360	117	224	—	80	—	—
22. Textielbedrijf	6	5	1	32.600	4.720	6.315	599	1.229	62.414	2.838
23. Kunstmat. en ceram. materialen	5	5	—	21.935	12.195	2.827	—	154	—	—
24a IJzer- en staalnijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	23.792	1.064
24b Machinebouw	5	4	1	14.915	1.222	718	121	188	—	—
24c Non-ferrometalen	—	—	—	—	—	—	—	—	338	20
25. Bouwbedrijf (openbare werken)	2	2	—	2.921	1.031	72	—	—	—	—
26. Papiernijverheid	2	2	—	30.727	5.721	1.715	—	1.513	—	—
28. Chemische nijverheid	3	3	—	3.000	1.575	1.091	—	263	61.945	2.507
29. Houtbewerkingsindustrie	1	1	—	2.530	7.631	9.958	—	140	—	—
30. Lederbereiding, riemfabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31. Automobielen	1	1	—	1.500	1.312	970	—	240	—	—
32. Glas- en kristalabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33. Spiegelglasfabrieken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34. Diverse takken van nijverheid	4	4	—	1.830	2.690	3.812	—	513	1.454	72
35. Spoorwegen	1	—	1	1.816	— 7.342	—	1.982	—	—	—
36. Buurtspoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37. Scheepvaart, vliegwezen	3	2	1	725	1.100	143	462	50	—	—
38. Telegraaf, telefoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39. Electricische tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40. Autobussen	2	—	2	150	— 206	—	—	147	—	—
41. Overige transportbedrijven	3	2	1	2.110	4.493	2.453	78	1.302	—	—
42. Diverse andere takken van nijverheid ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL...	120	94	26	505.826	2.228.004	140.872	6.133	21.700	572.699	23.761
B — Vennootschappen met hoofdbedrijf in Congo										
1. Banken, financiële vennootschappen...	2	2	—	82.200	51.028	31.850	—	27.078	10.406	644
2. Handelsvennootschappen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Nijverheidsvennootschappen	2	2	—	16.050	9.166	8.007	—	3.673	—	—
4. Landbouwvennootschappen	—	—	—	—	—	—	—	—	3.000	150
5. Openbare diensten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL...	4	4	—	98.250	60.194	39.857	—	30.751	13.406	794
C — Vennootschappen met hoofdbedrijf in het buitenland										
1. Electriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Spoorwegen	1	1	—	4.800	396	69	—	—	—	—
3. Tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	5.176	207
4. Plantages en koloniale vennootschappen ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Diverse vennootschappen	2	2	—	284.000	271.745	44.277	—	21.875	36.935	1.500
TOTAAL...	3	3	—	288.800	272.141	44.346	—	21.875	42.111	1.707
Eindtotaal...	127	101	26	892.876	2.560.339	225.075	6.133	74.326	628.216	26.262

(1) De getelde leeningen slaan op andere vennootschappen dan deze opgegeven in de vorige kolommen.

(2) Daarenboven werd er gedurende de maand Augustus 1946 betaalbaar gesteld:

(duizenden franken)

Coupons van binnenlandsche Staatsleeningen (geconsolideerde en op halflangen termijn)	471.204
Coupons van leeningen van de Kolonie	740
Coupons van leeningen van provincien en gemeenten	26.195
Coupons van verscheidene leeningen	40.958
Totaal...	539.097
Coupons van buitenlandsche Staatsleeningen	2.850

(3) Bovendien werden aan achterstallige dividenden uitgekeerd: a) door de vennootschappen met hoofdbedrijf in België: fr 75.000.000; b) door de vennootschappen met hoofdbedrijf in Congo: fr 18.754.000.

1 — RENDEMENT DER BELGISCHE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN

Betaalbaar gestelde dividenden en obligatiecoupons in September 1946

30

BEDRIJFSKLASSE	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	NETTO-UITSLAGEN		Bruto- winst uitbetaald	Obligatie- schuld (1)	Bruto- obligatie- coupons (2)
	opge- telde	met winst	met verlies			Winst	Verlies			

(duizenden franken)

A — Vennootschappen met hoofdbedrijf in België

1a Particuliere banken	1	1	—	10.000	1.766	797	—	600	—	—
1b Banken van openbaar nut	—	—	—	—	6.165	6.165	—	—	—	—
2. Verzekeringen	1	1	—	2.278	1.683	—	—	—	—	—
3. Financiële inrichtingen	15	9	6	144.852	23.454	9.739	394	5.022	174.490	6.659
4. Invoer, uitvoer	2	2	—	1.500	— 267	64	—	37	—	—
5. Handel in metalen	1	1	—	50	42	47	—	—	—	—
6. Handel in klerst. en meubelen	5	2	3	1.430	534	48	123	—	—	—
7. Handel in eetwaren	7	7	—	13.400	6.289	1.854	—	269	—	—
8. Diverse handelsbedrijven	40	26	14	78.388	18.561	10.008	1.698	2.224	—	—
9. Suikerfabrieken	3	1	2	25.500	7.657	2	—	278	—	—
10. Maalderijen	1	—	1	600	706	—	65	—	—	—
11. Bierbrouwerijen	4	3	1	3.909	1.685	445	104	80	652	33
12. Distilleerderijen	1	1	—	3.000	1.378	328	—	—	—	—
13. Andere voedingsbedrijven	8	6	2	15.210	11.071	4.100	243	699	—	—
14. Steengroeven	4	2	2	9.902	1.244	624	119	77	—	—
15. Kolennijnen	1	1	—	10.000	— 1.130	702	—	—	47.920	2.281
16. Mijnbouw	2	2	—	4.200	270	235	—	56	—	—
17. Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Electriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	107.874	4.352
19. Electricische constructie	1	1	—	1.050	— 23	258	—	—	500	28
20. Hotels, bioscopen, schouwburgen	11	8	3	16.119	16.358	3.826	249	2.581	—	—
21. Drukkerij, publiciteit	3	3	—	1.325	4.972	1.052	—	693	1.818	91
22. Textielbedrijf	16	15	1	45.878	31.302	17.097	223	3.363	1.000	50
23. Kunstmat. en ceram. materialen	4	3	1	5.549	1.649	588	149	—	1.865	93
24a IJzer- en staalnijverheid	2	2	—	6.000	555	10.672	—	1.890	147.582	6.566
24b Machinebouw	19	18	1	112.310	47.231	28.653	583	10.250	4.497	200
24c Non-ferrometalen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25. Bouwbedrijf (openbare werken)	3	2	1	3.266	677	680	10	600	—	—
26. Papiernijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	7.377	332
28. Chemische nijverheid	6	3	3	17.110	2.484	384	2.625	212	65.311	2.666
29. Houtbewerkingsindustrie	3	3	—	13.300	3.466	1.685	—	795	—	—
30. Lederbereiding, riemfabrieken	2	2	—	3.000	49	152	—	—	—	—
31. Automobielen	2	2	—	15.000	2.929	1.420	—	840	—	—
32. Glas- en kristalabrieken	4	4	—	292.430	29.745	55.584	—	16.580	—	—
33. Spiegelglasfabrieken	1	1	—	7.976	3.581	1.872	—	1.196	—	—
34. Diverse takken van nijverheid	16	14	2	34.550	23.109	7.063	512	2.387	2.500	125
35. Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36. Buurtspoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37. Scheepvaart, vliegwezen	2	2	—	150	2.084	920	—	200	—	—
38. Telegraaf, telefoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39. Electricische tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40. Autobussen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41. Overige transportbedrijven	1	1	—	300	405	148	—	—	—	—
42. Diverse andere takken van nijverheid ..	—	—	—	—	—	—	—	—	278	11
TOTAAL...	192	149	43	897.532	251.631	167.212	7.375	50.651	563.464	23.437

B — Vennootschappen met hoofdbedrijf in Congo

1. Banken, financiële vennootschappen...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Handelsvennootschappen	1	1	—	7.000	2.781	4	—	—	—	—
3. Nijverheidsvennootschappen	1	1	—	7.000	19.756	1.073	—	1.717	—	—
4. Landbouwvennootschappen	1	1	—	3.100	1.291	532	—	436	—	—
5. Openbare diensten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL...	3	3	—	17.100	23.828	1.609	—	(3) 2.153	—	—

C — Vennootschappen met hoofdbedrijf in het buitenland

1. Electriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Plantages en koloniale vennootschappen ..	1	1	—	50.000	26.875	1.795	—	—	—	—
5. Diverse vennootschappen	3	3	—	33.900	4.474	430	—	247	—	—
TOTAAL...	4	4	—	83.900	31.349	2.225	—	247	—	—
Eindtotaal...	199	156	43	998.532	306.808	171.046	7.375	53.051	563.464	23.437

(1) De getelde leningen slaan op andere vennootschappen dan deze opgenomen in de vorige kolommen.

(2) Daarenboven werd er gedurende de maand September 1946 betaalbaar gesteld :

(duizenden franken)

Coupons van binnenlandsche Staatsleningen (geconsolideerde en op halfjaren termijn)	—
Coupons van leningen van de Kolonie	14.645
Coupons van leningen van provinciën en gemeenten	7.599
Coupons van verscheidene leningen	231.252
Totaal...	253.496
Coupons van buitenlandsche Staatsleningen	8.989

(3) Aan achterstallige dividenden werd een bedrag van fr 17.349.000 uitgekeerd.

I — RENDEMENT DER BELGISCHE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN

Betaalbaar gestelde dividenden en obligatiecoupons in October 1946

BEDRIJFSKLASSE	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	NETTO-UITSLAGEN		Bruto- winst uitbetaald	Obligatie- schuld (1)	Bruto- obligatie- coupons (2)
	opge- telde	met winst	met verlies			Winst	Verlies			
(duizenden franken)										
A — Vennootschappen met hoofdbedrijf in België										
1a Particuliere banken	1	1	—	25.000	10.349	2.164	—	1.250	5.000	175
1b Banken van openbaar nut	—	—	—	—	—	—	—	—	114.525	2.941
2. Verzekeringen	2	2	—	16.513	6.259	5.292	—	2.790	—	—
3. Financiële inrichtingen	44	33	11	1.177.067	384.774	83.313	587	60.830	140.362	5.407
4. Invoer, uitvoer	2	2	—	1.100	1	387	—	—	—	—
5. Handel in metalen	—	—	—	—	—	—	—	—	2.000	100
6. Handel in kleerst. en meubelen ..	18	15	3	33.000	11.261	8.938	1.504	1.905	—	—
7. Handel in eetwaren	17	14	3	19.848	9.144	3.648	257	494	500	25
8. Diverse handelsbedrijven	66	45	21	83.800	54.897	28.123	2.709	14.120	71.890	2.875
9. Suikerfabrieken	4	—	4	39.199	11.842	—	2.304	—	5.016	226
10. Maalderijen	6	6	—	36.356	18.772	3.174	—	1.802	—	—
11. Bierbrouwerijen	6	5	1	12.140	6.505	1.952	222	700	4.500	180
12. Distilleerderijen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Andere voedingsbedrijven	12	11	1	62.065	26.456	11.903	18	3.351	2.214	100
14. Steengroeven	9	6	3	74.000	11.874	7.460	945	2.435	372	19
15. Kolenmijnen	3	3	—	35.832	14.958	4.819	—	90	18.590	836
16. Mijnbouw	3	1	2	4.900	— 857	273	92	—	—	—
17. Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	2.250	135
18. Electriciteit	7	6	1	540.500	64.599	47.491	52	39.341	24.853	1.207
19. Electricische constructie	10	8	2	47.358	7.174	4.703	1.179	1.625	—	—
20. Hotels, bioscopen, schouwburgen ..	19	17	2	18.711	5.336	2.971	50	613	—	—
21. Drukkerij, publiciteit	9	8	1	15.060	6.228	4.352	629	608	—	—
22. Textielbedrijf	31	31	—	121.515	67.126	48.514	—	8.392	1.000	45
23. Kunstmat. en ceram. materialen ..	4	3	1	9.810	15.762	3.904	96	1.570	20.326	993
24a IJzer- en staalnijverheid	11	10	1	662.548	237.423	176.190	1.764	22.474	314.363	12.958
24b Machinebouw	46	43	3	513.011	236.026	187.435	102	40.161	9.651	434
24c Non-ferro metalen	1	1	—	15.000	1.915	1.827	—	1.515	—	—
25. Bouwbedrijf (openbare werken) ..	6	4	2	4.151	986	315	182	30	5.533	277
26. Papiernijverheid	3	3	—	16.200	7.157	6.564	—	1.002	—	—
28. Chemische nijverheid	11	9	2	161.680	12.006	21.955	176	9.002	260.176	10.731
29. Houtbewerkingsindustrie	2	1	1	6.000	— 88	818	210	—	—	—
30. Lederbereiding, riemfabrieken ..	1	1	—	1.250	191	1.203	—	700	—	—
31. Automobielen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32. Glas- en kristalfabrieken	8	4	4	37.050	8.910	2.835	533	425	—	—
33. Spiegelglasfabrieken	1	1	—	61.730	8.121	—	—	—	—	—
34. Diverse takken van nijverheid ..	30	27	3	224.987	123.828	52.211	944	29.320	—	—
35. Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36. Buurtspoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37. Scheepvaart, vliegwezen	5	4	1	15.790	6.258	6.099	1	1.155	3.733	140
38. Telegraaf, telefoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39. Electricische tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	935	37
40. Autobussen	1	—	—	90	— 36	—	10	—	—	—
41. Overige transportbedrijven	2	2	—	340	264	224	—	26	—	—
42. Diverse andere takken van nijverb.	1	1	—	2.000	622	405	—	—	—	—
TOTAAL...	402	328	74	4.095.601	1.376.033	731.462	14.566	247.726	1.007.789	29.841
B — Vennootschappen met hoofdbedrijf in Congo										
1. Banken, financiële vennootsch. ...	1	1	—	8.700	— 3.563	— 66	—	—	—	—
2. Handelsvennootschappen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Nijverheidsvennootschappen	8	6	2	83.000	82.715	28.238	281	15.318	—	—
4. Landbouwvennootschappen	1	1	—	250	478	32	—	—	—	—
5. Openbare diensten	2	2	—	84.500	55.345	15.116	—	14.491	—	—
TOTAAL...	12	10	2	176.450	134.975	43.452	281	29.809	—	—
C — Vennootschappen met hoofdbedrijf in het buitenland										
1. Electriciteit	1	—	1	38.750	11.012	—	113	—	—	—
2. Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Tramwegen	1	1	—	125.000	12.524	15.752	—	14.033	25.517	300
4. Plantages en koloniale vennootsch.	1	1	—	1.500	— 170	153	—	—	—	—
5. Diverse vennootschappen	2	2	—	191.000	58.962	6.776	—	—	—	—
TOTAAL...	5	4	1	356.250	82.328	22.681	113	14.033	25.517	300
Eindtotaal...	419	342	77	4.628.301	1.593.336	797.595	14.960	291.568	1.033.308	40.141

(1) De getelde leningen slaan op andere vennootschappen dan deze opgenomen in de vorige kolommen.
(2) Daarenboven werd er gedurende de maand October 1946 betaalbaar gesteld :

(duizenden franken)	
Coupons van binnenlandsche Staatsleningen (gecon- solideerde en op halflangen termijn)	366.183
Coupons van leningen van de Kolonie	27.643
Coupons van leningen van provincien en gemeenten ..	24.208
Coupons van verscheidene leningen	41.062
Totaal...	459.096

I — RENDEMENT DER BELGISCHE NAAMLooZE VENNOOTSCHAPPEN (vervolg)

Retrospectief overzicht

30

TIJDVAK	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	NETTO-RESULTAAT		Betaalbaar gesteld bruto- dividend	Obligatie- schuld (1)	Bruto- obligatie- coupons
	getelde	met winst	met verlies			winst	verlies			
(duizenden franken)										
1944.....	6.986	5.106	1.880	41.046.157	12.964.059	2.273.915	948.419	1.195.239	7.019.017	302.284
1945.....	6.602	4.226	2.376	39.610.238	12.631.121	1.948.788	1.927.563	925.862	7.504.410	313.552
1945 eerste 10 maanden	4.938	3.175	1.763	30.495.062	9.553.666	1.433.825	1.333.788	763.181	6.725.717	280.620
1946 eerste 10 maanden	5.020	4.002	1.018	34.595.782	15.665.815	4.340.102	300.580	1.752.705	7.747.481	316.442
1945 Augustus	113	77	36	411.460	159.595	28.326	20.005	13.059	441.140	18.372
September	179	103	76	1.000.535	252.419	158.844	24.230	15.653	432.527	18.224
October	391	260	131	3.672.970	827.008	188.368	134.962	112.933	769.811	33.019
November	213	146	67	3.570.956	855.676	186.476	318.031	48.218	268.846	11.392
December	160	113	47	1.860.102	525.972	108.907	77.089	51.258	509.847	21.540
1946 Januari	80	60	20	453.991	163.987	48.702	3.730	18.511	1.175.379	46.739
Februari	126	94	32	271.400	126.596	31.769	6.346	8.200	552.870	22.981
Maart	998	806	192	5.260.651	3.470.248	613.006	36.280	264.682	466.177	19.892
April	1.236	1.001	235	7.226.282	1.975.326	754.425	71.972	273.468	1.007.424	40.685
Mai	960	757	203	7.300.905	2.846.500	833.695	87.520	382.996	377.499	15.837
Juni	538	422	116	3.133.852	971.544	439.263	33.406	169.929	678.107	29.237
Juli	337	263	74	4.428.992	1.651.131	425.526	32.858	215.974	1.264.339	51.231
Augustus	127	101	26	892.876	2.560.339	225.075	6.133	74.326	628.216	26.262
September	199	156	43	998.532	306.808	171.046	7.375	53.051	563.464	23.437
October	419	342	77	4.628.301	1.593.336	797.595	14.960	291.568	1.033.306	40.141

(1) Voor de maandelijksche resultaten slaan de in aanmerking genomen leeningen op andere vennootschappen dan deze waarop de vorige kolommen betrekking hebben.

II — ALGEMEENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS

a) Inlagen op particuliere spaarboekjes (Netto-spaarbedrag)

(duizenden franken)

31

TIJDVAK	Inlagen	Uitbetalingen	Saldi	Tegoed der inleggers op het eind van het tijdvak (1)	Aantal spaarboekjes einde jaar
1943.....	4.341.744	1.426.973	2.914.771	16.098.693	6.333.807
1944.....	4.483.402	1.638.135	2.845.267	19.422.068	6.161.671
1945 Juli	410.844	195.949	214.895	20.348.707	
Augustus	385.137	181.727	203.410	20.552.117	
September	323.339	181.208	142.131	20.694.298	
October	405.745	193.617	212.128	20.906.426	
November	360.819	212.018	148.801	21.055.227	
December	471.552	287.686	183.866	17.922.760 (2)	
1946 Januari	523.714	255.057	268.657	18.191.417	
Februari	382.619	266.478	116.141	18.307.558	
Maart	331.770	273.800	57.970	18.365.528	
April	334.106	331.351	2.755	18.368.283	
Mai	346.753	335.182	11.571	18.379.854	
Juni	338.091	277.311	60.780	18.440.634	
Juli	507.739	328.260	179.479	18.620.113	
Augustus	524.897	337.166	187.731	18.807.844	
September	364.147	312.375	51.772	18.859.616	
October	374.995	331.112	43.883	18.903.499	

(1) De tegoeden op 31 December 1943 en 1944 omvatten de gekapitaliseerde rente van het dienstjaar.

(2) Incl. de gekapitaliseerde rente doch excl. de geldsaneeringsleening en de belasting op het kapitaal.

b) Stortingen ingeschreven op de rekeningen der aangeslotenen bij de Lijfrentkas

(duizenden franken)

TIJDVAK	HANDBEIDERS en vrije stortingen, buiten het raam van de verplichte verzekeringswetten (wetten van 16 Maart 1865 en 15 December 1937)	BEDIENDEN (wetten van 10 Maart 1925 en 18 Juni 1930)	MILNWERKERS (wetten, bij koninklijk besluit van 25 Augustus 1937 samengeordend)	Totaal
1943.....	316.620	62.362	21.218	400.220
1944.....	301.097	64.664	19.494	385.255
1945 Juli	23.433	9.590		
Augustus	27.440	9.328	3.675	110.811
September	26.933	10.412		
October	25.472	14.102		
November	24.330	11.210	3.820	118.023
December	25.674	13.415		
1946 Januari	v 28.022	v 14.271		
Februari	v 29.075	v 14.326	v 4.473	v 137.469
Maart	v 30.720	v 16.582		
April	v 30.580	v 17.387		
Mai	v 31.339	v 15.175	v 3.250	v 142.182
Juni	v 29.117	v 15.334		
Juli	v 29.227	v 17.041		

LOOP DER ZAKEN

I — BEDRIJVIGHEID DER VERREKENKAMERS

A — Algemeen verloop

35

TIJDVAK	VERREKENKAMERS					Omloopsnelheid van het geld in de banken (1)	LIQUIDATIEKAS VAN DE BEURS VAN BRUSSEL		
	HOOFDBANK, BIJBANK EN AGENTSCHAP.			HOOFDBANK			CONTANT		
	Aantal kamers einde tijdvak	Aantal verrekende stukken (duizenden)	Verrekende kapitalen (miljoenen franken)	Aantal verrekende stukken (duizenden)	Verrekende kapitalen (miljoenen franken)		Aantal zittingen	Aantal deelnemers einde tijdvak	Geliq. bedrag (miljoenen franken) (2)
1944 Maandgemiddelde	38 (3)	86	48.020	42	39.684	4,64	21 (4)	709 (5)	2.152 (4)
1945 Maandgemiddelde	38 (3)	99	72.804	43	61.772	8,23	20 (6)	1.007 (3)	2.269 (6)
1945 Augustus	38	102	86.039	45	74.757	—	21	985	2.820
September	38	106	84.415	47	72.064	8,63	19	991	2.100
October	38	130	106.478	59	92.260	—	22	996	2.252
November	38	123	100.467	56	86.192	—	19	1.003	2.829
December	38	138	145.251	61	122.361	10,14	18	1.007	1.231
1946 Januari	38	137	107.592	61	92.999	—	21	1.014	2.223
Februari	38	129	99.353	57	85.970	—	20	1.017	2.459
Maart	38	148	156.142	65	139.043	9,74	20	1.024	2.058
April	38	152	143.346	66	126.556	—	20	1.029	2.533
Mei	38	162	137.914	72	118.753	—	20	1.034	2.809
Juni	38	154	128.742	68	111.965	10,33	19	1.030	2.241
Juli	38	178	139.334	80	120.171	—	22	1.032	2.474
Augustus	38	171	131.195	78	110.927	—	20	1.029	1.919
September	38	176	142.914	79	122.985	10,02	21	1.026	2.007
October	38	213	158.734	93	136.160	—	23	1.029	1.872

(1) Verhouding van het totaal bedrag der in den loop van het aangeduide kwartaal verrekende bedragen tot het saldo, per einde trimester, der dadelijk opvraagbare depositorekeningen en deze op minder dan 30 dagen.

(2) De aankopen of de verkopen zijn maar éénmaal geteld.

(3) Op 31 December.

(4) Gemiddelde der eerste acht maanden.

(5) Op 31 Augustus.

(6) Gemiddelde der laatste zeven maanden.

B — Detailgegevens over het verloop der verrekeningen te Brussel

Tijdvak	Daggeld		Effecten, overheidspapier en coupons		Overschrijvingen, chèques wisselbrieven, promessen, kwijtschrijven, enz.		Verrichtingen met het buitenland		Totaal	
	Aantal stukken (duizenden)	Kapitalen (miljoenen franken)	Aantal stukken (duizenden)	Kapitalen (miljoenen franken)	Aantal stukken (duizenden)	Kapitalen (miljoenen franken)	Aantal stukken (duizenden)	Kapitalen (miljoenen franken)	Aantal stukken (duizenden)	Kapitalen (miljoenen franken)
1946 Juni	2	75.937	1	6.834	62	27.550	3	1.594	68	111.965
Juli	2	80.226	1	4.998	73	32.526	4	2.421	80	120.171
Augustus	2	75.894	1	5.295	70	27.295	5	2.443	78	110.927
September	2	86.084	2	8.066	71	26.868	4	1.967	79	122.985
October	2	91.928	1	4.291	86	37.323	4	2.618	93	136.160

II — POSTCHEQUE- EN GIROVERKEER

(miljoenen franken)

36

TIJDVAK	Aantal rekeningen einde tijdvak	Totaal tegoed (Daggemiddelde)	Tegoed van particulieren	CREDIT		DEBIT		Algemeene beweging	Verrichtingen zonder gebruik van specie pCt.	Omloopsnelheid (2)
				Stortingen	Giro's	Chèques en diversen	Giro's			
1944 Maandgemiddelde	(1) 508.868	10.836	8.334	5.421	16.723	5.069	16.723	43.934	88	2,24
1945 Maandgemiddelde	(1) 554.315	17.460	13.847	7.977	27.488	7.212	27.488	70.165	90	2,61
1945 Augustus	538.142	18.379	14.983	7.670	30.551	8.446	30.551	77.219	90	2,75
September	541.682	18.541	14.571	8.844	28.232	7.742	28.232	73.051	89	2,50
October	546.651	19.530	14.965	10.456	36.960	9.830	36.960	94.206	90	2,80
November	550.548	20.430	14.928	8.089	33.605	7.940	33.605	83.240	90	2,54
December	554.315	21.116	16.220	11.088	37.496	9.345	37.496	95.425	91	2,72
1946 Januari	559.184	22.113	15.718	13.347	43.824	10.397	43.824	111.390	90	2,83
Februari	563.755	24.943	15.784	9.241	43.032	9.134	43.032	104.438	90	2,66
Maart	568.210	23.613	16.759	10.465	47.558	12.562	47.558	118.144	91	2,89
April	572.131	22.702	16.469	13.500	42.973	12.088	42.973	111.534	89	2,89
Mei	576.216	25.355	16.521	11.466	49.931	9.991	49.931	121.319	91	2,75
Juni	579.122	23.730	16.455	12.848	44.965	12.577	44.965	115.355	91	2,97
Juli	582.680	25.152	17.088	14.640	55.934	17.664	55.934	144.172	91	3,15
Augustus	586.094	24.264	17.788	13.506	45.874	10.952	45.874	116.206	90	2,60
September	589.994	23.785	17.381	12.768	46.137	15.677	46.137	125.720	90	3,04
October	595.824	24.422	17.985	16.900	56.075	16.952	56.075	146.003	91	3,20

(1) Op 31 December.

(2) Verhouding per type-maand van 25 dagen, van den debet-omzet tot het gemiddeld dagelijksch tegoed.

PRODUCTIE

I — PRODUCTIE DER STEENKOLENMIJNEN EN METAALBEDRIJVEN

Bron : Directie van het Mijnwezen

55

TIJDVAK	STEENKOLENMIJNEN									
	GEMIDDELD AANTAL AANWEZIGE ARBEIDERS		NETTO-HOEVEELHEID OPGEDOLVEN STEENKOOI PER BEKKEN (duiz. t.)						Gemidd. aantal extractie-dagen	Voorraad einde maand (duiz. tonnen)
	onder-grondsche	onder- en boven-grondsche	Bergen	Centrum	Charleroi	Luik	Kempen	TOTAAL		
1936-38 Maandgemiddelde	86.827	125.238	407	353	640	448	540	(2) 2.420	24,0	1.502
1945 Maandgemiddelde	64.120	100.079	222	177	312	196	403	1.310	23,7	(1) 300
1945 Augustus	60.510	96.356	209	179	291	157	441	1.277	24,1	252
September	69.369	106.308	228	191	320	201	469	1.409	24,7	267
October	80.519	118.763	284	236	391	262	562	1.736	26,9	315
November	90.719	128.076	286	231	408	265	558	1.748	24,5	315
December	93.632	131.309	277	215	397	277	566	1.732	23,4	300
1946 Januari	95.702	133.816	309	246	457	315	617	1.944	26,0	305
Februari	95.872	133.901	283	235	431	288	575	1.813	23,8	298
Maart	93.837	132.955	298	248	467	307	609	1.929	25,5	290
April	92.552	132.117	313	249	441	296	586	1.885	24,9	280
Mei	89.314	129.127	295	245	432	283	638	1.893	24,5	277
Juni	90.341	131.126	284	243	426	272	597	1.822	23,4	285
Juli	88.407	128.787	276	239	392	287	633	1.828	24,4	289
Augustus	89.917	128.505	272	231	441	266	628	1.838	24,2	282
September	90.891	130.037	290	246	455	321	575	1.887	24,8	278
October	93.486	135.294	330	273	503	354	627	2.087	26,9	306

(1) Op 31 December.

(2) Inbegrepen 32.000 tonnen voorkomende van het bekken van Namen. De kolenmijnen, die deel uitmaakten van dit bekken werden in 1942 verdeeld tusschen de bekkens van Luik en Charleroi.

TIJDVAK	CORES		BRIKETTEN		Hoogovens in werking (einde tijdvak)	VOORTBRENGING DER METAALNIJVERHEID (duiz. tonnen)				
	Productie (duizenden tonnen)	Gemiddeld aantal arbeiders	Productie (duizenden tonnen)	Gemiddeld aantal arbeiders		Gietijzer	Ruw staal	Stukken gegoten staal	Afgewerkte staalwaren	Afgewerkte ijzerwaren
1936-38 Maandgemiddelde	435	3.831	142	855	(1) 37	298	253	6,5	193	2,9
1945 Maandgemiddelde	169	2.917	65	489	(2) 22	61	58	4,1	50	1,5
1945 Augustus	179	2.939	51	455	15	73	68	2,4	58	1,7
September	186	2.934	58	456	16	80	76	10,0	59	1,9
October	243	2.988	81	501	16	85	108	3,2	79	2,3
November	261	3.036	90	519	19	104	111	3,8	87	2,2
December	280	3.330	95	546	22	130	132	3,8	101	1,9
1946 Januari	299	3.510	120	627	23	141	150	4,2	119	3,0
Februari	279	3.684	102	596	23	133	144	4,6	116	2,7
Maart	328	3.700	105	586	24	154	166	5,0	145	2,3
April	318	3.775	106	577	27	157	167	5,2	134	2,7
Mei	334	4.372	96	583	28	174	175	4,8	136	2,4
Juni	318	3.792	79	552	29	172	178	4,6	140	3,2
Juli	332	3.847	56	500	29	194	197	4,1	153	2,3
Augustus	323	3.839	58	525	29	191	194	4,5	147	3,4
September	329	3.840	66	506	30	205	193	4,8	163	2,9
October	336	3.876	100	538	30	223	231	5,2	193	2,6

(1) Op 31 December 1938.

(2) Op 31 December.

II — DIVERSE PRODUCTIES

56

TIJDVAK	SUIKER			BIER-BROUWERIJEN	DISTILLEERDERIJEN	LUCIFERS			VISSCHERIJ		
	Voortbrenging		Voorraad (ruwe en geraffineerde suiker) einde maand (tonnen)			In consumptie gebracht	Hoeveelheden aangegeven meel (tonnen)	Voortgebrachte alcohol (hectoliters)	Fabricage	Verbruik	Uitvoer
	Ruwe suiker	Geraffineerde suiker		Hoeveelh. (tonnen)	Waarde (duiz. fr.)						
1936-38 Maandgemidd.	17.493	17.183	120.910	20.667	(1) 16.412	35.046	4.421	1.807	2.590	2.260	7.189
1945 Maandgemiddeld.	11.447	9.608	64.695	16.481	4.572	14.210	2.170	2.035	322	1.066	23.469
1945 Augustus	—	8.455	13.667	14.907	4.884	26.237	2.255	1.621	299	1.360	23.394
September	33	7.432	3.788	12.310	6.958	12.585	2.398	2.171	389	1.873	43.431
October	43.916	6.485	42.519	2.369	7.218	12.510	2.653	2.307	301	2.817	74.089
November	85.045	17.643	110.233	18.417	5.940	22.365	2.704	2.199	758	2.198	53.971
December	3.742	10.444	87.412	23.270	7.023	35.014	2.381	1.990	593	815	25.558
1946 Januari	120	9.894	70.497	15.867	7.494	32.057	2.674	2.423	595	1.907	27.827
Februari	84	6.753	56.880	14.341	7.808	22.069	3.152	2.754	409	1.815	26.151
Maart	39	8.453	42.426	15.229	8.920	19.516	3.696	3.008	291	2.784	29.913
April	19	6.890	32.161	12.255	10.617	15.490	3.871	2.786	1.296	3.864	31.146
Mei	108	7.540	29.775	9.266	9.685	14.176	4.036	2.290	878	3.132	24.944
Juni	—	7.129	29.591	9.040	10.167	9.607	3.680	2.710	1.302	2.862	28.555
Juli	40	7.500	19.472	10.970	12.284	13.116	4.020	2.298	1.281	3.325	24.644
Augustus	—	6.480	9.541	9.399	10.742	28.153	3.366	2.083	1.521	2.221	21.272
September	—	9.561	9.360	10.634	9.246	19.436	4.050	2.558	1.049	5.198	17.430
October	61.041	12.479	62.589	11.046	10.269	31.615	4.599	2.390	2.138	2.569	24.677

(1) Inbegrepen Groothertogdom Luxemburg.

(2) Excl. haring, sprot en garnalen. In 1938-1939: alleen de mijn te Oostende.

III — VOORTBRENGING VAN ELECTRISCHEN STROOM

TIJDVAK	Totale productie (Centrales van 100 kW. en meer)						
	Bron : Ministerie van Openbare Werken. - Centrale Dienst voor Electriciteit en Electromechanica.						
	Aantal centrales	Productie (duizenden kWh.)					Totaal
Unie der elektrische bedrijven van België		Verbond der industriële centrales	Niet aangesloten maatschappijen	Gemeentelijke regiebedrijven	Flottende centrales		
1936-38 Maandgemiddelde	(1) 343	189.800	201.175	26.726	20.361	12.769	438.062
1945 Maandgemiddelde	(1) 321	223.952	111.190	12.910	16.237		377.058
1945 Augustus	322	254.331	112.252	13.672	15.905		396.160
September	321	255.882	119.280	15.032	18.045		408.239
October	321	272.854	141.623	17.181	25.208		456.866
November	321	271.594	153.151	18.743	27.638		471.126
December	321	278.449	165.328	17.961	28.724		490.463
1946 Januari	325	299.492	179.842	12.895	30.970		523.230
Februari	325	275.192	164.748	11.924	27.036		474.941
Maart	325	296.840	185.830	13.645	27.407		523.169
April	325	276.425	167.292	12.365	22.066		478.176
Mei	325	275.180	187.616	12.645	22.081		497.553
Juni	325	260.389	177.137	12.140	19.962		469.658
Juli	324	261.637	192.747	13.038	18.383		485.830
Augustus	324	260.629	189.158	12.008	20.792		482.616
September	324	274.797	204.677	12.273	23.543		515.303
October	323	315.686	227.649	14.965	30.541		588.863

(1) Aan het einde van het jaar.

IV — GASTRIBUTIE (1)

(duizenden kubieke meters)

Bron : Ministerie van Openbare Werken

TIJDVAK	Gemeentelijke regiebedrijven		Gasverdelingsmaatschappijen		Gasvoortbrengende nijverheidsmaatschappijen, die rechtstreeks verbruikende inrichtingen voeden (verkocht gas)	Totaal
	zelfproducent (geheel of ten deele) van het gas dat zij verdeelen (voortgebr. gas)	die het gas, dat zij verdeelen, aankopen (aangekocht gas)	zelfproducent (geheel of ten deele) van het gas dat zij verdeelen (voortgebr. gas)	die het gas, dat zij verdeelen, geheel of gedeeltelijk aankopen (aangekocht gas)		
1936-38 Maandgemiddelde	5.733	463	1.238	38.777	13.010	53.221
1945 Maandgemiddelde	4.220	254	2.717	25.935	3.823	36.950
1945 October	6.021	435	3.258	39.226	5.462	54.402
November	6.956	443	3.158	44.388	6.470	59.415
December	6.152	454	3.111	46.266	6.394	62.377
1946 Januari	6.234	488	3.068	45.347	7.756	62.893
Februari	5.526	441	2.817	41.716	7.603	58.162
Maart	6.060	524	3.330	47.909	9.761	67.584
April	5.342	575	3.142	47.509	9.879	66.447
Mei	5.786	612	3.462	49.165	10.496	69.521
Juni	5.794	617	3.337	48.077	10.497	68.322
Juli	5.713	721	3.454	48.802	9.962	68.053
Augustus	5.986	758	3.211	46.728	8.930	65.613
September	5.771	659	3.342	47.893	10.592	68.258
October	6.499	598	3.349	48.197	10.782	69.425

(1) Deze statistiek betreft de verdeling van gas, verkregen door droge distillatie van steenkool. Zij omvat dus niet het soortgelijk gas, voortgebracht in de cokesfabrieken der mijn-, metaal-, chemische en andere bedrijven die het zelf verbruiken.

VERBRUIK (*)

I — VERBRUIKSINDEXCIJFERS

(Basistijdvak 1936 tot 1938 = 100)

TIJDVAK	GROOTE WARENHUIZEN				WINKELS MET BIJHUIZEN		COÖPERATIES EN PATROONSWINKELS			
	Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek				Algemeen indexcijfer		Algemeen indexcijfer	Bakkerij	Voedings-waren	Kleding
	Algemeen indexcijfer	Kleding	Meubelen	Huishoudelijke artikelen en andere	Algemeen indexcijfer	Voedings-waren				
1945 Augustus	161	147	202	167	186	183	132	90	193	114
September	161	156	179	161	227	239	135	82	188	126
October	200	208	245	185	205	218	142	93	180	169
November	230	219	247	254	179	210	178	98	182	275
December	215	202	221	226	231	272	190	105	216	297
1946 Januari	201	196	218	212	251	260	193	102	209	374
Februari	204	215	250	194	225	237	175	99	185	321
Maart	283	328	350	232	257	260	220	111	225	464
April	301	339	378	251	284	259	194	107	221	404
Mei	283	312	372	241	273	252	193	105	241	397
Juni	256	293	310	216	255	228	172	90	222	321
Juli	297	330	356	259	271	258	186	86	229	357
Augustus	295	299	353	284	255	229	175	87	220	327
September	305	320	398	276	287	244	180	83	204	351
October	364	421	434	300	281		225	95	233	516

(*) Voor het verbruik van suiker en lucifers, zie tabel nr 56.

II — TABAKVERBRUIK
(Productie en invoer)

66

TIJDVAK	Sigaren	Sigarillo's	Sigaretten	Rook-, snuif- en pruimtabak (tonnen)
	(miljoenen stuks)			
1936-38 Jaargemiddelde.....	195	593	5.161	13.166
1945.....	108	249	2.662	6.065
1943 4 ^e kwartaal	26	57	547	1.209
1944 1 ^e id.	22	58	687	1.066
2 ^e id.	23	46	521	947
3 ^e id.	16	39	487	954
4 ^e id.	13	38	375	977
1945 1 ^e id.	19	42	437	1.004
2 ^e id.	23	64	677	1.547
3 ^e id.	32	71	658	1.607
4 ^e id.	34	72	790	1.907
1946 1 ^e id.	31	76	1.241	2.092
2 ^e id.	31	77	1.363	1.996
3 ^e id.	32	77	1.607	2.794

III — SLACHTINGEN IN DE 12 VOORNAAMSTE SLACHTHUIZEN VAN HET LAND

67

TIJDVAK	Grootvee (Ossen, stieren, koeien, vaarzen)	Paarden	Kalveren	Varkens, biggen	Schapen, lammeren, geiten
	1936-38 Maandgemiddelde	16.561	698	12.242	26.679
1945 Maandgemiddelde	9.605	238	11.505	2.810	1.068
1945 Augustus	18.628	132	19.353	2.679	1.501
September	12.374	196	10.762	2.190	2.248
October	11.562	349	8.515	3.130	2.295
November.....	8.029	421	3.627	2.626	2.164
December	7.531	436	2.766	3.379	1.485
1946 Januari	9.182	325	5.808	7.287	1.983
Februari	9.402	218	6.598	8.139	922
Maart	9.531	276	11.251	14.057	679
April	7.903	297	11.772	16.371	632
Mei.....	6.705	173	13.648	21.520	481
Juni	10.987	567	17.012	32.333	9.736
Juli	15.153	751	16.052	20.291	20.891
Augustus	16.004	934	11.857	14.827	17.486
September	15.410	1.939	8.134	17.953	17.592
October	21.387	2.129	8.788	31.078	18.420

VERVOER

I — BEDRIJFVIGHEID VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ VAN BELGISCHE SPOORWEGEN

a) Bedrijfsontvangsten en -uitgaven

(miljoenen franken)

70

TIJDVAK	ONTVANGSTEN				UITGAVEN	SALDO	UITBATINGS- COEFFICIENT
	Reizigers en bagage	Goederen	Diversen	Totaal			
1936-38 Maandgemidd. .	67,6	136,3	4,9	208,8	213,1	— 4,3	102,04
1945 Maandgemiddelde .	123,6	122,0	(1) 12,0	(1) 257,6	(1) 287,4	(1) — 29,8	111,58
1945 Augustus	181,7	145,0	11,6	338,3	350,6	— 12,3	103,65
September	181,3	156,2	11,2	348,7	410,9	— 62,2	117,83
October	160,3	202,1	12,0	374,3	464,5	— 90,2	124,09
November.....	150,5	213,3	13,2	377,0	465,1	— 88,1	123,34
December	152,4	207,2	13,5	373,1	498,8	— 125,7	133,70
1946 Januari	147,6	224,1	17,0	388,8	535,8	— 147,0	137,83
Februari	132,9	227,0	12,5	372,5	555,2	— 182,6	149,02
Maart	161,3	256,9	15,0	433,2	582,9	— 149,6	134,54
April	217,7	384,7	18,5	620,9	591,7	+ 29,2	95,29
Mei.....	190,6	350,1	25,8	566,6	634,6	— 67,9	111,99
Juni	211,2	317,1	17,4	547,7	697,1	— 151,3	127,74
Juli	238,5	325,5	18,7	582,8	720,2	— 137,3	123,56
Augustus	259,0	329,9	15,4	604,4	706,8	— 102,3	116,93
September	233,9	347,4	16,7	598,1	686,6	— 88,4	114,78
October	210,6	444,3	23,9	678,9	687,2	— 8,2	101,22

(1) Deze geldmiddelen stemmen niet nauwkeurig overeen met het gemiddelde der twaalf maandposten; deze cijfers werden door de N.M.B.S. gewijzigd met inachtneming van bepaalde door den Staat verleende subsidien.

(vervolg)

TIJDVAK	b) Aantal wagens aan de nijverheid geleverd (1)				c) Transportstatistiek (2) 1° Algemeen spoorwegvervoer						
	A	B	C	A + C	REIZIGERS		ZWARE GOEDEREN				
					Aantal (duizenden)	Reizigers- km. (miljoen.)	Vervoerde tonnen (duizenden)	Ton-km. (miljoenen)			Totaal
Belgisch binnel. vervoer	Internat. vervoer	Doorvoer									
1936-38 Maandgem.	412.280	124.565	95.984	508.264	16.299	493	5.584	194	179	91	464
1945 Maandgemidd.	124.982	46.401	52.286	177.268	14.216	416	2.141	113	36	22	171
1945 Augustus	150.143	48.780	61.999	212.142	15.875	511	2.355	130	41	17	188
September ..	157.952	54.697	53.295	211.247	17.195	524	2.592	143	70	12	225
October	205.189	68.643	50.133	255.322	19.023	550	3.347	186	66	29	291
November.....	217.012	71.912	55.515	272.527	18.487	532	3.520	187	75	32	294
December	199.151	74.403	41.929	241.080	18.057	518	3.609	191	90	64	345
1946 Januari	217.303	85.865	34.861	251.984	19.388	559	3.530	207	94	25	326
Februari	217.941	80.944	39.781	257.722	18.050	518	3.817	199	131	48	378
Maart	252.021	86.967	45.025	297.046	18.536	537	4.021	222	109	39	370
April	270.118	92.323	34.787	304.885	20.139	599	4.326	241	138	25	404
Mai	256.042	82.717	35.436	291.478	18.486	551	4.121	218	114	39	371
Juni	252.200	79.698	33.064	285.264	17.337	549	4.012	194	112	56	302
Juli	263.999	72.259	35.487	299.466	18.424	596	4.072	208	82	73	363
Augustus	273.099	82.565	36.656	309.755	17.974	612	4.192	194	114	83	391
September....	291.590	85.921	35.843	327.433	19.690	623	4.435	278	120	71	409
October	336.919	93.899	42.641	379.560	19.631	588	5.237	242	146	81	469

A. — Aantal wagens aan de nijverheid afgeleverd en belast bij het vertrek aan de Belgische stations (incl. deze voor het vervoer van kolen, cokes en briketten).

B. — Aantal wagens meer speciaal voor het vervoer van kolen, cokes en briketten afgeleverd.

C. — Aantal geladen wagens komend van vreemde netten en bestemd, hetzij voor stations van het net van de Maatschappij, hetzij voor stations van andere netten.

(1) Spoorwagens van de Nationale Maatschappij en van particulieren.

(2) Militair vervoer niet inbegrepen.

c) Transportstatistiek (1)

2° Vervoer der voornaamste zware goederen

A. — Gezamenlijk verkeer

TIJDVAK	Ton-kilom. (miljoenen)	(duizenden tonnen)										
		Totaal	Landbouw- en voedingsproducten	Brandstoffen	Ertsen	Metsalwaren	Bouwmaterialen, glas en spiegelglas	Producten der groefbedrijven, zand, kiezel en aarde	Textiel, leerlooier-, kleeding	Chemische en artsijnkundige producten	Nijverheidsvetten en -oliën, petroleum, teer	Diversen
1936-38 Maandgemiddelde	464	5.584	370	2.283	471	539	509	753	59	189	71	340
1945 Maandgemiddelde	171	2.134	230	1.033	112	105	195	196	20	70	23	149
1944 Juni	35	619	52	430	22	32	31	19	2	12	4	15
Juli	57	999	116	622	28	69	59	23	3	38	6	30
Augustus	57	940	109	558	35	60	60	35	1	31	0	45
September.....	11	218	71	98	4	11	8	9	1	5	1	10
October	48	881	367	366	1	22	36	36	1	11	5	36
November.....	73	1.318	661	445	1	32	60	55	1	9	7	47
December	65	1.113	340	570	2	33	57	52	1	10	7	41
1945 Maart	99	1.497	178	884	24	56	143	80	7	24	16	85
Juni	120	1.772	139	863	35	97	181	218	8	40	30	161
September	225	2.592	203	1.105	269	135	248	295	39	89	20	189
December	345	3.609	314	1.750	253	209	290	330	23	179	47	214
1946 Maart	370	4.005	274	1.778	260	309	401	397	40	203	63	280
Juni	362	4.012	142	1.611	382	357	501	438	53	175	50	303
September	409	4.435	249	1.723	353	368	464	609	116	144	55	354

(1) Militair vervoer niet inbegrepen.

BEDRIJVIGHEID VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ VAN BELGISCHE SPOORWEGEN

(einde)

B — Belgisch binnenlandsch verkeer

70

TIJDVAK	Totaal	Landbouw- en voedingsproducten	Brandstoffen	Ertsen	Metaalwaren	Bouwmaterialen, glas en spiegelglas	Producten der groefbedrijven, zand, kiezel en aarde	Textiel, leer-, looier-, kleeding	Chemische en artsensij-kundige producten	Nijverheidsvetten en -oliën, petroleum, teer	Diversen	Nationale Maatsch. van Buurtspoorweg.
												Vervoerde ton-kilom. (duizenden)
(duizenden tonnen)												
1936-38 Maandgemiddelde.....	3.344	249	1.598	11	156	327	610	13	90	28	262	5.963
1945 Maandgemiddelde	1.722	201	823	28	88	183	179	12	56	16	135	6.124
1945 Augustus	1.898	148	843	22	88	232	251	57	62	14	181	6.064
September	2.046	178	929	35	113	235	268	25	70	17	176	6.247
October	2.774	477	1.193	79	134	281	267	9	93	26	215	8.217
November	2.812	495	1.185	45	142	288	317	6	108	26	200	8.519
December	2.741	236	1.386	51	146	273	288	11	138	25	187	4.541
1946 Januari	2.902	165	1.532	56	193	306	249	13	169	25	194	5.269
Februari	2.812	170	1.442	76	174	299	259	13	157	27	195	5.462
Maart	3.241	200	1.564	83	205	375	356	15	165	40	238	6.046
April	3.353	178	1.539	7	215	474	426	19	198	43	254	6.410
Mei	3.187	110	1.430	7	233	516	400	21	168	37	265	5.675
Juni	2.951	81	1.401	33	209	449	372	19	118	32	237	5.032
Juli	3.069	136	1.368	38	206	438	449	18	108	42	266	5.660
Augustus	2.875	94	1.378	17	200	365	384	33	111	23	270	4.817
September	3.152	173	1.433	19	195	364	470	73	107	24	295	5.436
October	3.689	616	1.548	13	209	372	469	23	107	24	308	8.052

III — HAVENVERKEER

a) Haven van Antwerpen

Bronnen : Havendienst der stad Antwerpen en Bulletin over den handel met de vreemde landen.

71

TIJDVAK	ZEEVAART						BINNENVAART					
	IN			UIT			IN			UIT		
	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen		Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Laadvermogen (duizenden m3)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Laadvermogen (duizenden m3)	Goederen (duizenden metrieke tons)
1936-1938 Maandgem.	988	2.008	1.072	837	151	1.072	3.917	1.317	417	3.762	1.268	366
1945 Maandg.	299	1.121		55	240		2.049	720	139	2.014	704	399
1946 Februari	349	847	605	172	156	137	1.861	597	159	1.919	682	331
Maart ..	414	1.049	775	252	180	162	2.304	784	242	2.112	711	375
April ..	424	901	675	248	164	193	1.815	671	238	1.806	683	298
Mei ...	439	867	748	256	189	217	2.197	801	259	2.216	822	451
Juni ...	451	894	800	307	150	240	2.291	785	299	2.339	792	438
Juli ...	470	916	783	326	144	297	2.400	817	252	2.360	818	446
August..	478	986	840	347	136	225	2.329	812	220	2.280	731	431
Sept. ...	438	945	845	293	143	296	2.510	825	236	2.458	826	487
October	519	1.005	770	374	143	364	2.463	893	283	2.430	860	459

b) Haven van Gent

Bronnen : Havendienst van Gent en Bulletin over den handel met de vreemde landen.

TIJDVAK	ZEEVAART						BINNENVAART	
	IN			UIT			GOEDEREN (duizenden metrieke tons)	
	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden registertons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden registertons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Gelost	Geladen
1936-1938 Maandgem.	169	177	208	170	178	92	174	152
1945 Maandgemiddeld.	60	147		61	147			
1946 Februari	24	33	61	24	37	9	34	7
Maart	42	39	61	39	39	10	67	10
April	56	60	86	60	64	13	50	9
Mei	72	95	88	64	83	16	65	5
Juni	70	79	125	73	85	8	50	4
Juli	76	93	152	75	91	25	87	2
Augustus	82	118	132	85	119	28	61	12
September	70	86		63	77			
October	79	91		80	94			

BUITENLANDSCHE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSCHE ECONOMISCHE UNIE MET DE OVERIGE LANDEN (1)

N. B. — Daar de gegevens van deze statistiek uitsluitend werden ontleend aan de douanefinanciële ondertekening door in- en uitvoerders, kon geen rekening gehouden worden met deze transacties die, in verband met de omstandigheden, door het Bestuur der Douanen niet konden worden opgenomen.

I — SAMENVATTING NAAR DE VIJF GROEPEN DER ALGEMEENE NOMENCLATUUR AANGENOMEN DOOR DE OVEREENKOMST VAN BRUSSEL VAN 31 DECEMBER 1913

75

TIJDVAK	GEWICHT (duizenden tonnen)					WAARDE (miljoenen franken)					GEMID- DELDE PRIJS PER TON (franken)	INVOER- (+) OF UITVOERSALDO (-) VAN DE HANDELSBALANS (miljoenen franken)	VERHOUDING VAN UITVOER TOT INVOER IN PCT.	
	Levende dieren	Voe- dings- middelen en dranken	Ruwe of enkel toebe- reide stoffen	Fabri- katen	Totaal	Levende dieren	Voe- dings- middelen en dranken	Ruwe of enkel toebe- reide stoffen	Fabri- katen	Onbew. goud en zilver, gouden en zilve- ren munt				Totaal
INVOER														
1936-38 Maandgem.	1,0	331,5	2.473,8	62,1	2.868,4	3,1	407,8	1.112,4	459,6	35,7	2.018,6	704		
1945 Maandgemid.	0,2	128,2	489,1	13,9	631,4	1,4	284,6	598,1	258,7	—	1.142,8	1.810		
1945 Juli	—	185,2	445,5	11,4	622,1	0,7	330,1	623,1	218,7	—	1.172,6	1.885		
Augustus	—	374,7	528,0	19,6	922,3	0,1	594,2	629,2	299,5	—	1.523,0	1.651		
September	—	171,1	774,2	16,4	961,7	0,7	404,7	959,8	329,0	—	1.649,2	1.762		
October	—	207,9	1.119,3	21,2	1.348,4	1,2	530,5	929,1	435,0	—	1.895,9	1.400		
November	1,6	199,2	1.254,5	32,0	1.487,3	11,6	381,9	1.189,6	589,4	0,4	2.132,9	1.434		
December	—	253,0	1.178,6	39,2	1.470,8	0,7	622,5	1.135,8	794,6	—	2.553,6	1.730		
1946 Januari	—	132,1	1.274,1	33,4	1.439,6	0,2	511,3	1.400,3	751,7	7,4	2.670,9	1.855		
Februari	—	397,9	1.122,8	34,6	1.555,3	0,6	612,6	1.463,8	707,4	—	2.784,4	1.790		
Maart	—	309,2	1.245,3	33,6	1.588,1	2,1	746,3	1.373,5	831,0	—	2.952,9	1.859		
April	—	113,0	1.226,9	51,1	1.391,0	0,9	634,8	1.345,5	1.146,9	1,2	3.129,3	2.250		
Mei	0,1	120,5	1.328,8	42,7	1.492,1	2,4	817,3	1.767,0	1.183,8	0,4	3.770,9	2.527		
Juni	0,1	117,4	1.292,1	40,6	1.450,7	2,3	836,4	1.979,7	1.270,4	—	4.088,8	2.807		
Juli	0,1	97,7	1.433,8	62,3	1.593,9	4,0	497,1	1.807,7	1.696,8	1,2	4.006,8	2.514		
Augustus	—	175,7	1.558,6	51,4	1.785,7	1,1	1.589,5	1.839,1	1.727,6	15,0	5.172,3	2.896		
September	—	145,1	1.480,7	53,4	1.679,2	1,1	942,7	1.947,2	1.610,7	80,9	4.582,6	2.730		
UITVOER														
1936-38 Maandgem.	0,5	54,4	1.447,0	410,5	1.912,4	5,6	99,4	831,0	902,1	21,1	1.859,2	972	-1.150,4	92,1
1945 Maandgemid.	—	7,9	94,1	18,3	120,3	7,0	28,6	144,1	150,6	—	330,3	2.745	-812,5	28,0
1945 Juli	—	3,8	90,8	10,6	105,2	7,1	38,6	85,3	101,8	—	232,8	2.210	-930,8	19,2
Augustus	0,2	2,7	120,1	15,6	138,6	14,1	20,7	146,0	174,1	0,4	355,3	2.565	-1167,7	38,5
September	0,1	4,2	180,6	19,0	203,9	13,2	23,6	261,6	202,3	—	500,7	2.455	-1193,5	29,5
October	—	10,9	149,0	27,6	187,6	1,2	23,9	347,5	193,7	—	566,3	3.018	-1329,6	29,9
November	—	39,0	196,4	58,1	293,5	6,1	89,2	257,9	393,3	0,1	746,6	2.544	-1386,3	35,0
December	—	20,2	177,4	67,8	265,4	4,0	50,9	435,8	493,4	—	984,1	3.708	-1569,5	38,5
1946 Januari	—	35,7	242,5	93,5	371,7	1,5	75,1	470,8	628,7	—	1.174,1	3.159	-1496,7	44,0
Februari	—	31,4	244,3	108,3	384,0	1,0	91,2	544,4	662,3	—	1.298,9	3.382	-1485,5	40,7
Maart	—	17,3	328,1	164,5	509,9	0,6	57,1	772,8	1.038,3	0,7	1.869,5	3.666	-1083,4	63,3
April	—	6,6	338,4	137,8	482,8	1,0	49,2	700,6	908,9	1,3	1.661,0	3.440	-1468,3	53,1
Mei	0,1	19,9	370,6	181,3	571,9	10,7	118,7	776,8	1.359,2	1,1	2.266,5	3.963	-1604,4	60,1
Juni	0,1	12,4	373,8	186,8	573,1	8,6	91,6	715,2	1.426,2	0,6	2.242,2	3.912	-1840,6	54,8
Juli	0,1	4,3	490,6	223,7	718,7	9,3	36,6	1.028,0	1.815,1	0,7	2.889,7	4.021	-1117,1	72,1
Augustus	0,1	1,4	455,2	196,6	653,3	2,6	15,2	763,5	1.462,0	0,1	2.243,4	3.434	-2928,9	43,4
September	0,2	1,4	482,9	226,0	710,5	8,8	21,1	1.129,4	1.827,6	0,2	2.987,1	4.204	-1595,5	65,2

(1) Van Januari tot April 1945: België alleen.

WERKLOOSHEID

AANTAL GECONTROLEERDE WERKLOOZEN

81

STATISTISCHE MAAND	Week		Aantal werk- dagen	Het Rijk	Ant- werpen	Brabant	West- Vlaan- deren	Oost- Vlaan- deren	Hene- gouwen	Luik	Limburg	Luxem- burg	Namen
	van	tot											
Daggemiddelde van de maand													
1945 Augustus	—	—	22	116.775	20.498	6.317	36.303	35.661	10.328	6.698	1.464	66	262
Septamber	—	—	30	113.288	23.671	5.552	31.325	36.753	9.256	5.196	1.258	57	220
October	—	—	24	102.943	23.508	4.980	27.966	32.776	7.904	4.193	1.010	61	224
November	—	—	24	99.374	24.436	5.645	26.669	30.352	7.033	3.899	975	63	299
December	—	—	30	121.742	28.086	8.097	32.689	36.204	9.106	4.689	1.972	307	588
1946 Januari	—	—	24	135.884	31.894	11.497	34.325	37.047	11.498	4.637	2.888	905	1.191
Februari	—	—	24	108.130	27.261	9.715	25.493	29.452	8.324	3.805	2.068	967	1.044
Maart	—	—	30	95.054	23.293	8.897	22.699	26.114	7.196	3.102	1.723	569	791
April	—	—	23	67.053	18.691	5.976	15.262	18.829	4.439	1.838	1.165	82	401
Mei	—	—	23	55.955	17.274	4.891	12.002	15.133	3.807	1.498	930	46	374
Juni	—	—	29	48.952	15.669	4.262	9.984	13.248	3.298	1.371	784	37	299
Juli	—	—	24	47.690	15.332	4.071	8.900	12.273	4.243	1.806	775	33	257
Augustus	—	—	23	49.542	16.111	3.788	10.493	10.988	4.501	2.435	837	63	326
September	—	—	30	36.705	12.857	3.128	7.650	8.902	2.352	979	573	52	212
October	—	—	23	37.204	16.702	3.008	6.073	8.091	1.726	815	537	34	218

Daggemiddelde van de week

1946 Juli	7	13	6	45.090	15.599	3.870	8.953	11.110	3.280	1.247	754	29	248
	14	20	6	43.881	14.958	3.860	8.273	11.235	3.189	1.395	696	30	245
	21	27	6	55.234	15.765	4.640	8.351	15.869	6.446	2.962	881	30	290
Augustus	28	3	6	46.557	15.006	3.914	10.025	10.877	4.058	1.620	769	42	246
	4	10	6	57.313	14.891	3.827	15.674	12.646	4.819	4.119	874	65	398
	11	17	5	54.646	18.503	4.183	9.860	11.465	6.335	2.825	1.058	94	323
September	18	24	6	44.270	15.851	3.748	8.156	9.859	3.837	1.664	772	55	328
	25	31	6	42.786	15.596	3.460	8.174	10.561	3.320	1.199	681	43	252
	1	7	6	35.852	12.006	3.406	6.645	9.125	2.669	1.130	608	40	223
October	8	14	6	34.071	11.050	3.172	6.374	8.696	2.932	994	598	46	209
	15	21	6	41.572	13.243	3.064	11.719	9.571	2.118	944	589	77	247
	22	28	6	36.425	13.782	3.015	7.000	8.920	1.979	923	549	61	196
October	29	5	6	35.606	14.205	2.982	6.517	8.197	2.063	902	521	34	185
	6	12	6	35.234	14.339	3.067	6.161	8.298	1.785	797	545	34	208
	13	19	6	35.033	15.000	2.997	5.768	8.009	1.707	773	541	30	208
	20	26	6	40.461	20.210	3.044	5.967	7.924	1.682	834	528	36	236
	27	2	5	38.258	17.365	2.905	6.462	8.141	1.733	863	534	35	220

BANKSTATISTIEKEN

I — BELGIE

WEEKSTATEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE

(millioenen franken)

ACTIVA

	5-9-1946	12-9-1946	19-9-1946	26-9-1946	3-10-1946	10-10-1946	17-10-1946	24-10-1946	29-10-1946
Goudvoorraad	21.684	21.719	21.459	21.161	21.295	21.275	21.290	21.304	21.324
Onbeschikbaar goudsaldo na herwaardeering van den goudvoorraad (Besluitwet n° 5 van 1-5-1944).....	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493
<i>Totaal van den goudvoorraad...</i>	<i>32.177</i>	<i>32.212</i>	<i>31.952</i>	<i>31.654</i>	<i>31.788</i>	<i>31.768</i>	<i>31.783</i>	<i>31.797</i>	<i>31.817</i>
Voorschot aan de Schatkist met het oog op de uitvoering van de accoorden van Bretton Woods :									
Inteekening en storting in goud op de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling.....	196	196	196	196	196	196	196	196	196
Buitenlandsche deviezen (op zicht ..... op termijn ...)	3.125	2.965	2.807	2.913	2.868	3.879	3.379	3.402	2.740
Vorderingen in Belgische franken op het buitenland	837	855	919	808	841	822	1.013	932	983
Papier op België	60	63	61	65	59	50	53	60	64
Handelspapier	1.404	1.270	1.306	1.351	1.556	1.606	1.638	1.863	1.792
Uitgegeven door instellingen waarvan de verbintenissen door den Staat gewaarborgd zijn	1.528	1.280	1.539	1.564	2.164	2.157	2.033	1.911	1.059
Overheidseffecten	20	22	15	14	27	37	42	45	45
Voorschotten op overheidsfondsen	186	213	237	196	271	249	230	243	260
Deel- en pasmunt.....	930	962	998	1.036	1.039	1.067	1.095	1.138	1.155
Vorderingen op den Staat :									
Voorschotten aan de Schatkist :									
Certificaten « A » (eigen rekening en Dienst voor Onderlinge Hulp)	45.172	45.192	44.817	44.572	45.162	46.406	45.846	45.771	46.666
Certificaten « C » (soldijen der Geall. Legers)	4.252	4.252	4.252	4.252	4.252	2.933	2.933	2.933	2.933
Andere vorderingen op den Staat.....	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064
Overheidsfondsen	642	642	642	642	642	642	641	641	641
Gebouwen, materieel en meubelen.....	146	146	146	146	146	146	146	146	146
Waarden van de Pensioenkas van het Personeel	251	251	251	251	251	251	251	251	251
Diversen	78	79	81	82	86	93	95	100	101
Emissiebank te Brussel	92.068	91.664	91.283	90.806	92.412	93.366	92.438	92.493	92.813
	64.597	64.597	64.597	64.597	64.597	64.597	64.597	64.597	64.597
	156.665	156.261	155.880	155.403	157.009	157.963	157.035	157.090	157.410

PASSIVA

	5-9-1946	12-9-1946	19-9-1946	26-9-1946	3-10-1946	10-10-1946	17-10-1946	24-10-1946	29-10-1946
Bankbiljetten in omloop	72.254	72.011	71.580	71.292	72.396	72.273	71.726	71.437	71.439
Rekening-courantsaldi :									
van de Schatkist	2	6	5	2	3	3	5	2	4
van anderen	821	821	821	821	821	821	821	821	821
<i>Totaal der verbintenissen op zicht...</i>	<i>4.167</i>	<i>4.005</i>	<i>4.063</i>	<i>3.886</i>	<i>4.395</i>	<i>3.973</i>	<i>3.639</i>	<i>4.028</i>	<i>4.350</i>
Tijdelijk onbeschikbare rekeningen	865	857	847	839	827	818	805	790	777
Schatkist : Onbeschikbare rekening wegens herwaardeering (besluitwet n° 5 van 1-5-1944).....	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493	10.493
Pensioenkas van het Personeel.....	251	251	251	251	251	251	251	251	251
Uitgestelde inventarisoperatiën en diversen	536	543	547	548	550	553	557	558	566
Kapitaal	200	200	200	200	200	200	200	200	200
Reserves en afschrijvingsrekeningen.....	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Bestuittwet van 6 October 1944 :	90.026	89.624	89.244	88.769	90.379	89.822	88.934	89.017	89.338
Oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten	730	727	725	723	718	714	673	645	644
Schatkist Onbeschikbare rekeningen	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Speciale rekening geopend krachtens art. 9 der wet van 14 October 1945	61.909	61.910	61.911	61.911	61.912	63.427	63.428	63.428	63.428
	156.665	156.261	155.880	155.403	157.009	157.963	157.035	157.090	157.410

II — BUITENLANDSCHE EMISSIEBANKEN

86

Banque de France
(millioenen francs)

DATUM	Gouden munt en muntmateriaal	Dadelijk beschikbare tegoeden in het buitenland	Wisselportefeuille en overheidspapier (1)	In Frankrijk aangekocht verhandelbaar papier (decreet van 17 Juni 1938)	Voor-schotten op effec-ten	Verhan-delbaar Schat-kist-papier (conven-tie van 29-2-40)	Rente-looze voor-schotten aan den Staat (wet van 9 Juni 1857, conven-tie van 29-2-40, 1878Benz.)	Voor-loopige voor-schotten aan den Staat (conven-ties van 29-9-38, 29-2-40, 9-6-40, 8-6-44, enz.)	Voorloopige voorschotten aan den Staat ter betaling van de onderhoudskosten der Duitse bezettingstroepen in Frankrijk	Bank-biljetten in omloop	Credit-saldi in rekening-courant	Dek-kings-percentage
1945 Jaargemiddelde (2).....	3) 72.593	(3) 44,4	19.220	14.055	3.624	3) 32.542	10.000	7.268	426.000	542.099	71.444	(3) 11,84
1945 9 Augustus	75.151	45,8	14.038	12.866	3.675	29.850	10.000	—	426.000	450.909	147.295	12,56
6 September	75.151	45,8	12.978	13.699	3.793	30.000	10.000	—	426.000	479.309	119.699	12,55
4 October	75.151	45,8	17.378	14.809	3.956	30.000	10.000	—	426.000	509.306	96.499	12,41
8 November	65.152	47,2	23.422	15.914	4.144	40.000	10.000	—	426.000	534.796	78.061	10,63
6 December	65.152	43,8	26.238	18.403	4.018	40.000	10.000	—	426.000	555.576	64.488	10,51
1946 10 Januari	4) 129.817	(4) 66,9	27.125	20.730	4.005	—	10.000	—	426.000	580.432	65.189	20,11
7 Februari	129.817	66,7	30.952	20.709	4.009	—	10.000	—	426.000	593.891	55.487	19,99
7 Maart	129.817	67,2	32.663	21.780	3.891	—	10.000	4.850	426.000	609.776	49.143	19,70
4 April	129.817	3,1	33.646	22.829	3.861	—	10.000	20.450	426.000	622.816	53.067	19,21
9 Mei	5) 94.817	3,1	43.237	22.935	3.855	35.000	10.000	13.700	426.000	625.580	52.849	13,98
6 Juni	94.817	3,0	46.131	24.399	3.959	35.000	10.000	15.600	426.000	632.398	52.737	13,84
4 Juli	94.817	4,4	44.639	24.998	4.053	35.000	10.000	16.850	426.000	636.706	51.187	13,78
8 Augustus	94.817	4,7	59.325	24.067	4.466	35.000	10.000	1.750	426.000	624.205	59.653	13,86
5 September	94.817	2,9	60.483	26.113	4.632	35.000	10.000	12.100	426.000	648.485	54.512	13,49
10 October	94.817	2,9	64.613	32.977	4.712	35.000	10.000	34.700	426.000	683.219	53.693	12,87

Discontorente { huidige: 1 5/8 pCt. sedert 20 Januari 1945.
vorige: 1 3/4 pCt. sedert 17 Maart 1941.

(1) Deze rubriek omvat de gediscoteerde binnenlandse wissels, de door het « Office des Céréales » gegarandeerde wissels en, met ingang van 8 November 1945, het gediscoteerd papier op het buitenland.

(2) Gemiddelde berekend naar de weekstaten der eerste vijf en der laatste vijf maanden.

(3) Zonder inachtneming van den weekstaat van 27 December.

(4) Herwaardeering van den goudvoorraad op de basis van 134.027,90 Fr. fr. per kilogram fijn goud alsmede van de beschikbare deviezen op de basis van den aankooprijis toegepast door het Wisselstabilisatiefonds met ingang van 26 December 1945.

(5) Krachtens de nieuwe overeenkomst afgesloten tusschen de Schatkist en de Banque de France en goedgekeurd tijdens de laatste zitting van den Ministerraad, zal de Bank aan het Stabilisatiefonds voor de wisselkoersen iets meer dan 260 ton goud ter waarde van fr 35 milliard overmaken. Als tegenwaarde van deze overdracht zal de Banque de France een niet rente-dragenden Schatkistbon ontvangen. Hierdoor zal de goudvoorraad tot ca. fr 95 milliard gedaald zijn.

Bank of England

(duizenden £)

DATUM	Metaal-voorraad		Beleggingen van het « Banking Department »				Bank-biljetten in omloop (Issue Department)	Toe-gelaten bedrag voor den biljetten-omloop (1)	Deposito's (Banking Department)				Verhouding van den metaal-voorraad van het Bank. Department tot het saldo van zijndeposito's pCt.
	Goud (Issue Department)	Gouden en zilveren munt (Banking Department)	Door den Staat ge-waarborgde fondsen	Disconto en voor-schotten	Andere waarden	Totaal			Open-bare organen	Banken	Andere deposi-to's	Totaal	
1944 Jaargemiddelde.	242	1.198	213.980	6.011	16.229	236.220	1.136.589	1.166.346	9.942	184.333	56.195	250.470	12,8
1945 Jaargemiddelde.	245	961	251.841	9.214	14.978	276.033	1.284.388	1.310.577	12.781	217.876	55.063	285.720	9,6
1945 8 Augustus ..	248	605	246.588	2.313	13.652	262.553	1.323.842	1.350.000	15.004	203.092	53.501	271.597	9,9
5 September ..	248	345	263.938	6.205	11.979	282.122	1.330.936	1.350.000	16.237	214.848	52.678	283.763	6,9
10 October ...	248	301	275.205	4.261	11.492	290.958	1.330.204	1.350.000	25.060	211.756	56.818	293.634	6,9
7 November ..	248	454	258.255	10.933	17.046	286.234	1.326.353	1.350.000	18.223	221.248	53.397	292.868	8,3
5 December ..	248	364	274.105	6.904	13.682	294.691	1.336.550	1.350.000	14.774	219.023	57.168	290.965	4,8
1946 9 Januari ...	248	311	284.830	10.789	13.880	309.499	1.358.847	1.400.000	11.645	262.215	59.473	333.333	12,6
6 Februari ...	248	538	205.875	2.642	20.082	228.599	1.333.802	1.400.000	12.974	207.897	56.746	277.617	24,1
6 Maart ...	248	966	201.905	14.223	15.476	231.604	1.324.001	1.400.000	19.275	217.616	53.470	290.361	26,6
10 April	248	726	183.510	39.551	15.083	238.144	1.338.754	1.400.000	14.548	215.822	52.287	282.657	22,0
8 Mei	248	1.229	214.725	17.795	18.311	250.831	1.343.104	1.400.000	14.096	226.042	51.183	291.321	20,0
5 Juni	248	1.667	254.570	15.671	16.802	288.958	1.354.035	1.400.000	8.110	254.569	54.241	316.920	15,1
10 Juli	248	1.610	247.823	9.977	15.416	273.216	1.369.722	1.400.000	6.970	224.864	55.319	287.153	11,2
7 Augustus ...	248	1.276	274.198	18.282	22.502	314.982	1.390.988	1.400.000	13.910	241.100	52.155	307.163	3,4
4 September ...	248	1.025	275.746	11.145	17.829	304.720	1.367.450	1.400.000	10.105	251.353	58.624	320.082	10,6
9 October	248	1.107	280.491	11.247	17.293	309.031	1.361.866	1.400.000	10.354	267.569	52.893	330.816	11,9

Discontorente { huidige: 2 pCt. sedert 26 October 1939.
vorige: 3 pCt. sedert 28 September 1939.

(1) Excl. de biljetten uitgegeven als tegenwaarde van het goud.

Nederlandsche Bank

(millioenen gulden)

DATUM	Gouden munt en gouden muntmateriaal	Binnenlandsche wissels, promessen, enz.	Papier op het buitenland	Correspondenten in het buitenland	Buitenlandsche betaal-middelen (excl. pas-munt)	Beleeningen op effecten, goederen en ceelen	Diverse activa	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courantsaldi				Totaal der onmiddellijk opvraagbare verbintenissen
									Particulieren		's Rijks Schatkist		
									geblokkeerde saldi	andere saldi	speciale rekening	andere saldi	
1944 Jaargemidd.	932	(1) 23,0	3.887	62,5	19,8	135	17,1	4.311	517	104	19	4.951	
1945 Jaargemidd.	818	28,4	4.436	48,6	18,3	138	32,0	3.744	921	105	716	5.486	
1945 6 Augustus	713	239,3	4.431	42,1	15,5	136	34,5	3.087	1.207	560	105	255	5.214
10 September	713	1,1	4.431	42,0	14,3	138	36,6	2.445	1.332	568	105	521	4.972
8 October	713	0,1	4.431	56,3	14,5	134	55,2	(2) 855 (3) 398	1.708	247	105	1.686	4.999
5 November	713	0,1	4.431	74,1	14,4	142	36,7	521 830	739 (4) 398	105	2.409	5.002	
10 December	713	0,1	4.452	74,2	14,1	138	72,3	344 1.162	492 (4) 431	105	2.520	5.050	
1946 7 Januari	713	0,2	4.455	70,3	14,0	140	70,8	322 1.442	532 327	105	2.238	4.966	
4 Februari	713	—	4.454	207,3	15,3	144	89,4	308 1.812	405 560	106	1.835	5.026	
4 Maart	713	—	4.431	164,2	15,2	180	66,7	302 2.029	177 551	106	1.707	4.962	
8 April	713	1,1	4.431	212,2	15,8	157	35,0	292 2.188	(5) 467 586	106	1.467	5.104	
6 Mei	713	1,2	4.431	207,6	15,9	157	15,3	279 2.260	(5) 614 730	106	1.122	5.111	
11 Juni	713	1,0	4.431	108,2	15,6	172	18,5	277 2.324	(5) 152 602	108	1.503	5.025	
8 Juli	713	0,1	4.431	78,2	15,2	158	27,7	275 2.391	(5) 134 643	108	1.434	4.985	
5 Augustus	713	0,1	4.431	53,2	15,6	156	32,2	274 2.466	(5) 124 635	109	1.349	4.957	
9 September	698	—	4.431	73,3	15,6	159	40,9	273 2.503	(5) 160 672	110	1.264	4.982	
7 October	699	—	4.431	122,0	15,5	160	21,2	262 2.555	(5) 105 679	110	1.268	4.979	

Discontorente } huidige 2 1/2 pCt. sedert 27 Juni 1941.
 } vorige : 3 pCt. sedert 29 Augustus 1939.

- (1) Gemiddelde der laatste zestien staten.
 (2) Oude uitgiffen.
 (3) Nieuwe uitgifte.
 (4) Incl. de saldi waarover alleen bij giro mag worden beschikt, hetzij 19 miljoen per 5 November 1945 en 51 miljoen per 10 December 1945.
 (5) Waarvan geblokkeerde saldi der banken : 65 miljoen per 11 Juni, 80 miljoen per 8 Juli, 67 miljoen per 5 Augustus, 100 miljoen per 9 September, 55 miljoen per 7 October.

Banque Nationale Suisse

(millioenen Zwitsersche franken)

DATUM	Goudvoorraad	Dadelijk beschikbare tegoeden in het buitenland	Binnenland-sche wissels	Voorschotten op onderpand	Binnenland-sche correspon-denten	Bankbiljetten in omloop	Andere onmiddellijk opvraagbare verbintenissen	Dekkings-percentage
1944 Jaargemiddelde.	4.386	90,6	93,7	17,2	5,9	3.033	1.427	100,37
1945 Jaargemiddelde.	4.689	117,3	184,1	19,7	7,3	3.527	1.276	100,06
1945 7 Augustus	4.641	144,0	40,4	29,2	6,2	3.489	1.154	103,05
7 September	4.684	150,8	65,6	16,8	5,8	3.535	1.172	102,72
6 October	4.695	134,7	249,7	17,8	5,5	3.618	1.262	98,97
7 November	4.805	107,4	269,9	16,9	7,8	3.669	1.323	98,42
7 December	4.774	127,8	86,4	25,5	8,1	3.696	1.111	101,98
1946 7 Januari	4.778	166,7	101,1	24,3	6,9	3.712	1.138	101,94
27 Februari	4.735	184,9	80,0	23,6	5,8	3.550	1.259	102,31
7 Maart	4.712	207,3	115,5	20,3	8,4	3.531	1.306	101,70
6 April	4.757	180,4	69,0	24,4	8,4	3.560	1.260	102,42
7 Mei	4.764	178,5	31,5	41,7	9,6	3.536	1.272	102,79
7 Juni	4.776	174,9	28,5	37,9	8,2	3.522	1.278	103,14
6 Juli	4.770	208,6	28,2	39,5	8,8	3.583	1.247	103,10
7 Augustus	4.845	176,8	27,3	32,1	9,6	3.597	1.256	103,49
7 September	4.834	183,8	27,6	31,5	11,6	3.653	1.192	103,57
7 October	4.850	153,5	24,6	34,4	7,9	3.743	1.088	103,58

Discontorente } huidige : 1 1/2 pCt. sedert 26 November 1936.
 } vorige : 2 pCt. sedert 9 September 1936.

Federal Reserve Banks

(millioenen \$)

DATUM	Reserves van goudcertificaten			Andere reserves	Nationale overheidsfondsen	Bankbiljetten in omloop (Federal Reserve Notes)	Deposito's (aangesloten banken, Schatkist, enz.)	Dekkings-percentage
	Goudcertificaten op de Schatkist	Fonds tot wederinkoop van biljetten (F. R. N.)	Totaal					
1944 Jaargemiddelde	18.920	398	19.318	283	14.808	18.986	15.347	56,3
1945 Jaargemiddelde	17.404	688	18.092	240	21.350	23.139	16.977	45,1
1945 8 Augustus	17.311	668	17.979	213	21.910	23.473	16.958	44,5
5 September	17.238	682	17.920	209	22.435	23.939	17.014	43,8
10 October	17.117	750	17.867	227	23.272	24.137	17.491	42,9
7 November	17.114	760	17.874	231	23.076	24.296	17.309	43,0
5 December	17.127	765	17.892	227	23.525	24.430	17.554	42,6
1946 9 Januari	17.089	802	17.891	278	23.859	24.485	17.888	42,2
6 Februari	17.189	794	17.983	349	23.227	24.149	17.659	43,0
6 Maart	17.307	772	18.079	346	22.526	24.126	17.210	43,7
10 April	17.354	745	18.099	316	22.232	24.011	16.827	44,3
8 Mei	17.346	749	18.095	304	22.732	23.964	17.227	43,9
5 Juni	17.344	747	18.091	285	22.780	24.114	17.256	43,7
10 Juli	17.341	771	18.112	271	23.394	24.282	17.670	43,2
7 Augustus	17.352	752	18.104	298	23.593	24.318	17.776	43,0
4 September	17.330	766	18.096	291	23.387	24.457	17.469	43,2
9 October	17.342	780	18.122	280	23.502	24.552	17.422	43,2

Discontorente (huidige : 1 pCt. sedert 25 April 1946.
vorige : 0.50 pCt. sedert 10 October 1942.

Sveriges Riksbank

(millioenen Kr.)

TIJDVAK (jaargemiddelde of einde maand)	Goudvoorraad (1)	Zweedsche Staatsfondsen en obligaties	Wissels betaalbaar in Zweden en voorschotten in rekening-courant	Vreemde Staatsfondsen, wissels betaalbaar in het buitenland en opdraagbaar tegood bij vreemde banken en bankiers	Regularisatie-rekeningen voor het goud en de deviezen	Fondsen ter beschikking van den Dienst der Staatsschuld	Diverse activa	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courantsaldi				Diverse passiva	Totaal emissierecht (2)	Verhouding in pCt. (3)	
									Staatsinstellingen	Handelsbanken	Andere deponenten	Totaal			van den metaalvoorraad tot de biljetten	van den metaalvoorraad tot het emissierecht
1944 Jaargemiddelde	980	479	78,5	621	630	693	278	2.239	588	274	50,0	892	169	2.967	81,75	61,68
1945 Jaargemiddelde	1.050	335	30,2	739	710	937	280	2.476	723	191	30,7	944	216	3.043	80,83	65,73
1945 Augustus	1.056	290	24,0	816	727	965	135	2.488	753	204	19,6	977	148	3.101	80,88	64,90
September	1.057	298	20,5	881	734	991	211	2.576	801	210	22,5	1.034	159	3.146	78,17	63,99
October	1.046	220	21,7	847	729	983	293	2.567	697	163	20,3	880	268	3.017	77,66	66,06
November	1.046	393	42,3	940	737	1.038	308	2.546	1.049	38	44,8	1.131	354	3.245	78,28	61,41
December	1.062	434	32,3	856	716	1.066	302	2.782	831	80	41,4	953	301	3.249	72,77	62,31
1946 Januari	1.060	217	68,1	895	714	1.037	297	2.587	897	47	37,6	982	261	3.104	78,04	65,05
Februari	1.060	207	42,2	940	718	1.006	323	2.506	953	43	30,2	1.026	239	3.039	80,57	66,44
Maart	1.054	211	27,6	978	713	996	311	2.507	891	103	29,9	1.024	235	3.052	80,12	65,82
April	1.048	166	24,7 (4)	1.042	703	1.114 (5)	248	2.459	1.003	162 (6)	117,9	1.283 (7)	604	3.083	81,27	64,76
Mei	1.043	210	59,1 (4)	1.071	706	1.025 (5)	232	2.453	1.163	32 (6)	108,6	1.304 (7)	589	3.174	81,03	62,63
Juni	1.042	185	44,0 (4)	1.137	712	766 (5)	218	2.495	897	62 (6)	114,1	1.074 (7)	524	3.202	79,54	61,99
Juli (*)	1.036	179	27,6 (4)	1.121	793	767 (5)	194	2.450	838	195 (6)	105,9	1.138 (7)	530	2.866	69,10	59,07
Augustus	1.046	183	30,4 (4)	1.076	805	754 (5)	186	2.534	797	105 (6)	108,9	1.011 (7)	533	2.833	67,41	60,19
September	1.040	273	39,2 (4)	1.037	815	832 (5)	192	2.606	835	133 (6)	111,9	1.080 (7)	545	2.890	65,17	58,76
October	1.035	140	50,1 (4)	916	820	821 (5)	241	2.622	582	188 (6)	101,9	872 (7)	533	2.645	64,45	63,82

Discontorente (huidige : 2 1/2 pCt. sedert 9 Februari 1945.
vorige : 3 pCt. sedert 29 Mei 1941.

- (1) De metaaldekking bestaat uit het geheele goudbezit onverschillig of het in Zweden of in het buitenland berust.
- (2) Het emissiecijfer is vastgesteld op de metaaldekking plus een bijkomende dekking gevormd door sommige activa-posten. In geval deze bijkomende dekking het cijfer van de gouddekking vermeerderd met 350 miljoen te boven gaat, wordt de dekking vastgesteld op het dubbel van de gouddekking plus 350 miljoen. De metaaldekking wordt geraamd op basis van den goudprijs van den dag.
- (3) Voor het berekenen der verhoudingen wordt de metaaldekking geraamd op basis van den goudprijs van den dag.
- (4) Hierin is een deel der oude rubriek « Diverse activa » begrepen.
- (5) Alle andere activa.
- (6) Hierin is een deel der oude rubriek « Diverse passiva » begrepen.
- (7) Alle andere passiva.
- (*) Reevaluatie van de Zweedsche Kroon : 13 Juli 1946.

Discontovoet van de voornaamste circulatiebanken per einde October 1946

	Sedert	pCt.		Sedert	pCt.
België	16 Januari 1945	1,50 (1)	Nederland	27 Juni 1941	2,50
Bulgarije	14 Augustus 1946	4,50	Noorwegen	9 Januari 1946	2,50
Denemarken	15 Januari 1946	3,50	Portugal	12 Januari 1944	2,50
Finland	3 December 1934	4,—	Roemenië	8 Mei 1944	4,—
Frankrijk	20 Januari 1945	1,625	Spanje	1 December 1938	4,—
Griekenland	16 Augustus 1946	10,—	Tsjechoslowakije	28 October 1945	2,50
Groot-Brittannië	26 October 1939	2,—	Turkije	1 Juli 1938	4,—
Hongarije	1 Augustus 1946	7,—	U. S. S. R.	1 Juli 1936	4,—
Indië	28 November 1935	3,—	Vereenigde Staten (Federal Reserve Bank of New-York)	25 April 1946	1,—
Italië	11 September 1944	4,—	Zweden	9 Februari 1945	2,50
Joegoslavië	1 Augustus 1946	2,50	Zwitserland	26 November 1936	1,50
Japan	21 Juli 1941	3,50			

(1) Disconto der bij een bank gedomicileerde accepten en warrants. Disconto der andere accepten : 1 3/4 pCt. Disconto der vooraf door de Nationale Bank van België geviseerde bankaccepten en der geaccepteerde of documentaire wissels uit hoofde van goederen- of -uitvoer : 1 pCt.

III — BANK VOOR INTERNATIONALE BETALINGEN, TE BAZEL

Staten in duizenden Zwitsersche goudfranken

[eenheden van 0,29032258... g fijn goud (art. 5 der statuten)]

	31 Augustus 1946		30 September 1946		31 October 1946	
ACTIVA						
		pCt.		pCt.		pCt.
I. Goud in baren	124.774	27,4	123.042	27,1	123.042	27,1
II. Kasmiddelen :						
In de Bank en in rekening-courant bij andere banken	4.958	1,1	4.473	1,0	4.095	0,9
III. Rentegevende call-gelden	141	0,0	141	0,0	141	0,0
IV. Herdiscontopapier :						
1. Handelswissels en bankaccepten	6.857	1,5	7.348	1,6	5.204	1,1
2. Schatkistpapier	3.360	0,7	1.025	0,2	1.159	0,3
	10.217		8.373		6.363	
V. Rentegevende termijngelden :						
Op ten hoogste 3 maanden	6.278	1,4	5.854	1,3	5.849	1,3
VI. Effecten, beleggingen en diverse vorderingen :						
1. Schatkistpapier	26.331	5,8	26.366	5,8	25.092	5,7
2. Andere effecten, beleggingen en diverse vorderingen	232.469	62,1	285.984	63,0	288.880	63,6
	308.800		312.350		314.591	
VII. Andere activa	35	0,0	32	0,0	34	0,0
<i>Totaal activa</i>	455.203	100,0	454.265	100,0	454.115	100,0

PASSIVA

I. Kapitaal :								
Geautoriseerd en gesmitteerd kapitaal : 200.000 aandelen van 2.500 Zwitsersche goudfranken ieder	500.000		500.000		500.000			
Aandelen met 25 pCt. volgestort	125.000	27,5	125.000	27,5	125.000	27,5		
II. Reserves :								
1. Wettelijke reserve	6.527		6.527		6.528			
2. Algemeen reservefonds	13.343		13.343		13.343			
	19.870	4,4	19.870	4,4	19.871	4,4		
III. Langlopende deposito's :								
1. Deposito's op de Trustrekening der Annuïteiten	152.667	33,5	152.667	33,6	152.667	33,6		
2. Deposito der Duitse regering	76.334	16,8	76.334	16,8	76.334	16,8		
	229.001		229.001		229.001			
IV. Kortlopende en dadelijk opvraagbare deposito's :								
(diverse munten)								
1. Circulatiebanken voor eigen rekening :								
Dadelijk opvraagbaar	3.437	0,7	3.047	0,7	2.989	0,7		
2. Circulatiebanken voor rekening van andere deposanten :								
Dadelijk opvraagbaar	633	0,1	633	0,1	633	0,1		
3. Andere deposanten :								
a) Op ten hoogste 3 maanden	88	0,0	88	0,0	88	0,0		
b) Dadelijk opvraagbaar	931	0,2	488	0,1	488	0,1		
	1.019		576		576			
V. Kortlopende en dadelijk opvraagbaar deposito's (goud) :								
a) Op ten hoogste 3 maanden	244	0,1	244	0,1	244	0,1		
b) Dadelijk opvraagbaar	20.493	4,5	20.493	4,5	20.486	4,5		
VI. Diversen	20.737	4,5	20.737	4,5	20.730	4,5		
	55.506	12,2	55.401	12,2	55.315	12,2		
<i>Totaal passiva</i>	455.203	100,0	454.265	100,0	454.115	100,0		

Nota: In deze staten zijn niet begrepen het *earmarked* goud van Circulatiebanken en de fondsen aangehouden voor den Dienst der Internationale Leeningen, waarvan de Bank voor Internationale Betalingen mandataris, trustee of fiscaal agent is.

INHOUDSTAFEL

(De gegevens vergezeld van het letterteeken « v » zijn als voorloopig te beschouwen)

DOORLOPENDE MAANDSTATISTIEKEN

	Tab.		Tab.
GELDMARKT		PRODUCTIE	
I — Rentetarief voor disconto en beleeningen	2	I — Steenkolenmijnen en metaalbedrijven	55
II — Rentestanden voor bankdeposito's en tegoed ter Algemeene Spaar- en Lijfrentekas	4	II — Diverse producties	56
VALUTAMART EN MARKT DER EDELE METALEN		III — Electriciteit	58
I — Noteering der edele metalen	9	IV — Gas	59
II — Officieele wisselkoersen	10	VERBRUIK	
KAPITAALMARKT		I — Verbruiksindexcijfers	65
I — Noteeringen van enkele overheidsfondsen	14	II — Tabaksverbruik	66
II — Maandindexcijfers der noteeringen ter Beurze van Brussel en Antwerpen	15	III — Slachtingen in de 12 voornaamste slachthuizen van het land	67
III — Omzetten ter Beurze van Brussel en Antwerpen	15	VERVOER	
IV — Noteering en rendement van de voornaamste obligatietypen	16	I — Bedrijvigheid van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen	70
V — Emissies van de Belgische en Congoleesche nijverheids- en handelsvennootschappen	17	a) bedrijfsontvangsten en -uitgaven	
Retrospectief overzicht		b) wagens aan de nijverheid geleverd	
Detail der emissies : September en October 1946		c) verkeer :	
Ingedeeld naar de belangrijkheid van het kapitaal		1° algemeen spoorwegvervoer	
VI — Leeningen uitgegeven door de Overheid	18	2° zware goederen :	
VII — Bankoperaties van het Gemeentekrediet	19	A) gezamenlijk vervoer	
VIII — Hypotheekinschrijvingen	20	B) binnenlandsch vervoer	
RIJKSFINANCIEN		II — Bedrijvigheid van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen ..	70
Opbrengst van de belastingen	26	III — Havenverkeer	71
INKOMEN EN SPAREN		a) Antwerpen	
I — Rendement der Belgische naamloze vennootschappen	30	b) Gent	
Betaalbaar gestelde dividenden en obligatiecoupons : Augustus, September en October 1946		BUITENLANDSCHE HANDEL	
Retrospectief overzicht		Samenvatting aangenomen door de overeenkomst van Brussel	75
II — Algemeene Spaar- en Lijfrentekas ..	31	WERKLOOSHEID	
a) Inlagen op particuliere spaarboekjes		Aantal gecontroleerde werkloozen	81
b) Stortingen ingeschreven op de rekeningen der aangeslotenen bij de Lijfrentekas		BANKSTATISTIEKEN	
LOOP DER ZAKEN		I — België :	
I — Verrekenkamers	35	Driemaandelijksche staten der Belgische banken	85
II — Postchèque- en giroverkeer	36	Weekstaten van de Nationale Bank van België	85
		II — Buitenlandsche emissiebanken :	
		Staten	86
		Banque de France	
		Bank of England	
		Nederlandsche Bank	
		Banque Nationale Suisse	
		Federal Reserve Banks	
		Sveriges Riksbank	
		Discontovoet van de voornaamste circulatiebanken	
		III — Bank voor Internationale Betalingen, te Bazel	87

Abonnementsprijs per jaargang { fr 250 voor België.
fr 300 voor het buitenland.

De betaling moet vooraf geschieden door overmaking op postgironummer 500 der Nationale Bank van België, of op de in hare boeken geopende rekening-courant onder de rubriek « Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting ».

De abonneuten worden verzocht op te geven welke uitgave zij wenschen te ontvangen: de Nederlandsche of de Fransche.

Voorheen Drukkerijgesticht.
TH. DEWARICHT
J., M., G. en L. Dewaricht,
Brs & Zrs, maat. in gez. naar
Wilde-Woudstr. 16, Brussel.

23685